Sorszám: V.

Tárgy:	Környezetvédelmi Program elfogadása
Előterjesztő:	Siklósi István polgármester
Készítette:	Dr. Fábián Judit titkársági csoportvezető
Véleményező Bizottság:	Humánügyi Bizottság Ügyrendi, Jogi, Közbiztonsági és Esélyegyenlőségi Bizottság Pénzügyi, Gazdasági Bizottság
Tervezett döntés:	1 db határozat
Melléklet:	Program-tervezet
Döntés:	Egyszerű többségi, nyílt szavazással

ELŐTERJESZTÉS
Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete
2023. augusztus 28-i nyílt ülésére

Tisztelt Képviselő-testület!

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvtv.) 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki a Kvtv. 48/E. §-ban foglaltak szerint, amelyet képviselő-testülete hagy jóvá.

A program az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programmal és az Európai Unió 2030-ig tartó időszakra szóló 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával, valamint az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával összhangban készült el.

Az elkészítéséhez számos szervezet, hatóság, biztosított adatokat, információkat, melyet ezúton is megköszönünk.

A települési önkormányzat a környezetvédelmi programot a szomszédos és az érintett önkormányzatoknak tájékoztatásul, az illetékes környezetvédelmi igazgatási szervnek véleményezésre megküldi. A tervezetet tájékoztatásként megkapták a Mezőberénnyel közigazgatásilag szomszédos települések önkormányzatai, valamint véleményezésre az alábbi igazgatási szervek:

- Békés Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály
- Békés Vármegyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály
- Békés Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály
- Békés Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Békés Vármegyei Önkormányzat

Az igazgatási szervektől érkező vélemények az előterjesztés mellékletét képezik, az abban található javaslatok átvezetésre kerültek a program tervezetén.

Kérem a tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztés megtárgyalását követően hozza meg döntését.

Határozati javaslat:
Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete megismerte és jóváhagyja Mezőberény Város Környezetvédelmi Programját.
Felelős: Siklósi István polgármester
Határidő: értelem szerint

Mezőberény, 2023. augusztus 18.

Siklósi István
polgármester

Jogi ellenjegyzés: .....

Pénzügyi ellenjegyzés: .....

MEZŐBERÉNY VÁROS KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

TERVEZET

2023

Készítette: dr. Fábián Judit
titkársági csoportvezető,
környezetvédelmi szakjogász

Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének
.../2023.(... ...). sz. határozatával elfogadva.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés Mezőberény környezetvédelmi programjához 4

II. A környezetvédelmi informatikáról 6

III. A környezeti elemek állapotának bemutatása és az azt befolyásoló főbb hatótényezők elemzésén alapuló helyzetértékelés 8

III.1.1. A föld és a földtani közeg 8

III.2.1. A levegő 10

III.3.1. A vizek 17

III.4.1. Az élővilág 38

III.5.1. Az épített környezet 45

IV. A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok, valamint környezeti célállapotok 52

IV.1. Fenntartható fejlődés 52

IV.2. Elérni kívánt célok (környezeti elemenként), környezeti célállapotok 52

IV.3. A fenntartható fejlődéssel összefüggő környezeti, gazdasági, társadalmi szempont szerinti célkitűzések 54

V. A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések (különösen a folyamatban lévő, illetve az előirányzott fejlesztésekkel és a működtetéssel kapcsolatos feladatok), valamint azok megvalósításának ütemezése 62

VI. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei 86

VII. Az intézkedések végrehajtásának, valamint a kitűzött célok megvalósítása eszközeinek alkalmazásának várható költségigényét, a tervezett források megjelölésével 89

VIII. Mezőberény adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban lévő feladatok, előírások 93

VIII.1. A légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel, kapcsolatos feladatok és előírások 93

VIII.2. A zaj és rezgés elleni védelemmel, valamint a stratégiai zajtérképekre épülő intézkedési tervekkel kapcsolatos feladatok és előírások 93

VIII.3. A zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatos feladatok és előírások 94

VIII.4. A települési környezet és a közterületek tisztaságával kapcsolatos feladatok és előírások 94

VIII.5. Az ivóvízellátással kapcsolatos feladatok és előírások 95

VIII.6. A települési csapadékvíz-gazdálkodással kapcsolatos feladatok és előírások 96

VIII.7. A kommunális szennyvízkezeléssel kapcsolatos feladatok és előírások 96

VIII.8. A településihulladék-gazdálkodással, valamint az elhagyott hulladék felszámolásával 96

VIII.9. Az energiagazdálkodással kapcsolatos feladatok és előírások 97
VIII.10. A közlekedés- és szállításszervezéssel kapcsolatos feladatok és előírások.. 97
VIII.11. A feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatok és előírások 98

IX. Mezőberény környezeti szempontú SWOT analízise 99

X. Települési szennyvízkezelési program 101

XI. Ökológiai lábnyom 112

I. Bevezetés Mezőberény Város Környezetvédelmi Programjához

A környezetvédelem és természetvédelem napjaink meghatározó kérdése. Az elmúlt évszázadokban a Föld népességének rohamos növekedése, igényeinek egyre magasabb szintű kielégítése, a mennyiségi szemléletű termelés térhódítása, az ipari és mezőgazdasági termelés és a szolgáltatások hatalmas mértékű növekedését eredményezte. A fosszilis energiák mértéktelen kitermelése, a pazarló anyagfelhasználások és a környezet terhelése egyre aggasztóbb méreteket ölt, a jelenlegi emberi lét egyre jobban összetűzésbe kerül a környezettel.

A környezeti terhelések káros hatásait kezdetben nem ismerték fel. A tudomány fejlődésével, a mérési, megfigyelési rendszerek fejlődésével tudatosodott az emberben, hogy az energiák és nyersanyagok pazarló felhasználása, és legfőképpen a fokozódó környezeti terhelések komoly gondokat okoznak a környezetünkben. A társadalom jólétének, életminőségének javítása hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a társadalmi és gazdasági fejlődés környezeti örökségünk megőrzésével, természeti erőforrásaink védelmével, azok fenntartható használatával, a megfelelő környezeti minőség elérésével szerves egységben valósul meg.

A felismeréssel párhuzamosan kezdetét vette a környezet védelmére irányuló törekvések megszületése. Hazánkban Luxemburgi Zsigmond király nevéhez köthető 1426-ban az első, a környezet védelmét célzó intézkedés, mégpedig erdővédelmi törvény formájában. A modernkori környezetvédelem első jelentős hazai állomása az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény megalkotása volt, amelynek céllal, hogy az ember egészségének védelme, a jelenlegi és a jövő nemzedékek életfeltételeinek rendszeres javítása érdekében megállapítsa az emberi környezet védelmével, megóvásával és tervszerű alakításával kapcsolatos alapvető szabályokat. Az azóta eltelt időszakban folyamatos a környezetvédelmi jogalkotás mind nemzeti, mind uniós szinten.

Az Országgyűlés 1995-ben fogadta el a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényt (a továbbiakban: Kvt.), amelynek IV. fejezete tartalmazza a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait, ezek közül kiemelendő a 46. § (1) bekezdés b) pontja, amely alapján a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki a 48/E. §-ban foglaltak szerint, a képviselő-testület (közgyűlés) jóváhagyásával.

Elfogadásra kerültek a Nemzeti Környezetvédelmi Programok (NKP-1-5). Az adott időszakra vonatkozó program feladata, hogy az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből, EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges feladatokat és eszközöket. Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (továbbiakban: NKP-5) intézkedései a gazdaság körforgásos jellegének erősítését – a zöld átállást – célozzák, a környezeti előnyök mellett hozzájárulnak az erőforrás-függőség csökkentéséhez, a versenyképesség és a foglalkoztatás növeléséhez. A Technológiai és Ipari Minisztérium a társminisztériumok bevonásával elkészítette az NKP-5 tervezetét, amelyet az Országgyűlés a 62/2022. (XII.9.) OGY határozattal fogadott el. Az NKP-5 feladata, hogy az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből és EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges feladatokat és eszközöket.

Az NKP-5 összhangban van az Európai Unió 2030-ig tartó időszakra szóló 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával és az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával. Az NKP-5 egyúttal a 2021–2027 közötti időszakban rendelkezésre álló környezetügyi célú európai uniós fejlesztési források felhasználásának szakmai megalapozását is szolgálja.

Mezőberény Város Környezetvédelmi Programja elkészítésének fő irányait a környezetvédelmi tárgyú jogszabályokban meghatározottak, valamint NKP-5-ben megfogalmazottak határozzák meg elsősorban. Az elkészítéséhez számos szervezet, hatóság, biztosított adatokat, információkat, melyet ezúton is megköszönünk.

A környezet védelemének alapvető céljai

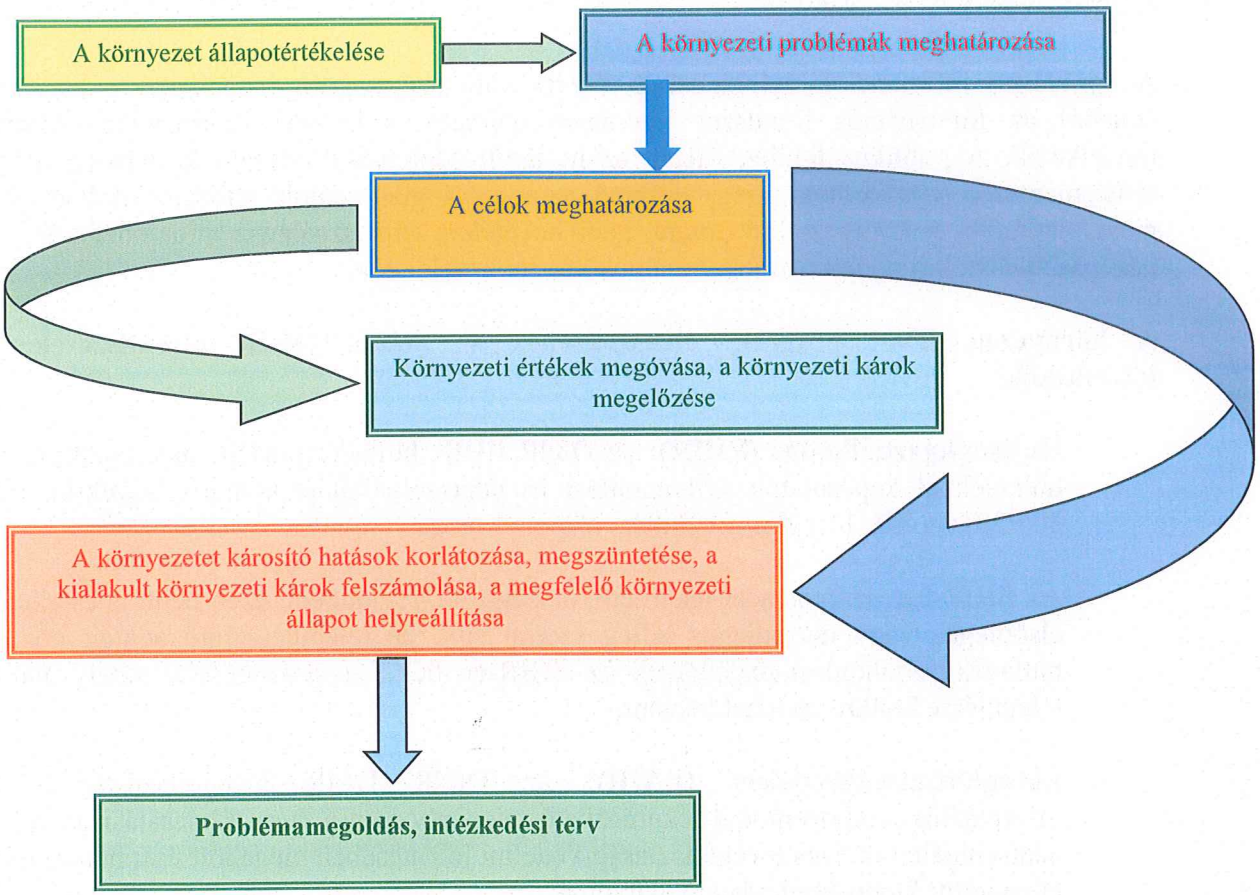

II. A környezetvédelmi informatikáról

A környezetvédelmi program megalkotásához, felülvizsgálatához nélkülözhetetlen a környezetre, annak állapotára vonatkozó adatok, információk. A Kvt. 49. § (1) bekezdése értelmében a környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérésére, igénybevételi és terhelési adatainak mérésére, gyűjtésére, feldolgozására és nyilvántartására a környezetvédelemért felelős miniszter - a Kormány által meghatározottak szerint - mérő-, észlelő-, ellenőrző (monitoring) hálózatot, **Országos Környezetvédelmi Információs Rendszert** (a továbbiakban: OKIR) létesít és működtet.

A környezet terhelésével és a környezet állapotával kapcsolatban számos adat áll rendelkezésre, amelynek egy része a területi szervek saját méréseiből, másik része a környezethasználók jogszabályi előírások alapján tett adatszolgáltatásaiból származik. Az adatok központi számítógépes adatbázisba kerülnek olyan módon, hogy a méréseket végző, valamint az adatszolgáltatásokat feldolgozó szervek az Agrárminisztérium által üzemeltetett informatikai rendszerhez kapcsolódva közvetlenül a központi adatbázisba, az OKIR-ba viszik fel az adatokat.

A környezeti információk nyilvánosság részére való széles körű rendelkezésre bocsátása céljából az Információs Rendszer interneten elérhető, nyilvános információs felülettel rendelkezik. A publikus felület, illetve az itt tárolt adat bárki számára korlátozás nélkül, térítésmentesen hozzáférhető, megismerhető, az abban foglalt adatok, információk bárki által megismerhetők. A környezet állapotára, igénybevételére és használatára vonatkozó adatok a közérdekű adatokra vonatkozó jogszabályok szerint kezelendők.

A környezetvédelmi program elkészítéséhez az alábbi OKIR alrendszereket a következők:

- **Hulladékgazdálkodás (EHIR):** az OKIR EHIR hulladékgazdálkodási adatbázisát a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 309/2014. (XII. 11.) Korm. rendelet alapozza meg.

  Az EHIR-ben számos adat lekérhető, országosan, régiónként, ezen belül is év szerint, elsődleges vagy másodlagos jelleg szerint stb., de településszintű adatok közül a hulladékgazdálkodási engedélyek az EHIR-en belül az a kategória, amely alapján településre konkrétan lehet keresni.

- **Levegő-tisztaságvédelem (LAIR):** az OKIR LAIR levegőtisztaság-védelmi információs rendszermodul lekérdezhető telephely szintű éves kibocsátási adatok az adatszolgáltatók éves levegőtisztaság-védelmi jelentésében megadott és a hatóság által ellenőrzött kibocsátási adatain alapulnak.

  Az adatokból különböző szempontok szerinti összesített adatokat lehet lekérdezni légszennyező anyagonként területi, illetve technológia (TEÁOR) szintű bontásban. A LAIR lényegesen több adatot tartalmaz, mint az EHIR, további pozitívum, hogy a LAIR-ban a szűkítés is alkalmazható ország, régió, megye, település stb., amivel jelentősen pontosabb következtetés vonható le és célirányzottan meghatározható egy-egy település környezeti állapota.

- **Felszíni vízvédelem (FEVISZ):** az OKIR FEVISZ a felszíni vizek immissziós és emissziós adatainak nyilvántartására szolgál. Az adatszolgáltatást a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) számú Korm. rendelet 30. §-a, összhangban a 27/2005.(XII.6.) számú KvVM rendelet 17. §-a írja elő.

- **Felszín alatti víz – és földtani közeg védelem (FAVI):** a felszín alatti vízkészleteink kiemelkedő természeti erőforrásaink. Ivóvízellátásunk több mint 97%-ban felszín alatti vizekből történik. Nagyszámú termál-, illetve gyógyfürdőnk medencéinek feltöltését is források és kutak biztosítják. A felszín alatti vizeket kisebb mértékben ipari célokra, öntözésre is használják.

  Az adatszolgáltatási kötelezettséget, a kötelezettek körét a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, az adatszolgáltatás tartalmi követelményeit a Felszín alatti víz és földtani közeg információs rendszer adatszolgáltatásáról szóló 18/2007. (V. 10.) KvVM rendelet tartalmazza.

  Az OKIR FAVI rendszeren belül valamennyi lekérdezhető adat vonatkozásában "az oldal fejlesztés alatt" jelzés szerepel, abból adatokat nem lehetett kinyerni. Az adathalmaz kategóriák megtalálhatók a rendszerben pl. felszín alatti vizeket érintő tevékenységek, monitoring pontok és adataik, adott paraméter éves átlaga országra, településre, hatóságra, víztestekre.

- **Európai szennyezőanyag-kibocsátási és – szállítási nyilvántartás (E-PRTR):** az EU kapcsolódva az Aarhusi Egyezményben meghatározott előírásokhoz, 2000. július 17-i 2000/479/EK határozatával létrehozta az Európai Szennyezőanyag Kibocsátási Nyilvántartást (EPER) az IPPC irányelvvel összhangban.

  Az OKIR Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -Szállítási Nyilvántartása (E-PRTR) három szempont alapján tartalmaz adatokat, ezek a következők: legnagyobb kibocsátó telephelyek, EPER és E-PRTR jelentésekben szereplő telephelyi kibocsátási adatok, valamint E-PRTR köteles telephelyek.

- **Természetvédelem (TIR):** a természetvédelmi tevékenységet Magyarországon a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szabályozza. Tíz nemzeti park igazgatóságból álló egységes szervezet biztosítja a hatékony és összehangolt természetvédelmi kezelést, többek között a monitorozást, bemutatást, valamint a Természetvédelmi Őrszolgálat működtetését. A Kormányhivatalok az ország területén egységesen végzik a természetvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenységet. A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) kialakítása és működtetése törvényi kötelezettség. A természetvédelemről szóló 1996. évi LIII. törvény 67. § (1) bekezdése írja elő a természet védelmével kapcsolatos egységes, a nemzetközi követelményeknek is megfelelő információs rendszer működtetését.

  A TIR-en belül három féle szempont alapján kérdezhetők le az adatok: védett területek és objektumok, Natura 2000 területek, fajok előfordulási helyei.

Az OKIR rendszer több esetben nem tartalmaz adatot, részben azért, mert még fejlesztés alatt áll, részben azért, mert az adatszolgáltatásra kötelezett nem tett eleget ezen kötelezettségének. A hiányzó adatokat több esetben az interneten elérhető vagy az illetékes szervekhez történő közérdekű adatok beszerzésével nyertük.

III. A környezeti elemek állapotának bemutatása és az azt befolyásoló főbb hatótényezők elemzésén alapuló helyzetértékelés

A Kvt. alapvető célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása. A természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából.

A Kvt. 4. § 1. pontjában határozza meg, hogy környezeti elem a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint az ember által létrehozott épített (mesterséges) környezet, továbbá ezek összetevői. Jelen tájékoztató ezen környezeti elemek mentén mutatja be Mezőberény környezeti állapotát.

III.1.1. A föld és a földtani közeg

A Kvt. 14. § (1) bekezdés értelmében a föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira. A föld védelme magában foglalja a talaj termőképessége, szerkezete, víz- és levegőháztartása, valamint élővilága védelmét is.

A talaj az egyik legfontosabb, feltételesen megújuló természeti erőforrás, a mező-és erdőgazdálkodási termelés alapvető termelő eszköze. Alapvető környezetvédelmi cél a talaj termékenységének védelme, megőrzése, a fenntartható talajhasználat. Az infrastruktúra, az ipar és a települések terjeszkedése okán jelentős a termőföldek mezőgazdasági művelésből való végleges kivonása és a tartós talajfedettség növekedése, a mesterséges felszínek aránya évről évre növekszik.

Mezőberény jó minőségű termőföldekkel rendelkezik, a termőföldek takarékos és csak az indokolt szükségletnek megfelelő felhasználását kell előtérbe helyezni. Termőföld igénybevételét csak végső esetben javasolt tervezni a termőföld mennyiségi védelme miatt. Az olyan beruházásoknak, melyek megvalósítása nem feltétlenül indokolja a termőföld felhasználását (pl. nagy területigényű naperőművek) mindenképpen a már művelésből kivett területeket kell felhasználni. Kiemelten fontos, hogy a naperőművek elhelyezését elsődleges nem a termőföldeken kell tervezni, hanem a már művelés alól kivett, barnamezős területeket kell előnyben részesíteni.

III.1.2. Földtani adottságok és állapot

Mezőberény területén döntő többségében csernozmoj talajtípus található. A csernozjom (mezőségi) talajok Magyarország termőterületének 22%-át teszik ki. Jellemző erre a típusra, hogy felső termőrétege („A" szint) humuszban gazdag, jó termőképességű, sötét színű, laza, morzsás szerkezetű. A felszíntől 30-60 cm mélységben kissé világosabb színű, kevesebb humuszt tartalmaz („B" szint). A „B" szint alatt a humuszt már nem tartalmazó talajképző kőzetre („C" szint) található. Ezen a talajtípus jellemzően alkalmas arra, hogy növénytakaró

alakuljon ki rajta.[1] Békés vármegye területének talajviszonyaira az Alföld zonális talajtípusainak, a csernozjomok különböző típusainak az egyértelmű dominanciája jellemző.

A csernozjom talajokat a magas humusztartalom, semleges vagy gyengén lúgos pH (mérhető mésztartalommal), kiváló vízgazdálkodás, jó tápanyag-szolgáltató képesség és viszonylag könnyű művelhetőség jellemzi.[2]

Mezőberény, az ártérperemi fekvésének köszönhetően sokoldalú termelési szerkezetet tudott kialakítani: a településtől keletre eső, elsősorban réti talajokkal és időszakos elöntéssel jellemezhető területek kedvezőek voltak az állattartásra, míg a nyugati határrész mészlepedékes csernozjom talajai a szántóföldi növénytermesztés számára biztosítottak kiváló feltételeket. Mezőberény jellegzetes alföldi mezőváros, ahol a mezőgazdaság dominál.

Földterület művelési ágak Békés vármegyében [ezer hektár][3]

Év	Szántó	Konyhakert, gyümölcsös, szőlő	Gyep	Erdő	Nádas	Halastó	Művelés alól kivont terület	Összesen
2000	391,0	6,1 + 1,3 + 0,2	42,9	12,6	1,4	3,2	81,7	540,4
2010	376,1	5,1 + 0,9 + 0,1	29,3	25,3	1,0	2,1	95,0	534,9
2019	409,0	2,2 +1,2 + 0,1	45,8	25,8	0,6	1,9	80,5	567,1

Békés vármegye az ország legjobb talajadottságú mezőgazdasági területei közé tartozik. A vármegye talajadottságai elsősorban a szántóföldi növénytermesztésnek és a rét-, legelő gazdálkodásnak kedveznek. A mezőgazdasági termelés szempontjából legjobb minőségű, országos viszonylatban is kiemelkedő értékű termékeny talajok elterjedése jellemzi a vármegye csaknem egészét. A vármegyén belül a legjobb talajadottságú a Körös-Maros köze középső területe, amely a folyószabályozások révén szabadult fel a mocsaraktól és lápoktól. A vármegye délnyugati részén elterjedtebbek a szikesek, amelyek jobbára legelőként hasznosulnak.[4]

Mezőberény legjellemzőbb talajtípusai:

- réti csernozjom,
- mezőségi középkötött talaj (a vasúttól a Hunyai határig)
- réti kötött talaj (Körösök előtti és utáni területen, Blanka, Nagyzug, Kereki)
- öntéstalaj, öntésrét (Körös és holtágai közelében)
- szikes talaj (elsősorban a gyepek fordulnak elő ilyen jellegű talajokon)[5]

Az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet rögzíti mely területek minősülnek érzékenynek (ÉTT) a vonatkozó alapvető szabályokkal. Az érzékeny természeti terület minősítés célja a természeti (ökológiai)

[1] https://portal.nebih.gov.hu/-/magyarorszag-talajtipusai
[2] https://portal.nebih.gov.hu/-/magyarorszag-talajtipusai
[3] https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0068.html
[4] Békés Megyei Területrendezési terv 2021-2030.
[5] Mezőberény Város 2006. évi Környezetvédelmi Programja

szempontból érzékeny földrészleteken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrészletek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését. A „kiemelten fontos", a „fontos" és a „tervezett" érzékeny természeti területi kategóriák közül **Mezőberény a fenti rendelet alapján a „fontos" kategóriába tartozik.** („Fontos": ahol országos viszonylatban jelentős természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása vagy állapotának javítása érdekében a természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges.)

Az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) adatai alapján Mezőberény területi közigazgatási területének nagysága az alábbi:[6]

Terület jellege	Terület nagysága
Mezőberény belterülete	6,81 km^2
Mezőberény külterülete	111,72 km^2
Mezőberény összterülete	118,53 km^2

III.2.1. A levegő

A Kvt. 22. § (1)-(3) értelmében a levegő védelme kiterjed a légkör egészére, annak folyamataira és összetételére, valamint a klímára. A levegőt védeni kell minden olyan mesterséges hatástól, amely azt, vagy közvetítésével más környezeti elemet sugárzó, folyékony, légnemű, szilárd anyaggal minőségét veszélyeztető, vagy egészséget károsító módon terheli.

A tevékenységek, létesítmények tervezésénél, megvalósításánál, folytatásánál, valamint a termékek előállításánál és használatánál törekedni kell arra, hogy a légszennyező anyagok kibocsátása a lehető legkisebb mértékű legyen.

A szabályozás célja a levegő minőségének tartós megóvása, javítása. A levegő alkotórészei a nitrogén (78 %), az oxigén (20,9 %), az argon (0,9 %), egyéb nemesgázok, illetve a szén-dioxid (0,03 %).

III.2.2. Levegőminőség és állapot

Minden idegen, nem a természetes folyamatok részeként a levegőbe került káros anyag lehet légszennyező anyag, amely a teljesség igénye nélkül lehet pl. szén-dioxid, szén-monoxid, az utolsó évtizedekben egyre nagyobb légszennyező hatással bíró szálló por. A károsanyag-kibocsátás terheli a légkört, a kibocsátási határértéket meghaladó levegőterheltségi szint elérése légszennyezettséget valósít meg. A légszennyező anyag levegőbe juttatása az emisszió.

[6] Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) 2023. június 13-i lekérdezés

A levegőminőség és a levegő állapotának meghatározása az egyik legnehezebben megfogható terület. A levegőt terhelő, illetve szennyező tevékenységekre határértékeket, követelményeket kell megállapítani, amelyek minden esetben különböző méréseken alapulnak. A határértékek lehetnek: kibocsátási, légszennyezettségi, egészségügyi, ökológia, technológia, egyedi határértékek.

Általános követelmény a legjobb elérhető technológia (BAT, Beset Available Technology) alkalmazása, amely azáltal érhető el a leghatékonyabban, ha már háztartási szinten arra törekszünk, hogy az emberi tevékenységek figyelemmel legyenek a fenntartható fejlődésre, ennek érdekében cél a környezetterhelés megelőzése, illetve csökkentése, a kibocsátási határértékek csökkentése, a karbantartás, üzemeltetés, felszámolás a környezet védelme érdekében a lehető legkörnyezetkímélőbb módon valósuljon meg Pl. építkezések pormentesítése, háztartási gépek energiatakarékkossá tétele, LED égők használata a fémszálas izzók helyett, napelemek használata, csökkentett energiahasználat, hulladékok újrahasznosítása, stb.)

Adott évben az 5 legmagasabb kibocsátási érték Mezőberény területén:[7]

Szennyezőanyag	Kibocsátás (kg / év)	
	2015	2020
SZÉN-DIOXID	7 905 746	2 793 259
Szén-monoxid	53 973	29 878
Etil-acetát / ecetészter; ecetsav-etil-észter /	333	3 221
Szilárd anyag	3 939	3 146
Sósav és egyéb szervetlen gáznemű klór vegyületek, kivéve klór és cián-klorid HCl-ként	2 627	2 726

Mezőberény legnagyobb szén-dioxid kibocsátó telephelyei 2020. évben:[8]

	Telephely	Szennyezőanyag	Mennyiség [kg/év]
1.	Gépgyártó üzem (5650 Mezőberény, Gyomai út 97.)	szén-dioxid	172 957
2.	Asztalos üzem (Nett-Front Kft.) (5650 Mezőberény, Gyomai út 26.)	szén-dioxid	158 125
3.	Szőtt-ker Bt. telephelye (5650 Mezőberény, Gutenberg u. 3-5.)	szén-dioxid	28 728
4.	Fémmegmunkáló, lakatos műhely (5650 Mezőberény, Ókert 2.)	szén-dioxid	3 167

Mezőberény legnagyobb szén-monoxid kibocsátó telephelyei 2020. évben:[9]

	Telephely	Szennyezőanyag	Mennyiség [kg/év]
1.	Húsfüstölő telep (5650 Mezőberény, Vásártér 4.)	szén-monoxid	193
2.	Szőtt-ker Bt. telephelye (5650 Mezőberény, Gutenberg u. 3-5.)	szén-monoxid	4

[7] OKIR LAIR
[8] OKIR LAIR
[9] OKIR LAIR

3.	Gépgyártó üzem (5650 Mezőberény, Gyomai út 97.)	szén-monoxid	1

Békés vármegye levegőtisztasági szempontból az ország kevésbé problémás, viszonylag tisztább levegőjű térségei közé tartozik. A fa, illetve fém felületkezelés, valamint nyomdaipari tevékenységek során a jelentős szerves oldószer kibocsátás okoz légszennyezettséget.

Mezőberényben a levegő fő szennyező anyaga a por. A szálló por mértéke nemcsak a közlekedéssel, hanem a mezőgazdasági munkákkal is összefüggésbe hozható, mértéke megnövekszik a tavaszi mezőgazdasági munkák (talajmunkák), a nyár végi és az őszi betakarítási, valamint az őszi vetés előkészítési munkák idején. A mezőgazdaságban a terménynszárító- és tisztító berendezések porkibocsátása is számottevő.

2022. évben több alkalommal lehívásra került a levegőértékelésre vonatkozó aktuális állapot. Összességében a PM 10 szálló por 46-62 % (tűrhető), a NO2 nitrogén dioxid 2 % -43 % (természetestől a kedvezőtlenig), a SO2 kén –dioxid 1 % (természetes érték) közötti értékeket mutatott. Az összesített szmogindex 27 és 42,6 közötti értékben maximalizálódott.[10]

Mezőberényben a szén-dioxid és a szén-monoxid kibocsátási értéke a legmagasabb.

Adott évben a szén-dioxid és a szén-monoxid kibocsátási érték Mezőberény területén:[11]

Kibocsátási év	Szén-dioxid kibocsátás kg / év	Szén-monoxid kibocsátás kg / év
2019. év	456 221	72 862
2018. év	7 086 617	63 771
2017. év	7 655 248	64 918
2016. év	9 358 998	63 543
2015. év	7 905 746	53 973
2014. év	4 926 838	60 252

Mind az uniós, mind a hazai szabályozás célja a kibocsátás csökkentése, amely elsősorban jogszabályok megalkotásával érhető el, illetve amennyiben szükséges szankcióval mérsékelhető. 2008. november 1-től valamennyi ipari létesítménynek be kell tartania az elérhető legjobb technika (BAT) figyelembevételével megállapított, EU előírásokkal harmonizált kibocsátási határértékeket. Az Európai Bizottság 2010-ben adta ki az Európa 2020 című közleményét, amelyben célként határozta meg az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulást, későbbi mérföldkőként a szén-dioxid-mentesítést, határideje: 2050. évig.

Mezőberényben a szén-dioxid kibocsátás 2019. évben volt a legalacsonyabb a vizsgált időszakban. A szén-monoxid kibocsátási értéke közel azonos tartományban mozgott. Ennek

[10] www.legszennyezes.hu
[11] OKIR LAIR

okát egyrészt a bevezetett jogszabályok, és a meglévők szigorítása idézte elő, mint pl. telephelyek rendszeres ellenőrzése, mérések, a kibocsátók technológiai fejlődése stb. A 2018-ról 2019-re történő drasztikus csökkenésben feltehetően szerepe volt.

Mezőberényben 50 MW hőteljesítményt meghaladó tüzelőberendezés nem üzemel, 2017. december 19-étől hatályos a 140 kWth és az ennél nagyobb, de 50 MWth-nál kisebb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről szóló 53/2017. (X. 18.) FM rendelet.

Az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 54/2014.(XII.05.) BM rendelet 225.§ (1) bekezdése értelmében, ha jogszabály másként nem rendelkezik, a lábon álló növényzet, tarló, növénytermesztéssel összefüggésben és a belterületi ingatlanok használata során keletkezett hulladék szabadtéri égetése tilos. A települési önkormányzatok kivételt képeznek ezen szabályozás alól, így Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete a 11/2022. (IV. 26.) önkormányzati rendeletével szabályozza az avar és kerti hulladékok nyílttéri égetéséről szóló helyi szabályokat. Az avar és kerti hulladék nyílttéri égetésének minimális szintre való csökkentése érdekében elsődleges cél a zöldhulladékok elszállítása. Avar és kerti hulladék nyílt téri égetése 8-19 óra között szombat, vasárnap és az ünnepnapok kivételével engedélyezett. Közterületen avar és kerti hulladék égetése tilos.

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) sz. Korm.rendelet 27. § (2) bekezdés értelmében a hulladék nyílt téri, vagy a hulladékok égetésének feltételeit rögzítő jogszabályban foglaltaknak nem megfelelő berendezésben történő égetése, a háztartásban keletkező papírhulladék és veszélyesnek nem minősülő, kezeletlen fahulladék háztartási berendezésben történő égetése kivételével tilos. Nyílt téri hulladékégetésnek minősül, ha a hulladék - az elemi kár kivételével - bármilyen okból kigyullad.

2023. februárban megkezdődött Mezőberényben a „Zöldfolyosó" kijelölése. A zöldfolyosót elsősorban sövény alkotná, amit úgynevezett jelzőfák egészítenek ki. A növények megakadályozzák a talaj elhordását, búvóhelyet jelentenek az apróvadak számára, illetve egy olyan útvonal, kirándulóhely jön létre, amely bárki számára bejárhatóvá válhat. 2023. év elején a Mezőberény és Békéscsaba közötti kijelölés valósult meg, a tervek szerint a zöldfolyosó Muronyt és Kamutot is elérő hálózattá fejlődik. A „60 ezer fa Békéscsabáért" mozgalommal, valamint a területen illetékes Mezőberény Vadásztársasággal együttműködve valósul meg a projekt önkormányzati tulajdonú utakon, dűlőutakon. Összesen 4040 db csemete, ebből 2000 db pusztaszil, 1600 db mirabolán (cseresznyeszilva), és 440 db jegenyenyár került kiültetésre.

A fák és fás szárú növények a Zöld folyosó kialakításával még inkább hozzájárulnak az emisszió csökkentéséhez, levegő minőségi javulásához, valamint a por és egyéb szennyezőanyagok csökkentéséhez, megkötéséhez. 2011-től Mezőberény részese a „Minden születendő gyermeknek ültessünk egy fát" akcióban. Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete a Mezőberény 083/75-101, illetve 083/328-346 hrsz-ú (Boldishát) területeken erdőtelepítés mellett döntött, amely a levegő minőségének javítását célozza.

Általános probléma, hogy a közlekedés, az építkezés, az ipar következtében emelkedik a levegőben a szálló por koncentrációja. 2019-ben a legkomolyabb környezeti kockázatot a szennyezett levegő belégzése jelentette. A WHO adatai szerint 10-ből 9 ember szennyezett levegőt lélegzik be nap, mint nap, ami éves szinten közel 7 millió ember korai halálához

vezet. [12] A kockázati tényezők öt fő csoportra oszthatóak: dohányzás, mozgásszegény életmód, mértéktelen alkoholfogyasztás, egészségtelen táplálkozás és szennyezett levegő.[13]

Az NKP-5 célkitűzése többek között az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése. Cél a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása. Ide tartozik a tiszta levegőjű, káros zajtól mentes, egészséges környezet biztosítása, a magas színvonalú környezeti infrastruktúra, valamint a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége és összhangja, az éghajlatváltozás hatásaihoz való adaptáció.[14]

A **közúti személy- és áruszállítás** számos kedvezőtlen környezeti hatással jár, többek között a helyi levegőminőség, zaj, emberi egészség, az épített környezet állapota, a talaj- és vízminőség vonatkozásaiban, továbbá jelentős infrastruktúra-fejlesztési igényeket is támaszt, amely az élőhelyek feldarabolódását, degradációját eredményezheti. A levegőszennyezés elsősorban a benzin- és gázolaj-üzemű motorok által kibocsátott gázok miatt következik be. Ennek a szennyezésnek fő okozója a közúti közlekedés, ennél kisebb a vasúti, a légi és a vízi közlekedés károsanyag-kibocsátása. A kibocsátások alakulása összefügg a motorizáció növekedésével és a járműflotta összetételével.[15]

A hazai levegőminőség értékelésének alapját képező **Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat** (OLM) adatai szerint Magyarország átlagos légszennyezés terheltségi szintje nemzetközi összehasonlításban közepesnek mondható. Hazánkban a kén-dioxid (SO2) kibocsátás meghatározó forrása a lakossági fűtés és az energiatermelés, a nitrogén-oxidok (NOX) legnagyobb része a közlekedésből kerül a levegőbe, a nem metán illékony szerves vegyületek (NMVOC) kibocsátásáért gyakorlatilag az összes szektor felelős, a környezeti levegőben lévő ammónia (NH3) pedig a mezőgazdasági tevékenység eredménye. Az utóbbi években a fokozottabb egészség kockázatra való tekintettel a kisméretű aeroszol részecske (PM10, PM2,5) szennyezettség került a levegőminőségi szabályozás középpontjába. A kisméretű részecske emisszió főként a lakossági fűtéshez köthető. Ezzel kapcsolatban fő kihívást a lakossági tüzelőberendezésekből, illetve az avar és a kerti hulladék égetéséből származó részecske kibocsátás csökkentése jelenti.[16]

A hálózat alapvetően két részből áll: az automata állomások folyamatos mérést végeznek, melyek a légszennyező komponensek széles körét ölelik fel, a manuális hálózat (RIV) pontjain gyűjtött minták elemzése laboratóriumban történik, ezeken a pontokon már csak nitrogén-oxid és szálló por mintavételezésére kerül sor.

Az egyes mérőállomások és mérőpontok üzemeltetését a Miniszterelnökséghez tartozó, területileg illetékes kormányhivatalok munkatársai végzik. Mezőberényben mérőpont nem található, a mérőpontok számára, elhelyezkedésére vonatkozó szabályokat A levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról szóló 6/2011. (I. 14.) VM rendelet tartalmazza.

---

[12] NKP-5. 39. oldal
[13] https://tudomany.hu/cikkek/a-vilag-egeszsegugyi-helyzetet-fenyegeto-problemak-koze-emelte-az-oltasellenesseget-az-idei-evben-a-who-109308
[14] NKP-5. 46. oldal
[15] NKP-5. 17. oldal
[16] NKP-5. 50. oldal

Békés Vármegye területén automata mérőállomás Békéscsabán, RIV mérőpont: Békéscsabán, Gyulán, Orosházán található az alábbi adatokkal:[17]

Település	2007-ig mért komponensek			2008-tól mért komponensek			Aktuális mért komponensek		
	NO_2	SO_2	ÜP	NO_2	SO_2	ÜP	NO_2	SO_2	ÜP
Békés megye									
Békéscsaba	x	x	x	x			x		
Gyula	x	x	x	x			x		
Orosháza	x	x	x	x			x		

A nitrogén-dioxid (NO2) főleg a nagyvárosokban okoz problémát, mivel ennek fő forrása a gépjármű használat, ezért a budapesti belvárosi részek, illetve a forgalmas utakhoz közeli részek a legterheltebbek.

A **szálló por** (PM10) fő forrása a településeken a téli lakossági szilárd tüzelés és kisebb mértékben a közlekedés. Ennél a szennyezőnél főleg a téli fűtési időszakban jelentkezik a legtöbb egészségügyi határérték-átlépés, ami – egy-két kivételtől eltekintve – az összes mérőállomásra véve elmondható és főleg a települések családi házas területein, de a belső közlekedési jellegű állomásokon is.

A földfelszín közeli ózon (O3) határérték-túllépések főleg nyáron fordulnak elő, mivel képződéséhez napsugárzás, illetve egyéb anyagok szükségesek. Ennél a szennyezőnél főleg a külvárosi és vidéki háttér-területek a terheltebbek.[18]

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) sz. Korm.rendelet 19. § (1)-(2) bekezdése értelmében rendkívüli levegővédelmi intézkedéseket kell tenni, ha kedvezőtlen meteorológiai viszonyok között, több forrásból származó szennyezőanyag-kibocsátás következtében a légszennyezettség tartósan és nagy területen meghaladja egy vagy több légszennyező anyag tájékoztatási, vagy riasztási küszöbértékét **(szmoghelyzet)**. A tájékoztatási és riasztási küszöbértékek túllépéséről, valamint azok túllépésének megszűnéséről az érintett lakosságot tájékoztatni kell a rádió, televízió, nyomtatott sajtó, internet útján, vagy a helyben szokásos tájékoztatási módon.

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) sz. Korm.rendelet 3. § értelmében a levegővédelmi követelményeket az országos és regionális környezetvédelmi, illetve társadalmi, gazdasági programok, tervek, a területfejlesztési, terület- és településrendezési tervek, településfejlesztési terv kidolgozása során, valamint a helyi önkormányzatok környezetvédelmi programjaiban, a gazdálkodó szervezetek terveiben és a műszaki tervezésben érvényesíteni kell.

III.2.3. Fásítási tevékenység

„A fák az emberi környezetet védik, kellemesebbé, szebbé teszik. Porelvonó, levegőtisztító hatásuk folytán a lakókörnyezet javításában fontos szerepet töltenek be. A fák telepítése, a

[17] http://levegominoseg.hu/manualis
[18] https://optijus.hu/optijus/lawtext/1-A2100785.KOR/listid/1652255436130

meglevő növényzet megóvása általános környezetvédelmi érdek."[19] Az utóbbi évtizedekben fokozott érdeklődés övezi kivágásukat, miután az irányított fakivágás, településrendezés, urbanizáció, az épített környezet fejlődése, vagy éppen az utánpótlás és állományfrissítés többször tömeges kivágással valósult meg. Valós társadalmi igény a lakosság részéről a zöldfelületek bővítése, kialakítása. Minél népesebb egy település, annál nagyobb problémát jelent új zöldfelületek kialakítása és a meglévő fenntartása. A fás szárú növények jelenléte, szerepe nélkülözhetetlen elsősorban azok oxigéntermelő, szén-dioxid megkötő tevékenységük, másodsorban árnyékoló, talajmegkötő, valamint gazdasági és ipari felhasználásuk miatt.

2011-ben az önkormányzat a Boldisháti holtág mellett 14,5 ha tölgyet telepített, melynek a szabályok szerinti elegyesítése (más fafajták beültetése) megtörtént. A terület szántó művelési ágból erdővé lett átminősíttetve. A vasút mellett 2012-ben (Czina lapos) a régi vasúti vágány helyén 4,5 ha faültetés történt meg. A döntően kislevelű hársakból álló erdő fejlődése nehézkesebb, mint a boldisháti, mert a talaj minősége sokkal rosszabb.

Két nagyobb erdőterület felújítása történt meg 2012-2014. között, amikor a boldisháti, közel 1 ha-os nyárfás került kivágásra és újratelepítésre, valamint a Penny mögötti erdősáv 2 ha-os területén is megtörtént a vágásérett fák kivágása, illetve az újratelepítés tölgyekkel. Itt kerültek elültetésre a vasúti nagy tölgyfánál szedett makkok, mintegy „génbankot" kialakítva.

A **„Minden születendő gyermeknek ültessünk fát"** akció keretében 2011. óta kb. 800 fa került elültetésre változó helyszíneken. Pl. Hosszú-tó, Liget, Medvefejes-tó. Az utcák esetében azzal kell számolni, hogy a legjelentősebb faállományok közel 100 éve kerültek elültetésre, és eléggé megromlott állapotban vannak, folyamatos újításukra szükség van. Elsősorban a japán (gömb) akácok vannak rossz állapotban a Petőfi, a Gyomai, a Vésztői, a Kodály utcákban. A város rendelkezik utcafásítási programmal, amihez nem mindenhol tudunk ragaszkodni, mert a tervek elkészülte óta több helyen más fák ültetése vált ésszerűbbé.

2019-ben közel 600 db fa került elültetésre, miközben 82 db kivágására is sor került. Az ültetett fák a Szent István utcán, a Luther tértől a Jeszenszky utca CBA-ig terjedő részén gömbkőrisek váltották a „japánakácokat", de további területek kerültek még beültetésre. Legnagyobb tételben a Tó utcán, de jutott a Hosszú-tóhoz, a Kölcsey utcára, a Ligetbe és a Frei Ádám utcai nádas mellé is. Vérszilvák, kislevelű hársak, platánok és szelíd gesztenyék kerültek kiültetésre.

A következő években is tovább kell növelni a fás területeket új fák ültetésével, a legszükségesebb facseréket is végre kell hajtani az utcákban, pontosan azért, hogy az utánunk jövők is szép, esztétikus utcákon járhassanak 20-50 év múlva is.

A fásítási munkákat többek között a levegőtisztaság miatt, a belterületen pedig elsősorban az esztétika miatt fontos végezni. Arra kell nagy figyelmet fordítani, hogy az újonnan telepített fák úgy legyenek kiválasztva, hogy azok a változó környezeti, időjárási körülmények között is életképesek maradjanak! Az őshonos fafajok ültetése is fontos.

Mezőberény **Város Utcafásítási Programmal és Fakataszterrel** rendelkezik, amelynek felülvizsgálata 2021-ben készült el. A fakataszter az önkormányzat tulajdonában lévő fák olyan nyilvántartása, mely lehetővé teszi az egyes egyedek beazonosíthatóságát, állapotváltozásának nyomon követését és értékének kiszámítását.

---

[19] BH 1985. 58

III.3.1. A vizek

A víz természeti örökségünk része, az Alaptörvény által védett értékek között szerepel. Az Alaptörvény P) cikke értelmében a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. Az Alaptörvény XX. cikke az egészséges élethez való alapjog kifejtésénél meghatározza továbbá, hogy mindeninek joga van a testi és a lelki egészséghez, ezen jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

A Kvt. 18. § alapján a víz védelme kiterjed a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, minőségére (beleértve a hőmérsékleti viszonyait is) és mennyiségére, a felszíni vizek medrére és partjára, a víztartó képződményekre és azok fedőrétegeire, valamint a vízzel kapcsolatosan - jogszabályban vagy hatósági határozatban - kijelölt megkülönböztetett védelem alatt álló (védett) területekre. A Kvt. a vízzel, mint önálló környezeti elemmel is foglalkozik, ugyanakkor a vizet a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével is vizsgálja.

A **víz korlátozottan rendelkezésre álló**, megújuló, sérülékeny természeti erőforrás, mely mind az életminőség, mind a gazdaság alakulásában meghatározó tényező. A víz nemzeti vagyon, annak mennyiségi és minőségi megőrzése megköveteli a vízzel, a vízkészlettel való megfelelő tudatos gazdálkodást.

III.3.2. Felszín feletti vizek

Békés Vármegye a XIX. századi tervszerű folyószabályozásig szinte egybefüggő lápos, mocsaras területet alkotott (folyószabályozás előtt kialakult földrajzi nevei pl. Balaton lapos, Tücsök lapos, Kisrét lapos, Czina lapos, Kis lapos), a lakosság csak a magasabban fekvő területeken, folyóhátakon tudott megtelepedni. A Körösök szabályozásának valós igénye már az 1816. évi nagy Tisza-völgyi árvíz során megfogalmazódott, a Tiszát, mint a főfolyót kívánták szabályozni és annak mellékfolyói, mint a Körösök is szabályozásra szorultak. A vízállásos területek visszaszorításával és a későbbi Kettős-Körös medrének mesterséges kialakításával a korábbi pákászó, halászó életmód háttérbe szorult, a korábban mocsaras területek jelentős része gabonatermelésre és állattartásra tartósan alkalmassá vált. Az 1880-as években Mezőberény köré ún. körgátat, körtöltést építettek, amelyek a Körösök áradásaitól védte a lakott területeket. Mezőberényben ennek nevét őrzi a Körgát utca, amely 1930-ban már ezen a néven volt ismert.[20] A Kettős-Körös központi szabályozását megelőzően a települések önállóan próbáltak az árvizek ellen védekezni csatornaásással, töltésépítéssel saját lehetőségeikhez mérten.

Mezőberény a Körösök vízgyűjtő területén található, jelentős vize a Kettős-Körös, amely a lakott részeken kívül, külterületen van ugyan, de egy szakasza Mezőberény közigazgatási területéhez tartozik.

---

[20] Mezőberény község házszám- és névjegyzéke. Mezőberény, 1930.

A Körösök vízgyűjtő-területe mintegy 27.537 km², ennek 53 %-a Romániában van. A Magyarországon lévő 47% a Tiszántúl nagy részét magában foglalja.[21]

A Kettős-Körös jobb oldali vízgyűjtőterületének vízfolyásai:[22]

- Büngösdi-főcsatorna
- Vargahosszai-főcsatorna
- Gyepes-főcsatorna alsó
- Gyepes-főcsatorna felső
- Korhány-csatorna
- Hosszúfok-Határér-Kölesér főcsatorna

A Kettős-Körös bal oldali vízgyűjtőterületének vízfolyásai:

- Élővíz-csatorna
- Gerlai-holtág
- Mezőberényi-főcsatorna
- Kígyósi-főcsatorna

A Mezőberényi-főcsatorna és a Fehér-Körös jobb parti vízgyűjtő területe (Gyulavári-főcsatorna) kizárólag szivattyúsan mentesíthető az árvízvédelmi töltésen keresztül. A lefolyó vizek befogadói a Tehénnyommási csatorna, Laposi csatorna, Lászlózugi csatorna, Szettyényesi csatorna a csatornák befogadója a Mezőberényi főcsatorna, amely a belvizet a Kettős-Körös folyóba szállítja a Nagyzugi holtágon keresztül. A Mezőberényi strandfürdő vizeinek befogadója közvetve a Mezőberényi főcsatorna. A csapadékvizek és a szennyvizek elvezetésére külön-külön rendszer szolgál.

A Mezőberényi-főcsatorna vízgyűjtő területe aszályérzékeny terület, a biztonságos termelés csak öntözéses gazdálkodással lehetséges. A vízgyűjtő terület öntözővíz igénye a saját vízgyűjtő területről érkező vízkészletekkel nem elégíthető teljes mértékben[23]. A Mezőberényi belvízrendszer területe 470 km², a Maros hordalékkúpjának peremi területén helyezkedik el, feltöltött ártéri síkság.[24]

A belterületi vízgyűjtőterületek ismertetése

Mezőberény belterülete 8 db vízgyűjtő területre oszlik:

Az 1. sz. vízgyűjtő terület:
A terület a Zrínyi Miklós utcát, Vasút utcát, Deák Ferenc utca Szabó Árpád utcától délre lévő szakaszát, Vásártér utcát foglalja magában. A főcsatornája az 1-0-0 amely 2-5-0 csatlakozik, majd innen a II. sz. tározón keresztül a 2-0-0 csatorna vezeti el a vizet.
A vízgyűjtő terület nagysága: 42,8 ha.

---

[21] http://www.kovizig.hu/04-vizrajz/02-a-korosok-vizrajza/a-korosok-vizrajza.php
[22] Kettős-Körös alegység jelentős vízgazdálkodási kérdései. Körös-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, p.3.
[23] Körös-Vidéki Vízügyi Igazgatóság. Jelentős vízgazdálkodási kérdések, 2020.
[24] Kösparti János – Bozán Csaba: Nagy elbontású digitális terepmodell alkalmazása a 74-es mezőberényi belvízrendszer belvíz- veszélyeztetettségi térképezésében. 2010.

A 2. sz. vízgyűjtő terület:
A vízgyűjtőterület a Csabai utca, Petőfi Sándor utca Békési út Áchim utcák által határolt terület. A fővízgyűjtő csatornája a 2-0-0 csatorna, amely a Tehénnyomási csatorna 1+200 szelvényébe csatlakozik be. A Tehénnyomási csatorna befogadója a Szettyényesi csatorna 2+178 fm szelvénye.
A vízgyűjtő terület nagysága: 126,7 ha

3. sz. vízgyűjtő terület:
A Gyár utca, Hattyú utca, Szabó Árpád utca, Deák Ferenc utca, Puskin utca, Széchenyi utca, Hunyadi utca, Kodály Zoltán utca, Kinizsi utcák által határolt terület. A vízgyűjtő csatornája a 3-0-0 csatorna, amely a Hosszú tavon keresztül László-zugi I. csatorna igénybevételével, a társulati László-zugi csatorna 2-990 fm szelvényébe csatlakozik.
A vízgyűjtő terület nagysága: 216,8 ha

4. sz. vízgyűjtő terület:
A Fő utca, Vésztői út, belterületi határ, Tessedik utca, Szent István utca által határolt terület. Főgyűjtő csatornája a 4-0-0 csatorna, amely a Laposi csatorna 2-270 fm szelvényébe vezeti a vizet.
A vízgyűjtő terület nagysága: 94,2 ha.

5. sz. vízgyűjtő terület:
A Fő utca, Szent István utca, Tessedik utca, belterületi határ, Békési út által terület. Főgyűjtő csatornája a 5-0-0 csatorna, amely a Tehénnyomási csatorna 610 fm szelvényébe csatlakozik.
A vízgyűjtő terület nagysága: 39,5 ha.

6. sz. vízgyűjtő terület:
A Köröstarcsai út, Körgát utca, belterületi határ, Malom utca által határolt terület. A főgyűjtő csatornája a 6-0-0 csatorna, amely a Medvefejes tározón keresztül a Galló csatornába üríti le a csapadékvizet. A vízgyűjtő terület nagysága: 28,2 ha.

7. sz. vízgyűjtő terület:
Belterületi határ, Körgát, Körgát utca, Köröstarcsai út, Kinizsi Pál utca által határolt terület. A főgyűjtő csatornája a 7-0-0 csatorna, amely a László-zugi csatorna 1+600 fm szelvényébe vezeti le a vizet.

8. sz. vízgyűjtő terület:
A belterületi határ, Malom utca, Kérhalom utca, Kinizsi utca által határolt terület. A főgyűjtő csatornája a 8-0-0 csatorna, amely a Kinizsi utcai tározóba vezeti el a csapadékvizet. A kinizsi utcai tározóból a László-zugi I. sz. önkormányzati kezelésű csatornán keresztül jut el a víz a László-zugi csatornába.
A vízgyűjtő terület nagysága: 18,9 ha.

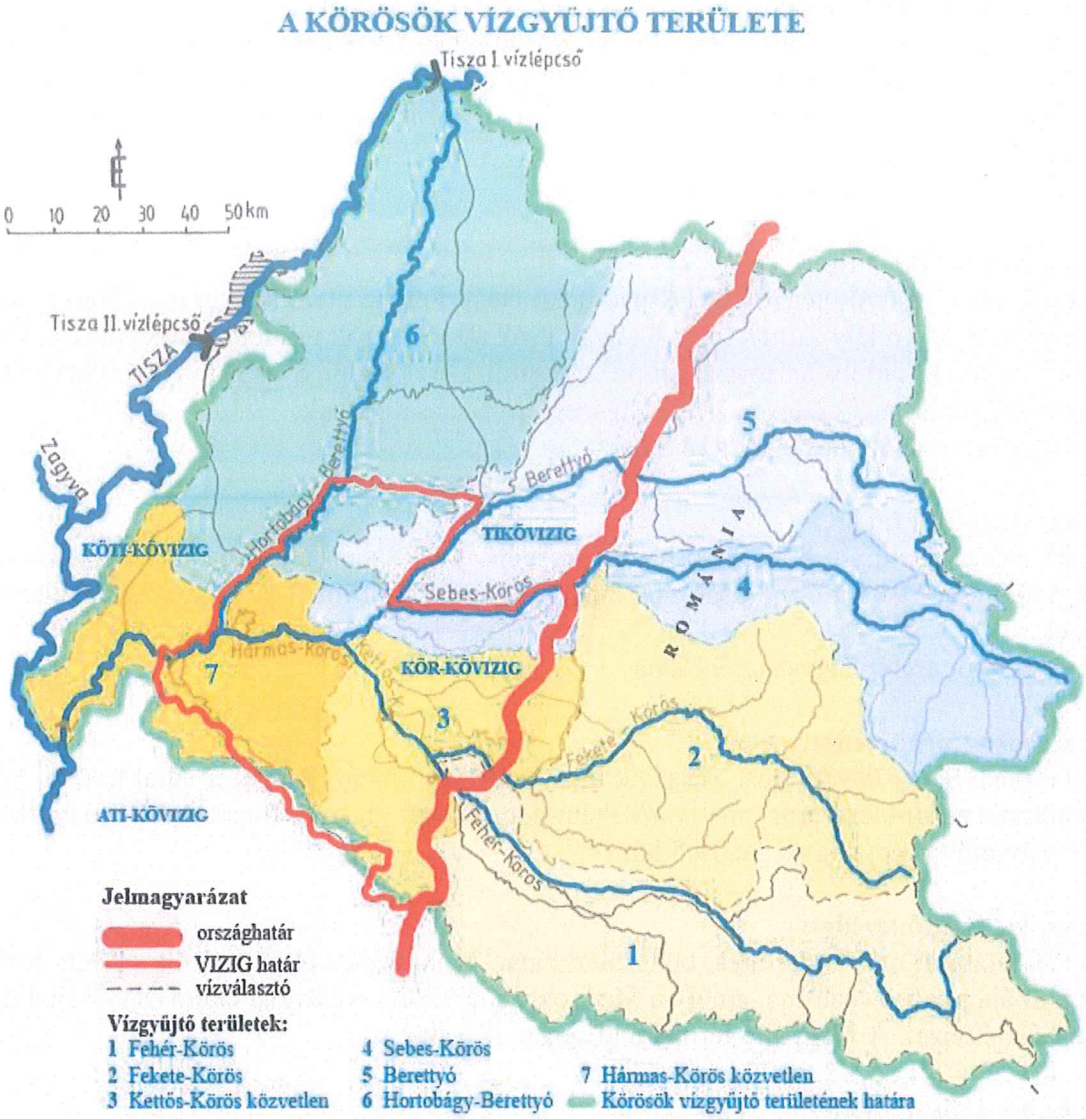

[25]

A befogadó csatornák jellemző adatai:

Tehénnyomási csatorna:

A csatorna fenékszintje:	82,27 – 82,57 m.B.f.
A csatorna mértékadó belvízszintje:	82,97 – 83,27 m.B.f.
A csatorna fenékszélessége:	0,6 m
A csatorna rézsűhajlása:	1.1,5
A csatorna vízszint esése:	0,045 %
A csatorna vízhozama:	0,505 m3/sec
Vízgyűjtő területe:	146,2 ha

Laposi csatorna:

A csatorna fenékszintje:	82,28 m.B.f.
A csatorna mértékadó belvízszintje:	82,75 m.B.f.
A csatorna fenékszélessége:	1,0 m

[25] A Körösök vízgyűjtő területe. http://www.kovizig.hu/03-vizgazdalkodas/01 vizkeszletgazdalkodas/ vízkeszletgazdalkodas.php

A csatorna rézsűhajlása:	1.1,5
A csatorna vízszint esése:	0,01 %
A csatorna vízhozama:	0,19 m^3/sec
Vízgyűjtő területe:	94,2 ha

László-zugi csatorna:

A csatorna fenékszintje:	83,75 – 84,3 m.B.f.
A csatorna mértékadó belvízszintje:	84,45 – 85,03 m.B.f.
A csatorna fenékszélessége:	1,0 m
A csatorna rézsűhajlása:	1.1,5
A csatorna vízszint esése:	0,039 %
A csatorna vízhozama:	0,50 m^3/sec
Vízgyűjtő területe:	253,9 ha

Szettyényesi csatorna:

A csatorna fenékszintje:	81,97m.B.f.
A csatorna mértékadó belvízszintje:	82,70 m.B.f.
A csatorna fenékszélessége:	0,8 m
A csatorna rézsűhajlása:	1.1,5
A csatorna vízszint esése:	0,068 %
A csatorna vízhozama:	0,505 m3/sec

III.3.3. Ivóvíz

Magyarország minden települése rendelkezik közüzemi ivóvízellátással, a közüzemi vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya 2020-ban 94,9% volt, gyakorlatilag elérve a gazdaságosan megvalósítható szintet.[26] A KSH adatai alapján országos szinten 2021-ben az egy lakosra jutó évi vízfogyasztás 38,2 m^3 volt.[27]

Mezőberényben az ivóvíz regionális rendszerről biztosított, a hálózatba bekötött lakások száma 2022-ben 4.512 db. A mezőberényi ivóvíz vezeték hossza 122,85 km[28]. Mezőberény területén víziközmű-szolgáltatást az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. látja el, a város az 1. sz. területi divízióba (az ivóvíztisztítást és ivóvíz-ellátást, a szennyvízelvezetést és tisztítást területi elven szervezett szervezeti egység) tartozik. A város területén az ivóvízhálózat csővezetékei egyre gyorsabb ütemben avulnak el, ezért egyre gyakoribbak a csőtörések. 2022-ben a napi átlagos ivóvízfogyasztás: 1.567 $m^{3/d}$, a fajlagos ivóvízfogyasztás: 163 l/fő/d.[29]

III.3.4. Gyógyvíz

A város területén 1 db termál kút van. Az egyik a B-95 jelű kút 1250 m talpmélységű és 53 °C vizet szolgáltat. Mezőberény Város Önkormányzata üzemeltetésében lévő Mezőberény B-95 OKK számú kút vize tekintetében, külsőleg történő (fürdővízkénti) felhasználását Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Főosztály Népegészségügyi Osztály 1.

[26] NKP-5 28. oldal
[27] https://www.ksh.hu/kornyezet-kommunalis-ellatas
[28] Alföldvíz Zrt. 2023. június 12. napi adatszolgáltatása 2022. évre vonatkozóan.
[29] Alföldvíz Zrt. 2023. június 12. napi adatszolgáltatása 2022. évre vonatkozóan.

engedélyezte. Mezőberény közigazgatási területén a Mezőberényi Kálmán fürdő B-95 kat. számú kútjára – a 35400/2740-11/2018.ált. számú határozattal módosított – 35400/2740-10/2018.ált. számú, 2029. február 28. napjáig hatályos felszín alatti védőidom, védőterület került kijelölésre. Az elvégzett laboratóriumi vizsgálatok alapján a Kút vizének összes ásványi anyag tartalma 1480 mg/l. A víz kémiai jellege nátrium-hidrogénkarbonátos. A trícium vizsgálat (<0,06 Bq/l) eredménye bizonyítja a kút vizének természetes védettségét.

Budapest Főváros Kormányhivatala a az OTH OGYFI 242-1/Gyf/2009 iktatószámú határozatával gyógyvízzé minősített kút vizének gyógyhatását bizonyító orvosi megfigyeléses vizsgálatokat – térdízületi és ágyéki gerincbántalomban szenvedő betegeken – 2006-ban lefolytatta, az eredményt a Reumatológiai és Fizioterápiás Szakmai Kollégium megfelelőnek értékelt és támogatta a gyógyvíz elismerést.[30]

A kitermelt és használt termálvíz jelentős környezetvédelmi problémát okoz, hiszen, magas a hőmérséklete és a sótartalma. A kút a Kálmán fürdő vízellátását biztosítja. Az elhasznált termálvizet a csapadékcsatorna hálózaton keresztül vezetik el.

III.3.5. Csapadékvíz

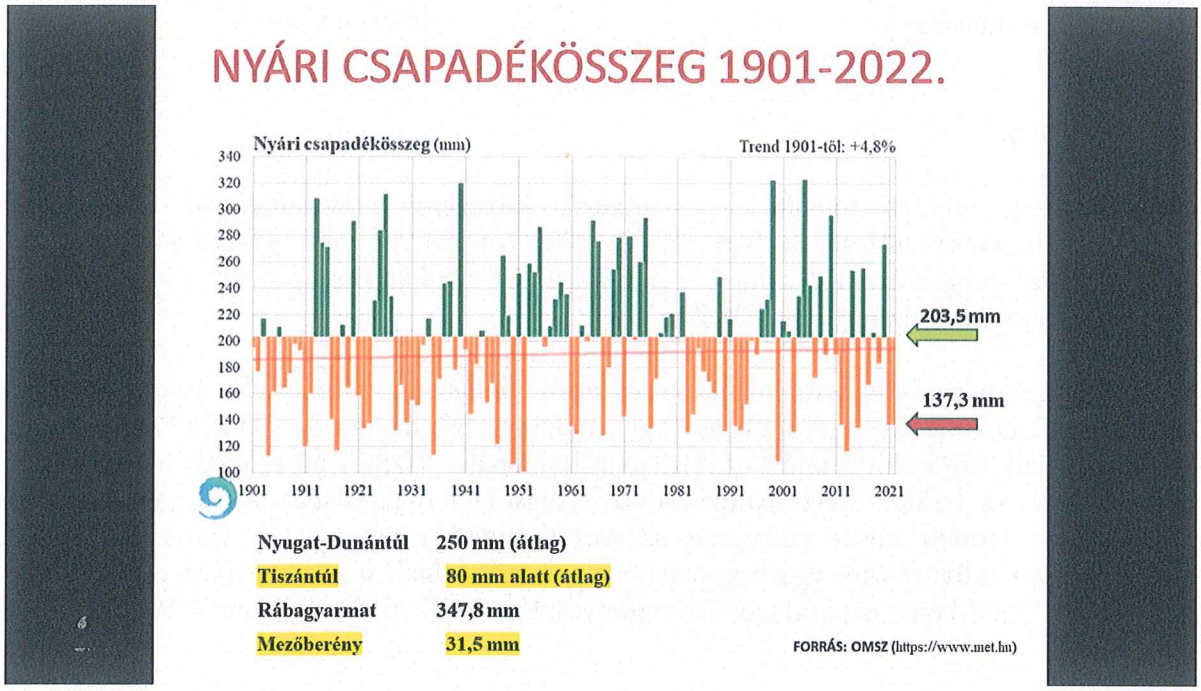

A csapadékvíz elvezető és szikkasztó árkok folyamatos karbantartást, tisztítást igényelnek, ez a közterülettel érintkező ingatlan tulajdonosa (kezelője, használója) kötelezettsége, a közterület részét képező pázsit és gyepfelület, valamint a járda ingatlan előtti teljes felületének folyamatos tisztántartása, rendbetétele az út szegélyéig.[31] Ez kötelezettség, amelynek sokan nem tesznek eleget, ezáltal akadályozzák a csapadékvíz lefolyását, illetve a szikkasztást. Hirtelen lezúduló, nagy mennyiségű csapadék esetében az így kialakult

[30] Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Főosztály BP/FNEF-TKI/05259-2/2019. iktatószámú határozata

[31] Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének a közösségi együttélés alapvető szabályairól szóló 16/2013. (V.28.) önkormányzati rendelet, 6. § e) pont.

lefolyástalan területek nem képesek a vizek elvezetésére. A csapadékcsatorna-hálózat rendszer mai állapota nem egységes anyagban, minőségben, állapotban. A hálózat korszerűsítése, a csapadékvíz megtartása pályázatoktól várható.

A települési csapadékvíz-gazdálkodás önkormányzati feladat. Az önkormányzat kezelésébe tartozó csapadék elvezető árkok összes hossza: 84.144 m.

Ezek

- kialakítás szerint lehetnek: nyílt földmedrű, nyílt burkoltmedrű, zárt csapadék elvezetők és tározók
- funkciók szerint: gyűjtő árkok/csatornák, csapadékelvezető árkok/csatornák, szikkasztó árkok, csapadék tározók.

A rendszer több öblözetre osztható. A Mezőberényi belvízrendszerben a Mezőberényi öblözet egy része (126,565 km^2) tartozik a 2-13 Kettős-Körös alegységhez.[32] Ezek közül első ütemben az 1-2, 4. és 5. öblözet főbb létesítményei 2011-2013-ban pontosított kiviteli tervek alapján felújításra kerültek, üzemeltetési engedéllyel rendelkeznek. Ez a felújítás döntően a város keleti részét érintette, a Csabai út, Petőfi utca, Fő utca, Vésztői úttól keletre eső területeket.

A második ütemben a 3. és 8. öblözet felújítási munkái vannak, amely az észak-nyugati városrészt érinti. Ez a beruházás 2019-ben pontosított – az előző öblözetekhez hasonlóan – kiviteli tervekkel, vízjogi létesítési engedéllyel rendelkezik. Az Oltványkert utcához csatlakozó utcák csapadékvizét a Hosszú-tavon keresztül a Lászlózugi-csatornába kormányozza, de jelentős a csapadékmegtartó funkciója a Hosszú-tóval.

Adatok a pályázati keretek közt megvalósult, vagy tervezett felújításokról:

1. „Belvízrendezés az élhetőbb településekért – Komplex belvízrendezési program – Mezőberény és kiegészítő építési beruházás" DAOP-5.2.1/D-2008-0002 sz. projekt keretében megvalósult a város keleti részét érintő belvízelvezető rendszer.
   Cél: a területen keletkezett csapadékvíz levezetése a mélyen fekvő területekről, a Laposi, a Tehénnyomási, Szettyényesi-csatornákon és a Mezőberényi-főcsatornán keresztül a Nagyzugi holtág átemelő telepéig.
   - felújított csatornahálózat hossza 14794 m, (9253 m nyílt, 193 nyílt burkoltmedrű, 3229 m zárt, 2119 m áteresz)
   - elkészült 1 db közbenső átemelő az Áchim utcánál
   - a fenntartási időszak: 2031.12.23-ig

2. TOP-2.1.3-16-BS1-2017-0001 „Mezőberény csapadékvíz csatornahálózatának fejlesztése" projekt keretében megvalósult az észak-nyugati városrészt érintő belvízelvezető rendszer átalakítása, felújítása. Megvalósítási időszak: 2018. január 1. – 2020. december 31.
   Cél: a város észak-nyugati részén keletkezett csapadékvíz elvezetése a Hosszú-tó, Lászlózugi-csatornákon keresztül a csárdaszállási csatornába (onnan szintén a Nagyzugi-holtág a végállomás). A Hosszú-tó csapadékvíz megtartására is szolgál.
   - felújított csatornahálózat hossza 2629,6 m, elkészült műtárgyak: 4 db tiltó, 19 db víznyelő akna

[32] Jelentős vízgazdálkodási kérdések. 2-13 Kettős-Körös vízgyűjtő gazdálkodási tervezési alegység. 8. oldal

3. Mezőberény Város csapadékvíz csatornahálózatának fejlesztése TOP-2.1.3-16-BS1-2021-00049 „Csapadékvíz megtartása a Mezőberényi I. számú tározóban"
   Cél: fejlesztés eredményeként egy megfelelő biztonságot nyújtó belvíz elvezetési rendszer kerül kialakításra déli városrészen: megvalósul az I. számú záportározó rekonstrukciója, valamint a tározó környezetében lévő utcákban (Olajfa, Szegfű, Fürjes, Szivárvány, Zöldfa és Frei Ádám utca) a meglévő csatornák rekonstrukciója, illetve új szakaszok kiépítése. Tervezett befejezés: 2023. április 30.
   - felújításra/kialakításra kerülő csatornahálózat hossza: 2.330 m
   - tervezett műtárgyak: 67 db akna
   - tározó tervezett befogadóképessége: 19.800 m^3

A projekt megvalósításához szükséges tervek elkészítésének feltétele az I. sz. záportározó geodéziai felmérése volt. A felméréssel érintett keresztszelvények megközelítéséhez a nád sávonkénti levágására került sor.

A város csapadékvíz elvezetésének biztonságát az I. számú („Panoráma mögötti" hrsz: 0344/5, terepbe mélyített záportározó, víztartását tekintve vésztározó / zöldtározó) és a II. számú („Belentai és Zöldfa utcai" hrsz: 3859/35, terepbe mélyített záportározó, víztartását tekintve vésztározó / zöldtározó) tározó biztosítja.

A város csapadékvíz elvezetésének biztonságát további záportározók biztosítják:
- Hosszú-tó: a Thököly utcáról nyugatra 4,54 ha kiterjedésben található. A város belterületi csapadékvízelvezető-rendszerének (3-0-0 csatorna) része, tárolókapacitására tekintettel záportározóként funkcionál.
- Medvefejes-tó
  A 6. öblözet területén található.

A csapadékvíz elvezető rendszer működése az alábbi problémák kiküszöbölésével javítható:
- a csapadék elvezető árkokban, műtárgyakban, kapubejárókban felhalmozódott az iszap, ezáltal a csatornák, műtárgyak vízszállító képessége nem megfelelő,
- az átereszek, kapubejárók jelentős része nem megfelelő küszöbszinten és nem megfelelő méretben épült meg,
- a nyílt árkok zárt csatornává történt átépítése változatos méretekkel és nem megfelelő magassági elrendezéssel és eséssel történt meg.

A kivezető csatornák – Belencéresi, Lászlózugi-, Ligeti, Tehénnyomási, Ókerti – általános állapotáról elmondható, hogy a fenékmélységek megfelelők, az átereszek átmérője döntően elégséges. Megoldandó a burkolatlan csatornarészek tisztítása, amelyre egy lehetséges megoldás a vízügyi hatóság által 2018-2019-ben alkalmazott vegyszerrel történő kezelés. Ilyen megoldások alkalmazására került sor a Szettyényesi- és a Belencéresi csatorna körgáton kívül eső részeire. Ilyen megoldás kínálkozik a Belencéresi-, Ligeti-, Tehénnyomási csatornák esetében is, ahol az elszáradt növények eltávolítását a közmunkaprogram keretében lehet megoldani.

A Szél utcai csatorna Erkel utcától a Lászlózugi-csatornáig vezeti le a vizet, amely csatorna kotrása, takarítása, az azon található átereszek megfelelő szintre elhelyezése, cseréje szükséges. 2019-ben a Körösi Vízgazdálkodási Társulás felmérte a szükséges beavatkozásokat, valamint árbecslést végzett, de nem volt elegendő forrása a városnak a munkák megrendelésére.

Állandó gondot jelent a Békési úton a Tavasz utcától a Hajnal utcáig terjedő szakasz. A problémát valószínűleg az Ady utcával szemben lévő, esetleg az utolsó ingatlan előtti zárt csatornaszakasz jelenti. Vagy kicsi az áteresztő képessége a csatornának, vagy beszakadás(ok) találhatóak a földben. A Békési út melletti árok/csatorna vezeti le a Tesco-nál keletkező csapadékvíz mellett a Tavasz utca, Ady Endre utca egy részének, valamint a városközpont Városházától számított részének csapadékvizét. A megoldás a zárt szakasz feltárása, újraterveztetése és újraépítése jelentheti, esetleg a puffer tárolás érdekében nyílt csatorna fenntartása szükséges (a tervezők számításainak figyelembevételével).

A városban több ponton lehetnek még gondok a csapadékvíz elvezetéssel, azonban ezek inkább csak átmeneti jelleggel jelentkező, az emberek, vállalkozások tulajdonát, vagyonát nem veszélyeztető tényezőként kezelendőek. (Pl. Ady E. – Vadász sarok, Tessedik utca – Szénáskert utca csatlakozása körül, Mátyás király utca északi végénél. Ez utóbbi a folyamatban lévő beruházás befejezése után valószínűleg megoldódik, mert a projektben szerepel ezen csatornák befogadójának rendbetétele.)

Az utcai árkok esetében a csapadékvíz elvezetése során gondot okoznak a nem kellően rendben tartott árokszakaszok, a nem megfelelő fenékmélységek, valamint az átereszek állapota. Az átereszek esetében a tisztítás elmaradása, a beszakadt csövek, és szintén a helytelen fenékmagasság okozza a legnagyobb problémát. Mezőberény Város Önkormányzata Képviselő-testületének a **közterület használatáról szóló** 30/2022. (XI. 28.) sz. önkormányzati rendelete (4) bekezdése értelmében a közterülettel közvetlenül érintkező ingatlan tulajdonosának (kezelőjének, használójának) feladata:

a) közterület részét képező pázsit és gyepfelület valamint járda ingatlan előtti teljes felületének folyamatos tisztán tartása, rendbetétele az út szegélyéig vagy széléig, valamint az ott keletkezett hulladék elszállítása,

b) a járdaszakasz melletti nyílt árok és műtárgyainak folyamatos tisztán tartása, gondozása, a csapadékvíz zavartalan lefolyását akadályozó anyagok, hulladékok eltávolítása, az ott keletkezett hulladék elszállítása, a bejárók, árkok feletti átjárók tisztán tartása, karbantartása. A nyílt árok és műtárgyainak karbantartása során a vegyszeres gyomirtás kerülendő.

III.3.6. Szennyvíz

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén 2020-ig 27 településen épült ki közüzemi szennyvízgyűjtő csatornahálózat, amelyhez 25 szennyvíztisztító telep tartozik. Valamennyi szennyvízcsatorna mű által összegyűjtött szennyvíz a III. fokozatú (a nitrogén, foszfor eltávolítást biztosító) tisztítást nyújtó szennyvíztisztító telepre kerül. A KÖVIZIG működési területén 15 000 LE-nél nagyobb szennyvízterheléssel, normál területen üzemelő szennyvíztisztító telepek az alábbiak:

Település	Szennyvízterhelés (LE)	Fejlesztési igény	Állapotfolyamat
Békés	21 000	szennyvíztelep fejlesztése	2014. szeptemberben átadásra került
Békéscsaba	129 362	csatornahálózat építés, szennyvíztelep fejlesztés	2014. novemberben átadásra került

Gyula	104 000	nincs fejlesztés	-
Mezőberény	18 910	szennyvíztelepi fejlesztés	Minisztériumi jóváhagyás, tervezett befejezés: 2022.12.31.
Szeghalom	19 983	nincs fejlesztés	-
Szarvas	21 525	szennyvíztelep fejlesztés	2014. augusztusban átadásra került

A mezőberényi szennyvíztisztítótelep korszerűsítése, fejlesztése pályázat keretében valósult meg a békésszentandrási és a dévaványai szennyvíztelepekkel együtt. A tervek alapján a mezőberényi szennyvíztisztító telep hidraulikai kapacitása napi 1400 m^3 lesz, biológiai kapacitása pedig 12 450 LE (lakosegyenérték). Fejlesztés keretében megvalósulnak a következők:

- új mechanikai előtisztítás gépi ráccsal és homokfogóval,
- új kiegyenlítő medence,
- új biológiai fokozat fázisszétválasztással, a meglévő biológiai vonal felújításával és átalakításával
- új utószűrő és tisztított szennyvíz átemelő építése.

Iszapkezelési létesítményt építenek, ezenkívül felújítják a meglévő szippantott szennyvíz fogadót és a meglévő kezelő épületet, valamint új csurgalékvíz-átemelőt és új technológiai gépházat húznak fel, valamint a meglévő kezelő épülete felújítják. Új raktárat és műhelyet létesítenek. Az új szennyvíznyomó vezeték itt 1000 méter lesz, amely közvetlenül a szennyvíztisztító telepre köt be.[33]

A szennyvízcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma 36648. 2020. évben 5 fő 2021. évben 8 fő kötött rá a szennyvízhálózatra az elérhetőség az összes lakás 81%-át fedi le, és a lakások mintegy 78 %-a került bekapcsolásra. A szennyvízvezeték hossza 51,7 km.[34] Néhány sötét folt sajnos van, pl. a Szarvasi út, Dózsa Gy. utca stb. Ezek bekapcsolása hálózatra csak jelentős költségekkel lenne lehetséges, melyre még nincsenek források.

Az alábbi táblázat elsődlegesen a legmagasabb kibocsátási értéket tartalmazza:

SZENNYEZŐ ANYAG MEGNEVEZÉS	2020. év / kg	2018. év / kg	2016. év / kg	2014. év / kg
Dikromátos oxigénfogyasztás (KOIk)	23 324,82	37 793,95	40 005,16	13 036,54
Összes nitrogén	9 348,99	10 754,95	9 427,57	5 250,21

[33] https://magyarepitok.hu/vizgazdalkodas/2020/10/harom-bekes-megyei-telepules-szennyviztiszitasat-oldjak-meg

[34] Mezőberény Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2020-2024. 1.3 pont

Összes lebegő anyag	9 053,56	14 464,35	17 986,82	4 404,84
Biokémiai oxigénigény (BOI5)	5 317,77	6 065,7	13 707,19	3 159,02
Ammónia-ammónium-nitrogén	924,42	1 563,08	1 984,75	266,96
Összes foszfor	528,92	781,54	961,36	622,91

Belvízelvezetés és szennyvíz tárgyában 2019. áprilisi képviselő-testületi ülés keretében megtartott közmeghallgatás tarására került sor

A Mezőberényi-főcsatorna vízgyűjtő területén lévő szennyvíz bevezetés Mezőberényben található, a III. tisztítási fokozatba tartozik, befogadója vagy víztest gyűjtője a Szettyényesi-csatorna / Mezőberényi-főcsatorna. A Mezőberényi-főcsatorna kettős működési csatorna, nincs természetes lefolyása mennyiségi állapotértékelés alapján 5. az értékelése, amely a jónál rosszabb minősítést jelent.[35] Mezőberényben geotermikus közműrendszer létesült termelő-visszasajtoló kútpárral, azonban technikai okok miatt jelenleg nem üzemel.

A szennyvíztisztítás területén továbbra is jelentős feladat a települési szennyvíz keze-léséről szóló 91/271/EGK irányelv teljesítését szolgáló **Nemzeti Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program** végrehajtása, valamint a tisztítás során keletkező **szennyvíziszapok korszerű és energiahatékony kezelése**, hasznosítása, ártalommentes elhelyezése. Az általános gyakorlat mellett kapjon teret a tisztított szennyvíz helyben történő elhelyezése, a szikkasztás, és az újrahasznosítás a környezetvédelmét szem előtt tartó szabályozás mellett. A szennyvízhasznosítást támogatni szükséges. Az egyedi szennyvízkezelés ipari és egyéb hátterét, valamint a finanszírozás feltételrendszerének megteremtése kiemelt feladat.[36]

III.3.7. Felszín alatti vizek

A felszín alatti vizekre vonatkozó szabályozást a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet szabályozza. A Korm.rendelet hatálya kiterjed a felszín alatti vizekre, a földtani közegre és a szennyező anyagra, valamint az ezek állapotát érintő tevékenységekre. A rendelet célja, hogy a felszín alatti vizek jó állapotának biztosításával és annak fenntartásával, szennyezésének fokozatos csökkentésével és megelőzésével, hasznosítható készleteinek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználattal, a földtani közeg kármentesítésével összefüggő feladatok, jogok és kötelezettségek megállapításra kerüljenek.

A **felszín alatti víz** a terepfelszín alatt a földtani közeg telített zónájában (így különösen a földtani képződmények pórusaiban, hasadékaiban) elhelyezkedő víz. **Földtani közeg** a föld felszíne és az alatta elhelyezkedő természetes eredetű képződmények (a talaj, a mederüledék, a kőzetek, beleértve az ásványokat, ezek természetes és átmeneti formáit).

[35] Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve 3., 3. sz. melléklet a mennyiségi állapotról
[36] Kvassay Jenő Terv (KJV) Nemzeti Vízstratégia. Budapest, 2015. 135. oldal

Felszín alatti vízkészleteink kiemelkedő természeti erőforrásaink. Ivóvízellátásunk több mint 97%-ban felszín alatti vizekből történik. Nagyszámú termál-, illetve gyógyfürdőnk medencéinek feltöltését is források és kutak biztosítják. A felszín alatti vizeket kisebb mértékben ipari célokra, öntözésre is használják.[37]

A klímaváltozás hatásai a felszín alatti vizek mennyiségét és minőségét is érintik. Az általánosan érvényes szárazabb talajállapotok miatt a felszín alatti vizeket tápláló csapadék-utánpótlás általános csökkenése várható, arányaiban ez az Alföldön lesz a legnagyobb mértékű. Az Alföldön jelentősen csökken a kitermelhető felszín alatti víz mennyisége is.[38]

A felszín alatti vizek megóvása folyamatos feladatot ad (pl. állattartó telepek szennyezésének szabályozása; szakszerűtlenül kiképzett kutak megszüntetése), amelyet az önkormányzat jelentős mértékben csak a társhatóságok, szakhatóság bevonásával tud megoldani. A szennyező források közül jelentős az állattartásból eredő terhelés. Gondot okozhat az állattartásból származó almos- illetve hígtrágya hiányos műszaki védelemmel, vagy védelem nélküli tárolása.
A szennyvíz telepek korszerűsítésével tisztítatlan szennyvizeknek a talajba történő szikkasztása, a felszín alatti víztestek terhelése csökken. A felszíni és felszín alatti vizek védelme, terhelésének mérséklése érdekében Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete megalkotta a talajterhelési díjról szóló 34/2012.(VIII.28.) önkormányzati rendeletet. A rendelet hatálya azon környezethasználókra, kibocsátókra terjed ki, akik engedélyhez kötött környezethasználatuk során a talaj, a felszín alatti vizek terhelésével járó anyagot bocsátanak a környezetbe, és a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem kötöttek rá. A kibocsátók talajterhelési díj fizetésére kötelezettek.

Magyarországon minden felszíni és felszín alatti víz, ezek medrei és víztartó képződményei közösségi – állami vagy önkormányzati – tulajdonban vannak. A kizárólagos állami tulajdon mellett helyi önkormányzatok elidegeníthetetlen törzsvagyonát képezik a helyi célokat szolgáló vízfolyások, védelmi művek és víziközművek. Az úgynevezett korlátozottan forgalomképes vizek és vizilétesítmények állami tulajdonban vannak, de kezelésüket szigorú szabályok között végezhetik például helyi közösségek is.[39]

A rendelet részletes szabályokat tartalmaz a felszín alatti vizeket károsodások, szennyezések feltárására, kármentesítésére. Az **Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP)** 1996-ban indult el. A program keretében történik a földtani közegben és a felszín alatti vizekben visszamaradt, akkumulálódott szennyeződések felderítése, a felszín alatti vizek, a földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése; a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése; valamint a szennyezett területeken a szennyezettség csökkentésének vagy megszüntetésének elősegítése.

Békés Vármegye illetékességi területén jelenleg 6 helyszín tartozik az OKKP-ba. A kármentesítésre kötelezett szervezet a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság. Ezen felül 2023-ban Békés Vármegye illetékességi területén további 27 helyszínen van folyamatban kármentesítés. Mezőberény város illetékességi területét egyik sem érinti.

Az **OKIR-FAVI-KÁRINFO** működtetése és fejlesztése lehetővé teszi a szennyezett területekre vonatkozó adatok naprakész nyilvántartását, részletesebb elemzését, a

[37] http://web.okir.hu/hu/favi
[38] VGT 3. 64 oldal
[39] Kvassay Jenő Terv Nemzeti Vízstratégia (KJT) 2015., 43. oldal

fejlesztéseket megalapozó döntések előkészítését. Sok területen még nem került sor a részletes tényfeltárásra, ezért a szennyezettségből fakadó kockázat és a kármentesítési beavatkozás szükségessége és annak mértéke csak becsülhető. Az OKIR internetes felülete jelenleg fejlesztés alatt áll és / vagy nem tartalmaz adatokat a károk vonatkozásában.

A **kármentesítés** olyan helyreállítási intézkedés, amely a felszín alatti víz és földtani közeg károsodásának enyhítésére, az eredeti állapot vagy ahhoz közeli állapot helyreállítására, valamint a felszín alatti víz által nyújtott szolgáltatás helyreállítására vagy azzal egyenértékű szolgáltatás biztosítására irányul, így különösen az a műszaki, gazdasági és igazgatási tevékenység, amely a veszélyeztetett, szennyezett, károsodott felszín alatti víz, illetőleg földtani közeg megismerése, illetőleg a szennyezettség, károsodás mértékének csökkentése, megszüntetése, továbbá monitorozása érdekében szükséges.

A kármentesítés során is fokozottan kell figyelni valamennyi környezeti elemre és az elemek közötti kölcsönhatásra, érintkezésre. **Tartós környezetkárosodásnak** minősül, ha a rendelet hatálya alá tartozó tevékenység olyan károsodást okozott a földtani közegben, illetve a felszín alatti vízben, amely a természeti folyamatok vagy beavatkozás révén a tényfeltárási záródokumentáció elfogadásától számított öt éven belül sem csökken a kármentesítési célállapot határérték alá.

Iparbiztonsági szempontból Mezőberény területén a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 3. § 28. pontja szerinti veszélyes anyagokkal (egy adott üzemeltető irányítása alatt álló azon terület egésze, ahol egy vagy több veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményben - ideértve a közös vagy kapcsolódó infrastruktúrát is - veszélyes anyagok vannak jelen a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott küszöbértéket elérő mennyiségben, és ennek alapján alsó vagy felső küszöbértékűnek minősül) foglalkozó üzem nem található, ezért a településem a 3. § 32. pontja szerinti veszélyességi övezet nem került kijelölésre.

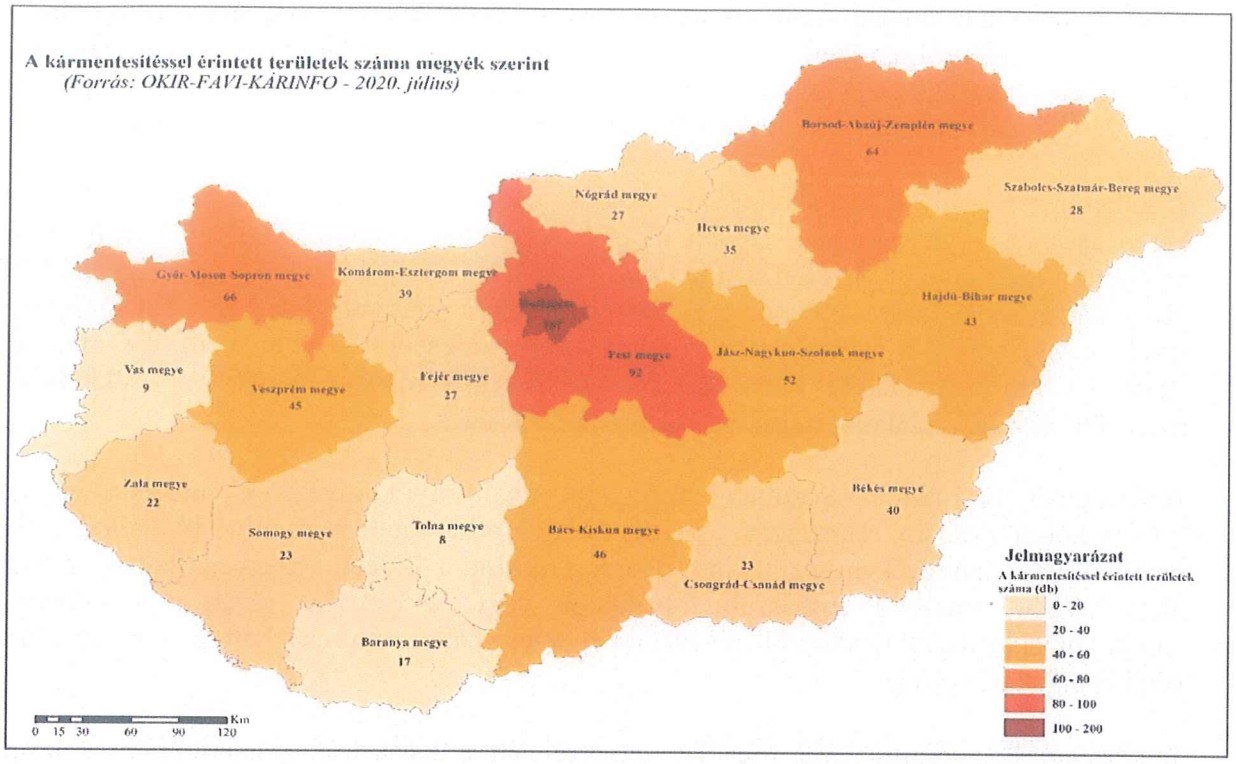

40

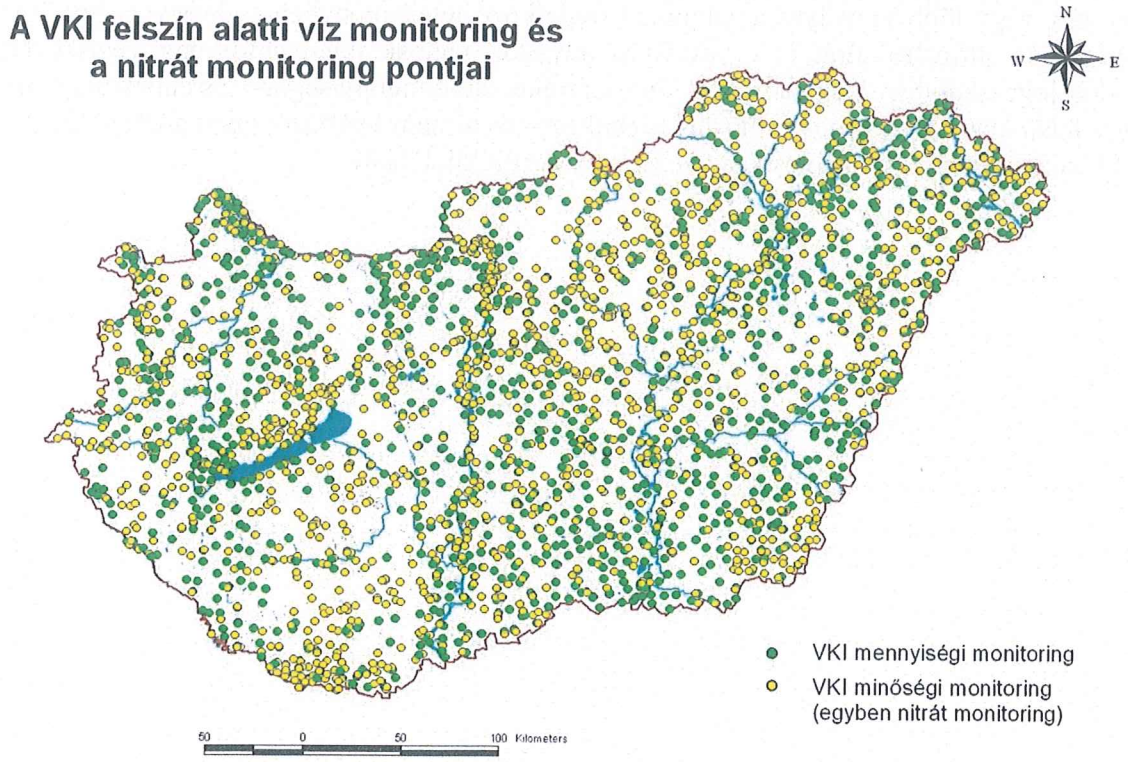

41

---

[40] *Kármentesítéssel érintett területek száma megyék szerint. https://környezetvédelem.hu/kornyezeti-karmentesitesrol-okkp-eredmenyei-es-feladatai*

[41] Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási terv, 2009.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján egy adott terület a felszín alatti víz állapotának érzékenysége szempontjából lehet fokozottan érzékeny, érzékeny és kevésbé érzékeny terület. Mezőberény **érzékeny** területen helyezkedik el.

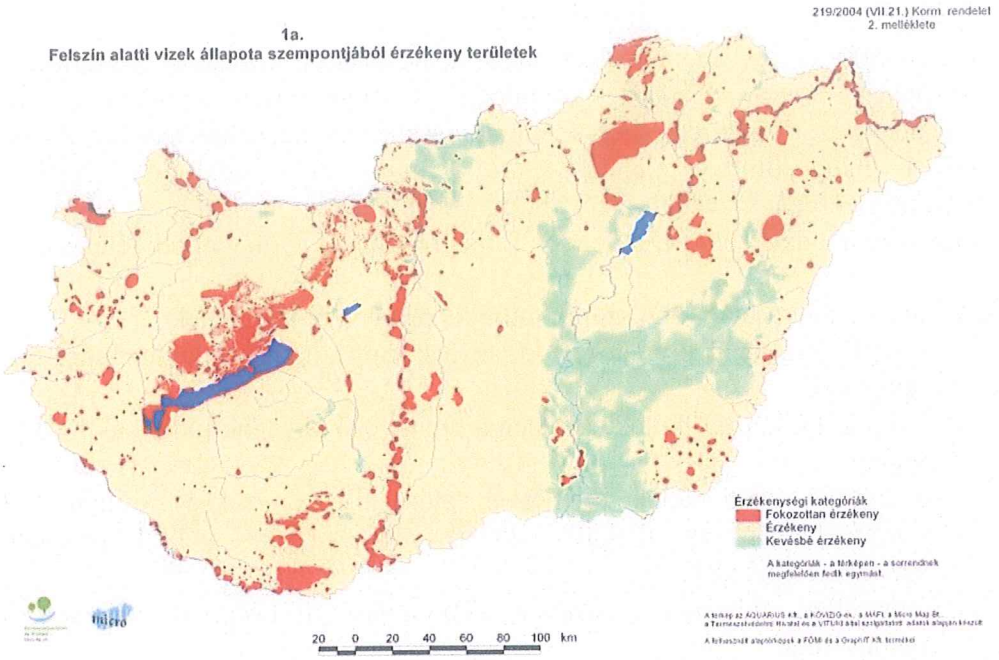

[42]

III.3.8. Felszín alatti vízkivétel és hatásai (kutak engedélyezésére vonatkozó eljárások)

Magyarország ivóvízellátása 95%-ban felszín alatti vízkészleteinkből történik. A vízkészlet véges természeti erőforrás, melyet csak olyan mértékben szabad igénybe venni, hogy a vízkivétel és az utánpótlás egyensúlya minőségi károsodás nélkül megmaradjon. A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996.(V.22.) Korm.rendelet 1. § (2) bekezdése értelmében a helyi vízgazdálkodási hatósági jogkört első fokon a települési önkormányzat jegyzője gyakorolja.

A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 24. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat jegyzőjének engedélye szükséges:

> a) olyan kút létesítéséhez, üzemeltetéséhez, fennmaradásához és megszüntetéséhez, amely a következő feltételeket együttesen teljesíti:
> aa) a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló kormányrendelet szerint kijelölt, kijelölés alatt álló, illetve előzetesen lehatárolt belső, külső és hidrogeológiai védőidom, védőterület, valamint karszt- vagy rétegvízkészlet igénybevétele, érintése nélkül, és legfeljebb 500 m3/év vízigénybevétellel kizárólag talajvízkészlet vagy parti szűrésű vízkészlet felhasználásával üzemel,

[42] KvVM honlap http://web.okir.hu/hu/cikk/352/Felszin_alatti_vizek_szennyezodessel_szembeni_erzekenysege

ab) épülettel vagy annak építésére jogosító hatósági határozattal, egyszerű bejelentéssel rendelkező ingatlanon van, és magánszemélyek részéről a házi ivóvízigény vagy a háztartási igények kielégítését szolgálja, és
ac) nem gazdasági célú vízigény;
b) az ab) pontban szereplő házi ivóvízigény kielégítését szolgáló kúthoz tartozó, víztisztítási feladatokat ellátó vízilétesítmény létesítéséhez, üzemeltetéséhez, fennmaradásához és megszüntetéséhez;
c) az 500 m^3/év mennyiséget meg nem haladó, kizárólag háztartási szennyvíz tisztítását és a tisztított szennyvíz elszikkasztását szolgáló vízilétesítmény létesítéséhez, üzemeltetéséhez, fennmaradásához és megszüntetéséhez, kivéve, ha
ca) a vízilétesítmény telepítése európai uniós vagy hazai költségvetési forrásból programszerűen, vízvédelmi célú beruházás keretében valósul meg, vagy
cb) a szennyvízkezelő berendezés CE megfelelőségi jelöléssel rendelkezik.

Az illegálisan létesített kutak több szempontból is problémát jelentenek:

- a szakszerűtlenül kivitelezett kutak elszennyezhetik a megőrzendő, tiszta vízadó rétegeket
- a rosszul kiképzett kutak esetében a szennyező anyagok juthatnak be a felszínalatti vízbe.
- a legális vízkivételek ellenőrzés alatt állnak, szükség esetén a hatóságok korlátozhatják, az illegális vízhasználó korlátok nélkül pazarolhat, vagy szennyezhet is akár
- ismeretlen műszaki kialakítás, ismeretlen a beépített anyagok minősége, mennyisége
- népegészségügyi, környezetvédelmi problémák megjelenése

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (továbbiakban: Vgtv) 29. § (7) bekezdés alapján mentesül a vízgazdálkodási bírság megfizetése alól az a létesítő vagy üzemeltető, aki engedély nélkül vagy engedélytől eltérően létesített vagy üzemeltet felszín alatti vízkivételt biztosító vízi létesítményt, ha a vízjogi fennmaradási engedélyezési eljárást **2023. december 31-ig kérelmezi, vagy ha a vízjogi fennmaradási engedélyezési eljárást e törvény rendelkezései alapján nem kell lefolytatni.**

III.3.9. A vizek kártételei (árvíz, belvíz) elleni védelem

A Vgtv. 4. § (1) bekezdés f) pont értelmében a települési önkormányzat feladata a helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, az árvíz- és belvízelvezetés. A Vgtv. 16. § (1) bekezdés értelmében a vizek kártételei elleni védelem érdekében szükséges feladatok ellátása - a védőművek építése, fejlesztése, fenntartása, üzemeltetése, valamint a védekezés - az állam, a helyi önkormányzatok, illetve a károk megelőzésében vagy elhárításában érdekeltek kötelezettsége.

A Vgtv. 16. § (5) bekezdés értelmében a helyi önkormányzat feladata

a) a legfeljebb két település érdekében álló védőművek létesítése, a helyi önkormányzat tulajdonában lévő védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása;
b) a település belterületén a patakok, csatornák áradásai, továbbá a csapadék- és egyéb vizek által okozott kártételek megelőzése - kül- és belterületi védőművek építésével - a védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása;

c) a vizek kártételei elleni védelemmel összefüggő - külön jogszabályban meghatározott - feladatok ellátása.

A Vgtv. 21. § (1) bekezdés értelmében vízkárelhárítási célú tározónak minősül a záportározó, az árvízcsúcs-csökkentő tározó, a szükségtározó, a vésztározó és a belvíztározó.

Belvízelvezetés tárgyában 2019. áprilisi képviselő-testületi ülés keretében megtartott közmeghallgatás tarására került sor. A korábbi évtizedekben kiemelt helyen foglalkoztak a települések és a szakemberek, így Mezőberény is a belvíz okozta problémákkal. A csatornák megvizsgálásra kerültek abból a szempontból, hogy az időről időre jelentkező nagy mennyiségű csapadékot képesek-e elvezetni, és Mezőberény esetében a Körösbe eljuttatni. Napjainkban a csapadék eloszlása aránytalan, gyakran vannak aszályos időszakok, és gyakran vannak belvizes időszakok az elsősorban rövid idő alatt lehulló nagy mennyiségű csapadék miatt. Emiatt a belvízelvezetés kérdése mellett a csapadékvíz megtartása is kiemelt fontosságú.

Mezőberény a belvízelvezetés kérdésében kedvező helyzetben van. A mélyebben fekvő keleti városrészben elkészült a rendszer felújítása, valamint jelenleg is folyik a város észak-nyugati részén a belvízhálózat rekonstrukciója. Ezek a rendszerek képesek a nem extrém mennyiségű csapadékvíz elvezetésére.

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet az egyes települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi fokozatát, amely szerint a település lehet:

a. erősen veszélyeztetett „A" kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlannal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet;
b. közepesen veszélyeztetett „B" kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd;
c. **enyhén veszélyeztetett** „C" kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik.

A besorolását alapját a legveszélyeztetettebb településrész határozza meg, **Mezőberény a „C"** kategóriába tartozik.

A Kettős-Körös vízgyűjtő területének jelentős része mélyártér, így árvízi elöntés által veszélyeztetett, mely elleni védelem érdekében 8 települési önkormányzat rendelkezik árvízvédelmi körtöltéssel (összesen 13 körtöltés, ebből kettő állami kezelésű) illetve rendelkezik település részeket védő körtöltéssel. (Gyula /Gyulavári, Dénesmajor, Remete, Városerdő, Szanatórium/, Békéscsaba /Gerla/, Békés, Mezőberény, Köröstarcsa, Körösladány - Újladány, Doboz, Tarhos).[43]

III.3.10. Vízkorlátozás

A Vgtv. szabályozza a vizek hasznosításnak lehetőségét, illetve a vízigények kielégítésének sorrendjét. A Vgtv. 15. § (4) bekezdés értelmében a vízigények kielégítésének sorrendje a következő:

[43] Jelentős vízgazdálkodási kérdések. 2-13 Kettős-Körös vízgyűjtő gazdálkodási tervezési alegység. 10. oldal

a) létfenntartási ivó és közegészségügyi, katasztrófa-elhárítási,
b) gyógyászati, valamint a lakosság ellátását közvetlenül szolgáló termelő- és szolgáltató tevékenységgel járó,
c) állatitatási, haltermelési,
d) természetvédelmi,
e) öntözési,
f) gazdasági,
g) egyéb (így például sport, rekreációs, üdülési, fürdési, idegenforgalmi célú) vízhasználat.

A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet 83. § (1)-(2) bekezdései értelmében, ha a közműves ivóvízellátásra rendelkezésre álló vízmennyiség természeti vagy egyéb elháríthatatlan okból csökken, a vízfogyasztás korlátozható. A vízkorlátozás időszakában foganatosítandó közigazgatási intézkedéseket a jóváhagyott tervnek és a megállapított fogyasztási rendnek megfelelően a polgármester rendeli el. A vízkorlátozás közzétételéről, a végrehajtás ellenőrzéséről a jegyző gondoskodik.

Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete a 21/2014.(I.27.) sz. határozatával fogadta el a vízkorlátozásra vonatkozó tervét - ha a vízigények kielégítése érdekében vízkorlátozás bevezetése válik szükségessé –, melynek rendje a következő:

„I. VÍZKORLÁTOZÁS

1. Ha a felhasználható (szolgáltatható) vízmennyiség természeti vagy egyéb elháríthatatlan okból csökken, ill. az elhárítás jelentős időigényű és ez idő alatt mennyiségi hiány keletkezik a vízellátó rendszerben, akkor a vízhasználat – a létfenntartási vízhasználat kivételével – sorrendiség megtartásával, kártalanítás nélkül korlátozható, szüneteltethető vagy a biztonsági követelmények megtartása mellett megszüntethető.

2. Ha a vízhasználat korlátozását be kell vezetni, a korlátozás sorrendje a következő:

   2.1. I. fokozat:
   Egyéb célú vízhasználatok: kertöntözés, gépkocsik mosások, úttest locsolások, közterületek és a parkok öntözésének megtiltása

   2.2. II. fokozat:
   Az I. fokozatban érintetteken túlmenően a 10 m^3/nap feletti vízfelhasználású gazdálkodó szervezetek a közüzemi szolgáltatási szerződésben meghatározott (napi) vízmennyiség 80 %-át vételezhetik a sütőipar, tejipar és a húsipar kivételével.

   2.3. III. fokozat:
   A II. fokozatban érintetteken túlmenően a szakaszos vízszolgáltatás elrendelése.

3. A vízkorlátozás fokozatainak elrendelése az ALFÖLDVÍZ Zrt. javaslata alapján történik. A javaslat alapján a vízkorlátozást a polgármester rendeli el.

II. KÖZZÉTÉTEL, ELLENŐRZÉS

1. Az elrendelt vízkorlátozás közzétételéről és a végrehajtás ellenőrzéséről a jegyző gondoskodik.

   1.1. A jegyző a vízkorlátozás elrendeléséről értesíti az üzemeltetőt és a lakosságot.

   1.2. A korlátozás végrehajtásának ellenőrzése önkormányzati és üzemeltetői feladat. Az önkormányzat belső ellenőrzési rendszerében (közterületi felügyelők útján) végzi az I. FOKOZAT betartását. A gazdálkodó szervezetek értesítése, ellenőrzése az üzemeltető feladata.

2. A szakaszos vízszolgáltatás bevezetésének időpontját és a szakaszos vízszolgáltatást az üzemeltető határozza meg, amelyet a sajtó és a helyi médiák útján hirdeti ki."

III.3.11. A Kvassay Jenő Terv

Kormány a 1432/2012. (X. 9.) határozatával rendelte el a Nemzeti vízgazdálkodási, öntözési és aszálystratégia kidolgozását, amely keretében az érintett miniszterek feladata a Nemzeti vízgazdálkodási, öntözési és aszálystratégiát és részletes cselekvési programjának, a Kvassay Jenő Tervnek (KJT) a kidolgozása. A KJT a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája és 2020-ig terjedő középtávú intézkedési terve.

A program célja a következő:

- a világot fenyegető **vízválságot hazánk elkerülhesse**, annak már mutatkozó jelei ellen időben megtehesse a szükséges intézkedéseket,
- **őrizzük meg a vizet** a jövő nemzedékek számára, mert az élet mással nem pótolható feltétele, és a gazdaság erőforrása,
- hatékonyan **éljünk a kínálkozó előnyeivel,**
- kellő **biztonságban legyünk** fenyegető káraitól.

A program hosszú távú céljai:

- 2030-ig minden vízhasználónak elégséges egészséges víz áll rendelkezésére, egyforma eséllyel, miközben a vízhasználatok érdekében tett és a vizek kártételei elleni intézkedések harmóniában vannak a természeti adottságokkal és a természettel való harmónia fenntartása mellett.
- Ebből is következően 2030-ra a hazai hasznosítható vízkészletek mennyiségének és minőségének a javítása a jó állapot eléréséig megtörténik, majd ennek fenntartási feltételei a változó körülmények között is adottak lesznek.
- A vizek okozta károk megelőzése kerül előtérbe a védekezés helyett, az emberi élet védelme és a nemzeti vagyon indokolt mértékű megóvása a kitűzött cél, a vízgazdálkodási rendszerek és a területhasználati módok összehangolt átalakításában pedig az, hogy a víz káros bősége a vízhiány mérséklésére legyen fordítható.

A KJT az ország teljes területére, minden vízzel kapcsolatba kerülő tevékenységre kiterjed. Ennek megfelelően a hatókörébe tartoznak:

a. a felszíni és felszín alatti vizek, azok medrei, partjai és víztartó képződményeik;
b. mindazon létesítmény és tevékenység, amely a vizek lefolyási és áramlási viszonyait, mennyiségét, minőségét befolyásolja vagy megváltoztathatja, köztük a lakosság ellátását szolgáló ivóvízkivételek és a tisztított szennyvízbevezetéseket is;
c. a vízkészletekkel való gazdálkodás, a vizek hasznosíthatósági lehetőségeinek feltárá-sa, ide értve a víz természetben betöltött szerepének javítását és megőrzését is;
d. a vízkárok elleni védelem és védekezés;
e. a vizek megismerése, állapotának feltárása, értékelése, kutatása, az ehhez szükséges mérés, adatok gyűjtése, feldolgozása, szolgáltatása és felhasználása;
f. a víz, mint élettér állapota, és mint tájalkotó tényezőt befolyásoló tevékenységek.

III.3.12. A Boldisháti holtág

Hazánk folyóhálózata a természetes mederváltozások következtében, de még inkább a folyószabályozások révén, az idők során lényegesen megváltozott. A túlfejlett folyószakaszok vagy maguktól lefűződtek, vagy azokat mesterséges beavatkozással, a kanyar átvágásával választották le. Az élő folyótól elszakadt mederrészt általában holtágnak nevezik, de szokásos a holt meder, morotva és egyéb kifejezés használata is. A XIX. században végrehajtott hatalmas méretű folyószabályozási munkálatok átformálták a Körös-völgyi tájat

A Berettyó, a Sebes-, Fehér-, Fekete-, Kettős-, Hármas-Körösök mentén összesen 84 db, ebből 49 említésre méltó holtág található. Mezőberény közigazgatási területén a Boldisháti és a Nagyzugi holtág található. A holtágak kezdetben olyan állóvizek voltak, amelyek természetes úton kialakult ökoszisztémával rendelkeztek, erős megújuló képességgel. Később egyre több holtág vált belvízbefogadóvá, ami nyilván bizonyos vízminőség romlást eredményezett. A rohamos hanyatlás időszaka az 1960-as évek elejétől, a nagy vegyszer és műtrágya adagokat használó gazdálkodás, az intenzív halasítás, a növényevő halak telepítése, valamint a nagytömegű víziszárnyas tenyésztés megjelenésétől számolható. Ugyanerre az időszakra tehető a hétvégi kertek és a vízparti üdülőtelkek tömeges kiosztása is, a közműves ivóvízellátás és a szennyvízcsatornázás megoldatlansága miatt a települési szennyvízszikkasztás rohamos elterjedése.

A Boldisháti holtág a város külterületén, a várostól északkeletre, mintegy 4 km távolságban a 4237 sz. közúttól északra, a Kettős-Körös bal partján, a mentett oldalon az árvédelmi töltés mentén lévő holtág. A holtág vízellátása a Mezőberényi-főcsatorna belvizes vízkészletéből és a László-zugi csatornán keresztül a Kettős-Körös folyó vízkészletéből biztosított. A holtág felesleges vizeinek befogadója a Kettős-Körös folyó.

A holtág vízfelülete: 2,7 ha, hossza: 1083 fm. A holtág vízpótlása két irányból biztosított, az egyik az FVM tulajdonában lévő A Körösi Vízgazdálkodási Társulat üzemeltetésében lévő László-zugi csatornából, egy NA 300 mm méretű tolózárral ellátott acélcsövön keresztül; a másik lehetőség a Nagyzugi holtágból a Boldisháti tápcsatorna igénybevételével, erre az irányba a holtág le is üríthető. A fenti megoldás nagy előnye, hogy az öntözési időszakban a holtág teljes hosszában frissíthető nem keletkeznek pangó vizek.

A Kettős-Körös balparti árvízvédelmi töltésben lévő gravitációs műtárgy segítségével a Kettős Körösbe is leüríthető. A László-zugi csatorna és a Boldisháti holtág gravitációs műtárggyal történő összekötésével lehetőség van a László-zugi csatorna gravitációs úton történő belvízmentesítésére is. Ugyanilyen mesterséges beavatkozással működik a Nagyzugi holtágrendszer is.

A holtág helye nem képezi részét országos jelentőségű védett természeti területnek, Natura 2000 területnek, egyedi tájértéknek, azonban része az országos ökológiai hálózatnak, mint ökológiai folyosó, mely vizes élőhelyként védett és nem védett természeti értékeknek ad otthont.

III.3.13. Kálmán Fürdő

Mezőberény első versenysportra is alkalmas medencéjét 1932 és 1935 között építtette Kálmán István, helyi vállalkozók és önkéntes támogatók közreműködésével és a település hozzájárulásával. A medence vasbetonból készült, a kivitelezést a Schäfer-Köhler cég végezte. A megnyitásra 1935-ben került sor. A fürdőt a 2005-ben történő felújításakor, a Mezőberényi Városszépítő és Városvédő Egyesületkezdeményezésére és Kálmán István tiszteletére, Kálmán fürdőnek nevezték el.

A Kálmán Fürdő fenntartója Mezőberény Város Önkormányzata. A fürdő releváns adatai a következők:

- Mezőberény, 3385 hrsz.
- Minősített kutak száma, jele: 8-55 és 8-59
- Kültéri terület: 3,5 hektár
- Kültéri medencék: úszómedence (strandmedence), meleg vizesülőmedence, gyermekmedence, pancsoló
- Fedett terület: 60 négyzetméteres öltöző
- Engedélyezett befogadó kapacitás: nyáron 1517 fő

A mezőberényi Kálmán Fürdő vize alkálihidrogén-karbonátos termálvíz vagy más néven hévíz, olyan rétegvíz, amelynek hőmérséklete meghaladja a 30 °C-t. Segítség az ízületi panaszok, mészhiánnyal kapcsolatos betegségek, mozgásszervi megbetegedések és reumatikus panaszok megszüntetésére is. A Mezőberényi Települési Értéktár Bizottság a mezőberényi Kálmán Fürdőt a 6/2015.(II.03.) számú határozatával felvette a Mezőberényi Települési Értéktárba.

III.3.14. Bodoky Károly Vízügyi Múzeum

Mezőberény mellett, a Kettős-Körös jobb oldalán keletkezett belvizek beemelésére 1898-ban épült a Hosszúfok I. sz. gőzüzemű szivattyútelep, amelyet a Hosszúfoki Ármentesítő Társulat létesített. A szivattyútelepet belvízvédelmi célokból hozták létre, a térségben lévő csatornák idevezették a vizet, amelyet a szivattyútelep emelt a Kettős-Körösbe. A szivattyútelep az 1960-as évek végéig üzemelt, 1974-ben a KÖVIZIG vízügyi múzeumot hozott létre benne, amely Bodoky Károly vízépítő mérnök nevét viseli.

A Mezőberényi Települési Értéktár Bizottság 15/2018.(VI.08.) sz. határozatával a Bodoky Károly Vízügyi Múzeumot, mint ipari és műszaki megoldások szakterület szerinti besorolású

érték, Települési Értéktárba történő felvétele mellett döntött. 16/2018.(VI.08.) sz. határozatával pedig javasolta a Megyei Értéktárba történő felvételét is.

III.3.15. Hosszúfoki töltésszakadás – Kettős-Körös

Az 1980. első félévében a Körösökön több kisebb árhullám vonult le, ez az időszak, kivált a július különösen csapadékos volt. A Körösök vízgyűjtő területén árhullám indult el, július 24-én a Tőz (Románia, Tamáshida) patak bal oldali töltése, július 26-án a Berettyó bal oldali töltése szakadt ki. Békés és Mezőberény térségében július 27-én hajnalban tetőzött 963 cm-rel a Kettős-Körös. Jobbparti töltése minden előzetes jel nélkül 1980. július 28-án reggel 6 óra 35 perckor átszakadt Hosszú-foknál a 102+725 km szelvényében, békési vízmércén mért 921 cm-es vízállásnál. Az első percekben a szakadás 6-8 méter széles volt, de ez igen rövid idő alatt 78 méterre bővült. A víz mintegy 750-800 m3/sec hozammal zúdult ki. Előzetes jeleket nem tapasztaltak, a rendszeres ellenőrzés ellenére váratlanul következett be a töltésszakadás. A katasztrófa megakadályozására lehetőség sem volt, azonnal megkezdődött a veszély elhárítása és a károk csökkentése, a lakosság biztonságba helyezése.

A töltésszakadást követő évben a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság az eseménynek emlékművet állított a helyszínen, az emlékoszlopon lévő márványtábla felirata a következő: „Töltésszakadás 1980. július 28-án 6.35 h-kor. Helyreállítva: 1980. szept. 2. – okt. 5. KÖVIZIG Gyula".

III.4.1. Az élővilág

A természetvédelmi tevékenységet Magyarországon a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) szabályozza. A Tvt. célja a természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerésének és fenntartható használatának elősegítése, továbbá a társadalom egészséges, esztétikus természet iránti igényének kielégítése; a természetvédelem hagyományainak megóvása, eredményeinek továbbfejlesztése, a természeti értékek és területek kiemelt oltalma, megőrzése, fenntartása és fejlesztése.

Az Alaptörvény P) cikk értelmében a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

A Tvt. hatálya kiterjed valamennyi természeti értékre és területre, tájra, továbbá a velük kapcsolatos minden tevékenységre, valamint a nemzetközi egyezményekből és együttműködésből fakadó természetvédelmi feladatokra, kivéve, ha nemzetközi egyezmény másként rendelkezik.

III.4.2. Általános természetvédelem

Az általános természetvédelem kiterjed az alábbiakra:

- természeti terület: olyan földterület, amelyet elsősorban természetközeli állapotok jellemeznek, vagyis amelyek keletkezésében az ember egyáltalán nem vagy helyreállításuk kivételével alig meghatározó módon játszott szerepet, amelyek közvetlen emberi beavatkozás nélkül is fennmaradnak, önszabályozók.
- táj: földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú része, a rá jellemző természeti értékekkel és természeti rendszerekkel, valamint az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt, ahol kölcsönhatásban találhatók a természeti erők és a mesterséges (ember által létrehozott) környezeti elemek.
- élőhely: az a meghatározható térbeli egység, ahol adott élő szervezet és állománya (populáció), vagy élőlények életközössége a természeti rendszerben előfordul és a kialakulásához, fennmaradásához, szaporodásához, tenyésztéséhez szükséges környezeti feltételek adottak
- élő szervezet: mikroorganizmusok, gombák, növények és állatok fajai, alfajai, változatai (a továbbiakban együtt: fajok).

III.4.3. Hagyományos természetvédelem (kiemelt oltalom)

A hagyományos természetvédelem kiterjed az alábbiakra:

- védett természeti terület:
  - nemzeti park
  - tájvédelmi körzet
  - természetvédelmi terület
  - természeti emlék

- védett természeti érték:
  - barlang
  - természetvédelmi jelentőségük alapján védett mesterséges üregek
  - növény
  - állat
  - ásvány
  - ősmaradvány

A Tvt. 24. § (1) bekezdés b) pont értelmében természeti területet és más védelemre érdemes földterületet helyi jelentőségű terület esetén rendeletben a települési - Budapesten a fővárosi – önkormányzat nyilvánít védetté. Fentiek alapján Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete megalkotta a helyi jelentőségű védett természeti területekről és természeti értékekről szóló 14/2012.(III.27.) számú rendeletét (továbbiakban: Rendelet). A Rendelet 1. § értelmében a képviselő-testület védetté nyilvánította az alábbi természeti értékeket és természeti területeket:

– **Két darab kocsányos tölgy** (*Quercus robur*) (hrsz.: 684/1, törzskönyvi szám: 3/301/TE/89). Védettségi szint: helyi jelentőségű, védelem kategória: természeti emlék.

Védelem indokoltsága: Mezőberény dendrológiai és esztétikai értékeinek, sokszínűségének, értékes növényvilágának védelme. A kocsányos tölgyek a vasútállomás mellett találhatók.

- **Liget** (hrsz.: 3712, törzskönyvi szám: 3/122/TT/94)
  Védelem indokoltsága: a Ligetben található védett növény és állatvilág megőrzésének elősegítése, természetes körülmények közötti zavartalan feltételek biztosításával. A Liget az 1800-as években épült copfstílusú Wenckheim-Fejérvári kastély 5 hektáros parkjának fennmaradó része. Itt található az eredetileg 360 db fa, amelyet a világháborús hősök emlékére ültettek. A Liget fáit a „természeti környezet" szakterület besorolással a mezőberényi Települési Értéktár Bizottság a 65/2014.(VII.09.) számú határozatával felvette a mezőberényi Települési Értéktárba. Védettségi szint: helyi jelentőségű, védelem kategória: természetvédelmi terület.

- **Nyúlánk sárma** (*Ornithogalum brevistylum*) élőhelye (hrsz.: 0285/3, törzskönyvi szám: 3/277/TT/12)
  Védelem indokoltsága: a védett nyúlánk sárma (*Ornithogalum brevistylum*) a gyepben több ezres tőszámban fordul elő. A nyúlánk sárma tövenkénti természetvédelmi értéke 2000.- Ft. A növény és a löszgyep, mely élőhelyéül szolgál természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű, a térségben kevés hasonló élőhely maradt meg. Megőrzése a térségben kiemelkedő jelentőségű. Az érintett terület Békés Megye Területrendezési Tervében Ökológiai folyosó területen található. A nyúlánk sárma a „természeti környezet" szakterület besorolással a mezőberényi Települési Értéktár Bizottság a 30/2014.(II.17.) számú határozatával felvette a mezőberényi Települési Értéktárba. Védettségi szint: helyi jelentőségű, védelem kategória: természetvédelmi terület.

- **Sárga erdei tulipán** (T*ulipa sylvestris*) élőhelye (hrsz.: 0363/4, törzskönyvi szám: 3/278/TT/12)
  Védelem indokoltsága: a sárga erdei tulipán (*Tulipa sylvestris*) hazánktól délre őshonos faj. Egyes források szerint kb. 300 éve főúri kertekbe, temetőkbe telepítették szépsége miatt, mások szerint a törökök közvetítésével jutott el hazánkba. Április-május folyamán virágzik. Magyarországon csak kevés helyről jelzik előfordulását, Mezőberényben két helyen lévő állománya ismert jelenleg (köztemető, tót temető), ritkasága miatt védettsége indokolt. A sárga erdei tulipán a „természeti környezet" szakterület besorolással a mezőberényi Települési Értéktár Bizottság a 7/2014.(I.13.) számú határozatával felvette a mezőberényi Települési Értéktárba. Védettségi szint: helyi jelentőségű, védelem kategória: természetvédelmi terület.

A Tvt. 23. § (1) bekezdés értelmében a természeti érték és terület kiemelt oltalma a védetté nyilvánítással jön létre. A Tvt. erejénél fogva ex lege védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Ezen védett természeti területek országos jelentőségűnek minősülnek. Mezőberényben ex lege védelem alatt áll a **Szikes-tó**, valamint több kunhalom.

A szikes tó olyan természetes vagy természetközeli vizes élőhely, amelynek medrét tartósan vagy időszakosan legalább 600 mg/liter nátrium kation dominanciájú oldott ásványi anyag tartalmú felszíni víz borítja, illetve a területén sziki életközösségek találhatók. A mezőberényi **Szikes-tó** (Hrsz.: 2956, 2955) Mezőberény város belterület északi részén, a 47-es és a Vésztői út által bezárt háromszögben helyezkedik el. A terület nagysága a 2955 helyrajzi számú

ingatlan területe 7,160 ha, ebből 5,7 ha gyep, legelő a többi erdő illetve útterület, a 2956 helyrajzi számú ingatlan területe 8,351 ha, út céljára kivett közterület, az ingatlan mindkét esetben Mezőberény Város Önkormányzatának tulajdonában van. A 2955 helyrajzi számú ingatlan területi védettsége a 42097/2001.07.09. bejegyző határozattal került bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba. A terület déli részén felhagyott agyaggödör található, amelyet északról szikes legelő és az azt övező erdősáv, délről lakóterület és feltöltési terület határolja. A háborítatlan vízfelület, és a nagy kiterjedésű legelő kedvező környezetet biztosít a gazdag madárvilágnak.

Mezőberényben több **kunhalom** is található. A kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak. Az OKIR TIR adatbázisában található adatok alapján Mezőberényben a következő kunhalmok találhatók: **Ókerti halom, Rókás halom, Bodzás halom, Kér halom, Tücsök halom vagy Boldisháti halom**, és egy névtelen halom, amely a Vésztői út Köröstarcsa felé eső oldalán van.

A Kettős-Körös mezőberényi szakasza az **Országos Ökológiai Hálózat** része. Az ökológiai hálózat magterületének övezete az Országos Területrendezési Tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek, és több védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont.

Mezőberény tagtelepülése a **Körösök Völgye Natúrpark**nak. A natúrpark a helyi közösségek (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett lakosság) összefogása eredményeként létrejövő, a táji, természeti és kulturális értékek megőrzésén és fenntartható hasznosításán alapuló terület- és vidékfejlesztési célok megvalósulását is támogató, meghatározott területre vonatkozó együttműködés.

A natúrparkok létrehozásáról és működéséről szóló 6/2020.(III.25.) AM rendelet 2.§ értelmében a natúrpark olyan meghatározott területre vonatkozó együttműködés lehet, amely

a) összetartozó táji egységet alkot; és
b) legalább három település teljes közigazgatási területére kiterjed;
c) természeti területekben és természeti értékekben gazdag és legalább egy része országos vagy helyi jelentőségű védett természeti terület;
d) kiterjedése legalább 10 000 hektár.

A Körösök Völgye Natúrpark nagysága 207 247 Ha, 14 település tartozik a natúrparkokhoz, munkaszervezete a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület.[44]

Mezőberény a **Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság** területén található. A nemzeti park az ország jellegzetes, természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagyobb kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése. A Körös-Maros Nemzeti Park hazánk hetedik nemzeti parkjaként 1997. január 16-án jött létre a Dél-Tiszántúl természeti és táji értékeinek megőrzése érdekében.

[44] A magyarországi natúrpark-hálózat koncepciója, 2021., 7. oldal

A Nemzeti Park nem egybefüggő területet alkot, hanem 13 részterületből áll, melyek döntő hányada Békés megyében és Csongrád-Csanád Vármegye Tiszától keletre eső felén fekszik, kisebb részük Jász-Nagykun-Szolnok megyébe is átnyúlik, összterületük mintegy 51.125 hektár, melyből 6.419 hektár fokozottan védett terület.

A **Természetvédelmi Információs Rendszer** (TIR) kialakítása és működtetése törvényi kötelezettség. A TIR-en belül három féle szempont alapján kérdezhetők le az adatok: védett területek és objektumok, Natura 2000 területek, fajok előfordulási helyei. A védett területek és objektumok TIR alrendszere egyaránt tartalmazza az élő természetre és az épített környezetre vonatkozó adatokat, Mezőberényben az alábbi védett területek, illetve objektumok találhatók:

NÉV	TÍPUS	NEMZETP PARK NEVE
0 km kő	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
A Hosszúfok III. szivattyútelep zsilipje	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Akác erdősáv	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Akác fasorok és erdősávok	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Anyagnyerő-hely, nádas	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Békés-Mezőberényi-főcsatorna	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Bodoki Károly Vízügyi Múzeum	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Dr. Bak Mihály szobra	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Erdőrészlet	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Erdőrészlet	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Erdősáv	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Evangélikus gyülekezeti ház	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Fakút	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Fehér nyárak	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Gémeskút	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Gémeskút	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Holt-Körös	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Hosszúfok II. szivattyútelep	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Hosszúfok II. szivattyútelep zsilipje	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Hosszúfok III. szivattyútelep	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Hosszúfok IV. szivattyútelep	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Japánakác sor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Japánakácok	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Jeszenszky Károly mellszobor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Két idős platánfa	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kettős-Körös gát	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kettős-Körös híd	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kettős-Körös holtág	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kossuth téri park faállománya	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kökény cserjesáv	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Kőkereszt	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Körtefa	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
La Charogne	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Laposi kertek	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Malom	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság

Mezőberény keleti védőgátja (körgát)	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Mezővédő erdősávok	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nádas	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nádas	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nagy-zugi áteresz	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nagy-zugi szivattyútelep	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nemesnyár fasor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Német kitelepítések emlékműve	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Népek barátsága szobor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nyárfa	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nyárfa	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nyárfa csoport	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nyárfasor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nyomós kút	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Nyomóskút	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Páfrányfenyő fasor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Petőfi Mezőberényben című szobor	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Petőfi Sándor emlékmű	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Református és köztemető faállománya	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Régi síremlékek a köztemetőben	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Régi téglagyár gödrei és épületei	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Széchenyi-Kossuth szoborpár	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Székelykapu	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Szikes tó	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Téglagyár épületei és kéménye	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Testvérvárosok emlékműve	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Tölgyfa	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Világháborús emlékmű	Egyedi tájérték	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Bodzás-halom	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Dög-halom	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Hideg-halom	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Keselyűs-halom (Hunya-halom)	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
névtelen halom	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Ókerti-halom	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Rókás-halom	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Tücsök-halom (Boldishát)	Ex lege védett kunhalom	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
Mezőberényi Szikes tó	Ex lege védett szikes tó	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság[45]

[45] OKIR TIR

A **Natura 2000** az Európai Unió területén kijelölt ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhely-típusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását. A magyarországi Natura 2000 hálózat kiterjedése 1,99 millió ha, ami az EU-s átlag fölött van, 469 különleges természetmegőrzési területből (KTT), 46 különleges madárvédelmi területből (KMT) és 10 teljesen átfedő KTT és KMT területből áll. Az elfogadott Natura 2000 fenntartási tervek száma 2020 szeptemberében 377 (a jóváhagyott tervekkel rendelkező területek aránya 72%).[46]

Mezőberényben **NATURA 2000** terület a Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös területe 1 979,86 m^2, típusát tekintve különleges természetmegőrzési terület.[47] A mezőberényi NATURA 2000 területen az alábbi fajok kerültek rögzítésre az OKIR TIR rendszerben:

FAJNÉV	TUDOMÁNYOS NÉV	ÁLLOMÁNY TÍPUS	GYAKORISAGI KATEGORIA
balin	Aspius aspius	p - állandó	C - gyakori
vöröshasú unka	Bombina bombina	p - állandó	C - gyakori
bánáti csiga	Chilostoma banaticum	p - állandó	R - ritka
vágó csík	Cobitis taenia	p - állandó	R - ritka
mocsári teknős	Emys orbicularis	p - állandó	C - gyakori
halványfoltú küllő	Gobio albipinnatus	p - állandó	R - ritka
homoki küllő	Gobio kessleri	p - állandó	P - jelenlévő
széles durbincs	Gymnocephalus baloni	p - állandó	R - ritka
selymes durbincs	Gymnocephalus schraetzer	p - állandó	R - ritka
erdélyi tarsza	Isophya stysi	p - állandó	R - ritka
vidra	Lutra lutra	p - állandó	C - gyakori
tavi denevér	Myotis dasycneme	p - állandó	R - ritka
erdei szitakötő	Ophiogomphus cecilia	p - állandó	R - ritka
garda	Pelecus cultratus	p - állandó	P - jelenlévő
szivárványos ökle	Rhodeus sericeus amarus	p - állandó	C - gyakori
törpecsík (kőfúró csík)	Sabanejewia aurata	p - állandó	R - ritka
dunai tarajosgőte	Triturus dobrogicus	p - állandó	V - nagyon ritka
lápi póc	Umbra krameri	p - állandó	V - nagyon ritka
tompa folyamkagyló	Unio crassus	p - állandó	C - gyakori
magyar bucó	Zingel zingel	p - állandó	V - nagyon ritka

Mezőberényben a Madarak háza Ökoturisztikai Látogató és Szabadidőközpont a helyi védelem alatt álló Ligetben található. A Madarak háza jelenleg az Orlai Petrics Soma Könyvtár, Muzeális Gyűjtemény és Művelődési Központ telephelye, amely egész évben üzemel. A Madarak háza bemutatja a Mezőberényben és környékén honos madárvilágot.

A **Körös-Maros Nemzeti Park** illetékességi területéhez tartozik a mezőberényi **Medvefejes tó.** Nevét a madártávlatból jól látható alakjának köszönheti. Környéke különleges madárrezervátum: számos védett madárfaj, különféle szili fészkelő közösségek alkalmi

[46] NKP 60. oldal
[47] OKIR TIR

előfordulási, gyülekező, szaporodási és vonulási helye (a teljesség igénye nélkül: gulipán, gólyatöcs, récék, lilék, vörösgém, gólya, nádi sármány, stb.) A tavat mocsári növényzet borítja, a part mentén nádassal, gyékényessel. A tó mellett ökoturisztikai ismeretterjesztő útvonal halad el, melyen a látogatók irányítottan haladnak, így lehetőség nyílik az élőhely bemutatása mellett az érzékenyebb területek bemutatására így megóvására is.

A **Mezőberényi Települési Értéktár Bizottság** a 9/2014.(I.13.) számú határozatával a Medvesfejes-tó, természeti környezet szakterület besorolással a mezőberényi Települési Értéktárba történő felvétele mellett döntött. Fejlesztési lehetőség a tavat kísérő természetes nyomvonal kialakítása, mint madármegfigyelő útvonal, pihenőkkel kialakítva, biztosítva a tó körüljárhatóságát. A terület látogatóinak parkolási lehetősége is van.

Az OKIR Természetvédelmi Információs Rendszer (OKIR TIR) adatbázisában a Szikes-tó nyilvántartott.

- a terület jelenleg beépítetlen, épületek, műemlék és egyéb épített elemek nem találhatók a területen.
- régi kubik gödörből visszamaradt vízfelület.
- megközelítése a 47-es útról, és a Tulipán utcáról, ezen túl területén ösvények, dűlőutak találhatók
- növényállományának társulásai: legelő, erdő, erdősáv, nádas foltok

III.5.1. Az épített környezet

A Kvt. 4. § 1. pont értelmébe környezeti elem nemcsak a természetes környezeti elem, hanem az ember által létrehozott épített vagy mesterséges környezet és ezek összetevői. A Kvt. 24. § értelmében az épített környezet védelme kiterjed a településekre, az egyedi építményekre és műszaki létesítményekre. A Kvt. csak a keretet határozza meg, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló részletes szabályokat törvényi szinten szabályozza az 1997. évi LXXVIII. törvénnyel (a továbbiakban: Évt.). Az Évt. 2. § 5. pontja tartalmazza az épített környezet definícióját mely szerint az épít et környezet a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és a közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja. Az épített környezet szerves része a természetes környezetnek, a közlekedés, az ipar fejlődése, az urbanizáció jelentős mértékben átalakította a természetes környezetet. Feladatunk a természetes és a mesterséges környezet összhangjának megteremtése.

Az épített környezet szabályozási szintjei a következők: törvényi, végrehajtási (Kormány, miniszter), önkormányzati szint. Az Mötv. 13. § 7. pontja értelmében a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen a kulturális örökség helyi védelme.

Az épített környezet védelmére vonatkozó helyi szabályokat tartalmaz Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének a város helyi építési szabályzatáról szóló rendelete, Mezőberény város településképének védelméről szóló rendelete, és a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól szóló rendelete.

Az épített környezet védelmére vonatkozó helyi szabályokat tartalmaz Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének Mezőberény város településképének védelméről szóló rendelete.

Az örökségvédelemnek három szintjét határolhatjuk el egymástól. A védelmi hierarchia csúcsán a világörökség elemei helyezkednek el, amely szorosan kapcsolódik az országos szintű műemlékvédelemhez, legalsó szinten pedig a helyi védettség elemei állnak. Mezőberényben világörökségi helyszín nem található.

III.5.2. Örökségvédelem - Épített értékek Mezőberényben

III.5.2.1. Műemlékvédelem

A jogalkotó megalkotta a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvényt, ennek következtében 2009-2010 műemléki revízió keretében Békés Vármegye műemlékállományának teljes feltérképezése megtörtént, számítógépes adatbázisban rögzítve a védett és az idő közben feltárt műemléki objektumok adatait.[48]

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény tartalmazza az örökségvédelem három alappillérére, a régészeti értékekre, az épített örökség (műemlékvédelem) védelmére és az ingó kulturális javakra, vagyis az ingó tárgyi emlékekre vonatkozó szabályozást. Műemlék alatt értjük az olyan műemléki értéket, amelyet jogszabállyal védetté nyilvánítottak.[49] A műemléki érték minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (illetve ezek maradványa), valamint rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.[50]

A kulturális örökvédelem elemei, részei a Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft., valamint az Építésügyi Dokumentációs és Információs Központ és az Országos Építésügyi Nyilvántartás honlapján megtalálhatók.[51]

Ssz.	Védett örökségi érték neve	Védettség jogi jellege	Törzsszám	Azonosító	Védés éve	Hrsz.
1.	Szlovák evangélikus templom	műemlék	786	2507	1953, 1958	2428
2.	Német evangélikus templom	műemlék	785	2506	1953, 1958, 1960	1009
3.	Református templom	műemlék	784	2505	1958	915
4.	Wenckheim - Fejérváry-kastély	műemlék	8914	2504	1978	3556

[48] Dóczi Erika – Kovács Klára: Műemléki revízió Békés megyében. In: Örökség 2011. XV. évf. 1-2. sz. p. 26.
[49] 2001. évi XLIV. tv. 7. § 8. pont
[50] 2001. évi LXIV. tv. 7. § 10.pont
[51] Országos Építésügyi Nyilvántartás, a Miniszterelnökség Építészeti, Építésügyi és Örökségvédelmi Helyettes Államtitkárság által kezelt kulturális örökség ingatlan elemeinek hatósági nyilvántartása

III.5.2.2. Helyi védelem

A helyi épített értékek megőrzésének egyik eszköze a védelem alá helyezés. Helyi védelem alá vonható az építészeti örökségnek minden olyan eleme, melyek értékük alapján nem részesülnek műemléki vagy világörökségi védelemben. A helyi védelem legerősebb eszköze a település képviselő-testületének rendelete a védelem megállapításáról. Ezen jogkörökben a települési önkormányzat önállóan jár el. A helyi védelem célja, hogy az országosan nem, de helyi szinten jelentős értékkel bíró objektumokat védelmezze. A településnek és környezetének, valamint az ott található értékes építészeti, táji valamint az épített környezettel összefüggő természeti elemek jellegzetességét, hagyományos megjelenését megőrizze

Mezőberény város településképének védelméről szóló 5/2019. (II.26.) önkormányzati rendelet célja Mezőberény épített környezetének megőrzése érdekében a helyi építészeti értékvédelemmel, a településképi követelményekkel és a településkép-érvényesítési eszközökkel kapcsolatos szabályok megállapítása, Mezőberény Város településképe és történelme szempontjából meghatározó épített értékek védelme a település építészeti örökségének, jellemző karakterének a jövő nemzedékek számára történő megóvása.

A helyi egyedi védelem alá vont ingatlanok vagy azok részletei Mezőberény történetét és szépségét közvetítik a világ felé, akár egy épületkomplexummal, akár szakrális építménnyel vagy éppen egykori lakóépülettel. Olyan értékekről van szó, melyek Mezőberény jellegét és arculatát kialakítva sajátos képet alkottak meg. A helyi egyedi védelem alá vont épületek az épített környezet részei, az itt élők kulturális öröksége. A rendelettel védelem alá helyezett épületek többsége a népi élet építészeti értékeit hordozza, amely az ember alkotó-építő tevékenysége során vált természetes környezetből építetté.

III.5.2.2. A) A helyi egyedi védelem alá tartozó mezőberényi értékek

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	Református Egyházközség Gyülekezeti Otthon	Csabai út 2.	148	egyházi épület
2.	Katolikus Templom	Fő út 25.	3527	egyházi épület
3.	Katolikus Plébánia	Fő út 23.	3534	egyházi épület
4.	Református Egyházközség régi épület	Kálvin tér 9.	1162/1	egyházi épület
5.	I. Kerületi (német) Evangélikus Egyházközség parókia épület	Kossuth tér 6	983	egyházi épület
6.	II. Kerületi (szlovák) Evangélikus Egyházközség parókia épület	Luther tér 3.	2411	egyházi épület
7.	II. Kerületi (szlovák) Evangélikus Egyházközség magtár épület	Luther tér 3.	2411	egyházi épület
8.	Hegedűs kápolna, szlovák temető	Thököly u. 2	1723	egyházi épület

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	Deák F. u. 1. sz. alatti épület	Deák F. u. 1.	1257	középület
2.	Városi Könyvtár	Fő út 4.	993	középület

3.	Kisgazda Párt kultúrház (volt Magyar Kaszinó)	Kálvin u. 3.	872	középület
4.	Városháza	Kossuth tér 1.	1/1	középület
5.	Berény Szálló	Kossuth tér 11.	1007	középület
6.	Ókerti Klebelsberg-féle iskola	-	0410/12	középület
7.	volt Hanzély-ház	Széchenyi u. 1.	1011	középület
8.	Zeneiskola (volt Mezőgazdasági Szakiskola)	Tessedik Sámuel tér 1.	3384	középület
9.	Műhely épület	Tessedik Sámuel tér 1.	3385	középület
10.	Vasútállomás épülete	Vasút u. 42	684/5	középület

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	volt Bacsó-féle malom épület	Csabai út 60/a.	644	ipari épület
2.	Kiss-féle malom épület	Vasút u. 38.	813	ipari épület
3.	TÜZÉP (volt áramfejlesztő épület)	Vasút u. 41.	787	ipari épület

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	Magtár	Luther Márton u. 10.	1250	mezőgazdasági épület
2.	volt uradalmi bikaistálló	Kereki u. 73-75.	3775/2 5	mezőgazdasági épület

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	Hacskó tanya	külterület, Kereki	0123/1	egyéb épület, berendezés
2.	Vogel kastély	külterület	0380/11	egyéb épület, berendezés
3.	Ókerti Pince-helytörténeti értékű pincemaradvány	külterület	0406/15	egyéb épület, berendezés
4.	Muzeális értékű gyógyszertári berendezés	Luther Márton u. 1.	1026	egyéb épület, berendezés
5.	Sporttelepi lelátó	Sport utca 1.	3717	egyéb épület, berendezés

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	Lakóház	Árpád u. 5.	1244	lakóépület
2.	Lakóház	Árpád u. 7.	1243	lakóépület
3.	Lakóház	Árpád u. 12.	1113/1	lakóépület
4.	Lakóház	Deák F. u. 2.	1255	lakóépület
5.	Lakóház	Fürjes u.1.	3811	lakóépület
6.	Lakóház	Gyomai út 8.	1030	lakóépület
7.	Lakóház	Gyomai út 12.	1068/2	lakóépület

8.	Maász Ádám építőmester lakóháza	Gyomai út 25.	2163	lakóépület
9.	Lakóház	Hunyadi u. 1.	2375	lakóépület
10.	Előtornácos szlovák lakóház	Hunyadi u. 18.	2190	lakóépület
11.	Lakóház	Kálvin tér 4.	141	lakóépület
12.	Lakóház	Korona u. 5.	2455	lakóépület
13.	Lakóház	Mátyás király u. 36.	1392	lakóépület
14.	Előtornácos, oromfalas lakóház	Madarász u. 21.	2195	lakóépület
15.	Ulicskás ház	Madarász u. 63.	2256	lakóépület
16.	Ulicskás ház	Madarász u. 90.	2059	lakóépület
17.	Lakóház	Puskin u. 3.	1104	lakóépület
18.	Lakóház	Puskin u. 12.	968	lakóépület
19.	Lakóház	Puskin u. 17.	118	lakóépület
20.	Lakóház	Puskin u. 22.	963	lakóépület
21.	Lakóház	Vasút u. 29.	796	lakóépület
22.	Lakóház	Zrínyi sugárút 43.	2003	lakóépület

Ssz.	Épület megnevezése	Épület címe	Hrsz.	Funkció
1.	Világháborús emlékmű	Kossuth tér	991/2	köztéri alkotás
2.	Népek barátsága szobor (Három Grácia)	Kossuth tér	991/4	köztéri alkotás
3.	Petőfi emlékmű	Kettős-Körös part	90	köztéri alkotás

III.5.2.2. B) A helyi területi védelem alá tartozó mezőberényi értékek

Utcakép védelemmel érintett területek: *

Ssz.	Utca megnevezése, házszámmal	Hrsz.
1.	Petőfi Sándor utca 4.	3
2.	Petőfi Sándor utca 6.	4/1
3.	**Petőfi Sándor utca 8.***	**5**
4.	Petőfi Sándor utca 10.	12
5.	**Petőfi Sándor utca 12.***	**13**
6.	**Petőfi Sándor utca 14.***	**14**
7.	Petőfi Sándor utca 16.	14
8.	Petőfi Sándor utca 18.	16
9.	Petőfi Sándor utca 20.	17
10.	**Petőfi Sándor utca 22***	**18**
11.	Petőfi Sándor utca 22/a.	19
12.	**Petőfi Sándor utca 24.***	**20**
13.	Vadász utca 2.	21/2
14.	**Petőfi Sándor utca 26.***	**106/2**
15.	**Petőfi Sándor utca 28.***	**107**
16.	**Petőfi Sándor utca 30.***	**108**
17.	Petőfi Sándor utca 32.	109

18.	Petőfi Sándor utca 34.	112
19.	Petőfi Sándor utca 44.	121
20.	Petőfi Sándor utca 46.	124
21.	**Petőfi Sándor utca 48.***	**125**
22.	**Petőfi Sándor utca 54.***	**134**
23.	Petőfi Sándor utca 5.	976/2
24.	Petőfi Sándor utca 7-9.	973
25.	**Petőfi Sándor utca 11.***	**972**
26.	**Petőfi Sándor utca 11/a.***	**962/4**
27.	Petőfi Sándor utca 13-15.	962/3
28.	**Petőfi Sándor utca 17-19.***	**961**
29.	Petőfi Sándor utca 21.	958
30.	Petőfi Sándor utca 23.	957
31.	Petőfi Sándor utca 25.	952
32.	**Petőfi Sándor utca 27.***	**949**
33.	**Petőfi Sándor utca 29.***	**958**
34.	**Petőfi Sándor utca 31.***	**940, 941**
35.	Petőfi Sándor utca 33.	939
36.	Petőfi Sándor utca 33/a.	938
37.	Petőfi Sándor utca 35.	935
38.	**Petőfi Sándor utca 37.***	**933**
39.	**Petőfi Sándor utca 39.***	**932**
40.	**Petőfi Sándor utca 41.***	**928**
41.	**Petőfi Sándor utca 43.***	**927**
42.	Petőfi Sándor utca 45.	924
43.	Petőfi Sándor utca 47.	923
44.	Petőfi Sándor utca 49.	920
45.	Petőfi Sándor utca 51.	919/1
46.	**Petőfi Sándor utca 53.***	**918/1**
47.	Petőfi Sándor utca 55.	91/7

III.5.3. Az épített környezet, mint a természetes környezetet befolyásoló tényező

Az emberi tevékenységek (pl. ipar, gazdaság; közlekedés, építkezés, gyártás stb.) a környezetet érő terhelések révén együttesen befolyásolják a környezet állapotát. A terhelések alapvetően háromfélék lehetnek: a természeti erőforrás igénybevétele, terület- és térhasználat, valamint a környezetbe történő kibocsátások.

A területhasználat alakulását jelentősen befolyásolja a települések terjeszkedése (pl. lakó és ipari parkok), egyéb zöldmezős ipar- és energetikai fejlesztési beruházások helyigénye (pl. napelempark), az anyagnyerőhelyek bővítése és az infrastrukturális fejlesztések (pl. útépítés). A beépített területek, belterületek nagyságának növekedése és a vonalas infrastruktúra bővülése nem csak területfoglalással jár, hanem a földfelszín tartós lezárását és az ökoszisztémák fragmentálódását okozzák.

A termőföld mennyiségének és a szabad talajfelszín csökkenése, a beépítettség, tartós lefedettség növekedése fokozza az ország klimatikus hatásokkal szembeni érzékenységét, mivel a talajok anyag- és energia-körforgalomban betöltött funkcióját korlátozza vagy

szünteti meg (pl. a talajok CO2-megkötőképességét, vízraktározó szerepét, a növényzet felszámolásával megszünteti annak CO2-nyelő kapacitását, a környezeti folyamatok szabályozásában betöltött szerepét). A beépített területek növekedése az élőhelyek feldarabolódását, degradációját eredményezhetik. A városfejlesztéshez szükséges területek azonban csak a természeti környezet terhére bővíthetők (pl. mezőgazdasági művelésű területek igénybevétele, egyéb zöldmezős beruházások kivitelezése).[52]

Ez utóbbi tekintetben előrelépést jelent, hogy megkezdődött országos szinten egy barnamezős stratégiai keret kidolgozása, melynek részeként pl. az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2019-es módosítása meghatározza a barnamezős (elsősorban ipari, kereskedelmi, közlekedési vagy honvédelmi célú felhasználást követően felhagyottá, alulhasznosítottá vagy leromlott állapotúvá vált, jellemzően környezetszennyezéssel terhelt földrészlet) terület fogalmát, illetve az ezzel kapcsolatos településrendezési és -fejlesztési feladatokat. Ezzel párhuzamosan a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény rögzítette, hogy a településrendezési tervben új beépítésre csak akkor kerül sor, ha a térségben nincs a tervezett rendeltetésnek megfelelő beépítésre szánt területen beépítetlen földrészlet, vagy az Étv. szerinti barnamezős terület. 2020-ban a Kormány elfogadta a rozsdaövezeti akcióprogramokról szóló intézkedési csomagot, amely érinti a városi szennyezett területek feltárását, kármentesítését és újrahasznosítását is.

Az utóbbi években módosultak a **települési építési szabályok**, az Országgyűlés elfogadta a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényt. Ennek megfelelően a települési önkormányzatok a településkép védelmét önkormányzati rendeletben biztosíthatják. Ennek eredményeként Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete megalkotta és a jogszabályi változások okán azok hatályosítását folyamatában végzi:

- Mezőberény Településképi Arculati Kézikönyvét (82/2018.(II.26.) sz. határozat), valamint
- Mezőberény város településképének védelméről szóló 5/2019.(II.26.) önkormányzati rendeletét.

[52] NKP-5. 26. oldal

IV. A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok, valamint környezeti célállapotok

IV.1. Fenntartható fejlődés

A fenntartható fejlődés a Kvt. 4. § 29. pontja értelmében társadalmi-gazdasági viszonyok és tevékenységek rendszere, amely a természeti értékeket megőrzi a jelen és a jövő nemzedékek számára, a természeti erőforrásokat takarékosan és célszerűen használja, ökológiai szempontból hosszú távon biztosítja az életminőség javítását és a sokféleség megőrzését. A fenntartható jelentést, mint kifejezés az Egyesült Nemzetek Szervezetének 1987-es Brundtland - jelentésében fogalmaztak meg először, amely szerint olyan fejlődési folyamat (földeké, városoké, termelési folyamatoké, társadalmaké stb.), amely **„kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövendő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket."**

Mezőberény Város Önkormányzata rendelkezik Local Agenda 21 Fenntartható fejlődés programmal.

IV.2. Elérni kívánt célok (környezeti elemenként), környezeti célállapotok

IV.2.1. A föld és a földtani közeg

- föld felszíne, felszín alatti rétegei, ásványok, talajok védelme
- termőképesség, talajszerkezet védelme
- felszínen, vagy a földben csak szennyezés mentes technológia,
- építkezés, bányászat előtt a termőréteget le kell fejteni,
- tevékenység alatt terhelési határértékeket kell betartani,
- tevékenység után rekultiváció szükséges.
- a talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása.
- 2000/60/EK Irányelv: Víz Keret Irányelv. A keretirányelv célja az összes víz védelme (felszíni, felszín alatti, tengerparti vizek, de a tengervizekre nem terjed ki a hatálya!). Az irányelv megkövetelte a tagállamoktól, hogy vizeiket vízgyűjtő kerületek alapján sorolják be. (Magyarország egy vízgyűjtő területhez, a Dunáéhoz tartozik). Az irányelv célja továbbá a felszíni vizek „jó" állapotának elérése.

IV.2.2. A levegő

- a légkör egésze, folyamatai, összetétele, klímája.
- minden veszélyeztető hatástól védeni kell.
- minimális légszennyezés kibocsátásra kell törekedni.

IV.2.3. A vizek

- felszíni és felszín alatti vizek és területeik védelme,
- vízhozam, áramlási viszonyok, élővilág megőrzése,
- védett vízterületek kijelölése, meghatározása,
- vízközeli szárazföldi élőhelyek meghatározása,
- jó állapot elérése: vízgyűjtő gazdálkodási tervben.

- a víznek, mint tájalkotó elemnek a fennmaradása
- a kitermelt víz szennyezésmentes visszavezetése
- a jelenlegi állapot fenntartása
- a településeken az önkormányzatok, a **csapadékvíz-gazdálkodás** során – a komfortszint fenntartása/javítása mellett – a keletkező csapadékvizek helyben-tartására, hasznosítására és a lefolyás késleltetésére, valamint a települési és területi elvezető rendszerek megfelelő kapcsolatának kialakítására törekedjenek, összhangban a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel és a területi vízgazdálkodással.

IV.2.4. Az élővilág

- valamennyi élő szervezet, életközössége, és élőhelye.
- a tervezett, illetve szükségessé váló helyi védetté nyilvánítási eljárások lefolytatása.
- a helyi védelem alatt álló értékek dendrológiai és esztétikai értékeinek, sokszínűségének, értékes növényvilágának védelme.
- az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása.
- a megyei és a települési tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése.
- részvétel az egyedi tájértékek kataszterezésében és megőrzésében.
- együttműködés a helyi érintettekkel a tájvédelmi célok megvalósításában.
- a meglévő helyi védett természeti területek védettségének fenntartása, állapotuk megőrzése.
- igénybevétel csak a biológiai sokféleség megőrzésével.

IV.2.5. Az épített környezet

- település, egyedi építmény, műszaki létesítmény, műemlék.
- rendezési terv, övezetek, védőtávolságok.
- védőterület, védőtávolság abszolút szennyezés kizáró ok.
- természetes és épített környezet védelmének összhangja.
- helyi szabályozás megteremtése, folyamatos felülvizsgálattal
- településbiztonsági feladatok megvalósítása
  - természeti károk pl. árvíz, belvíz elleni védelem, földrengések elleni védelem
  - ipari balesetek, katasztrófák elleni védelem
- a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása
- tiszta levegőjű, káros zajtól mentes, egészséges környezet biztosítása, a magas színvonalú környezeti infrastruktúra, valamint a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége és összhangja, az éghajlatváltozás hatásaihoz való adaptáció.
- a természetes és a mesterséges környezet összhangjának megteremtése
- települési Arculati Kézikönyv naprakész állapotban tartása
- törekvés a környezeti harmónia megtartására
- településfejlesztés és -rendezés célja a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítása érdekében a fenntartható fejlődést szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítása, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme, valamint az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése.

IV.3. A fenntartható fejlődéssel összefüggő környezeti, gazdasági, társadalmi szempont szerinti célkitűzések[53]

IV.3.1. A környezetvédelmi program környezeti célkitűzései

A térség természeti környezetének meghatározói a Körösök, a holtágak, és a védett területek. Ezek egyszerre képeznek zöldfolyosó-rendszert és biztosítanak a lakosság számára rekreációs potenciált. A térség nagyszámú ritka és védett fajjal rendelkezik. A mozaikos tájat füves és vizes élőhelyek, erdők, puszták, rétek és mezőgazdasági hasznosítású gyepek alkotják. Kiemelkedő jelentőségűek a Körös folyók által évezredek alatt kialakított geomorfológiai képződmények: a holtmedrek, a lefűzött morotvák, az időszakos vízellátású erek. Kiemelt feladat a kiterjedt pannon szikes sztyeppek, puszták és a még meglévő mocsármaradványok, továbbá a fellelhető természetes és természetközeli keményfás ligeterdők védelme. A régi folyómedrek környékén az ott kialakult pusztai területeknek, az egykori löszpuszták maradványainak, valamint a Körösártér értékeinek megóvása tekinthető elsődlegesnek. A város környezeti elemeinek (levegő, föld, víz) védelme elsődleges feladat egy élhető, fenntartható települési környezet kialakítása céljából. A klímaváltozáshoz való lokális alkalmazkodás alapfeltétele a jó környezeti állapot megtartása, a szennyezések és degradációk megelőzése, illetve a károk elhárítása. A Körösök völgye sajátos épített, történelmi és kulturális tájértékeket fűz fel. A művelődési lehetőségek, a kulturális hagyományok, a népszokások és a hagyományos vidéki életmód az itt élők, illetve ide látogató vendégek számára is különleges élményeket szolgáltathatnak. Egyre inkább elengedhetetlen a térségre jellemző kulturális sajátosságok feltárása, az egyedi vonások erősítése és a kulturált életvitel feltételeinek megteremtése is.

IV.3.1.1. Környezet ismerete, környezettudatosság

A környezettudatosság magában foglalja a hosszú távú fenntarthatóságot biztosító gondolkodásmódokat, az egyének, illetve az adott társadalmi közösségek környezetről alkotott ismereteit és értékrendjét, valamint az ezeken alapuló magatartásformákat és konkrét cselekvési rendszerek összességét. A környezettudatos tevékenységek célja, a környezeti rendszerek dinamikus egyensúlyi állapotának megtartása, illetve megteremtése. Cél egy olyan társadalom kialakítása, mely „úgy elégíti ki a jelenben élők szükségleteit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését". A környezeti tudatosság társadalmi beágyazódásának elősegítése a szemléletformálás, környezettudatos gondolkodás kialakítása, az ismeretközvetítés, a környezeti információk terjesztése, aktív állampolgárrá nevelés és közösség fejlesztés révén. Cél az oktatás minden szintjén a környezetvédelmi tudatformálás integrált megjelenítése. Az oktatás pedagógiai célrendszerében helyet kell adni az aktív állampolgárrá nevelésnek, a környezettudatos gondolkodás kialakításának, a fenntartható fejlődés előmozdításának. Rendkívül fontos a helyi környezeti értékek és problémák megismertetése, illetve ezek kezelése. Olyan mindenki számára elérhető környezeti adatbázist kell létrehozni, mely biztosítja, hogy a Város polgárai naprakész adatokkal rendelkezzenek a Város környezeti állapotára vonatkozóan és értesülhessenek a Városban előkészítés alatt áll környezeti állapotát esetlegesen befolyásoló beruházások, fejlesztések várható környezeti hatásairól. A társadalom környezeti tudatossága csak úgy javítható, ha folyamatosan tájékozott környezetének állapotáról, ismeri a gazdaság, társadalom és a környezet összefüggéseit, azok egymásra hatását. Tudatosan törekedni kell arra, hogy a fenntartható fejlődés a mindennapi nyilvánosság részét képezze, beépüljön a

[53] Mezőberény Fenntartható Fejlődésének Programja. /Felülvizsgálat/ Local Agenda 2021.

hétköznapok világába. A kommunikációs terv alkalmat ad arra, hogy az internetes eszközök, az oktatási rendszer, munkahelyek, a médiumok, tanácsadás, rendezvények és egyéb területeken folyó környezeti kommunikációáramlás egymást erősítse, hatásuk megsokszorozódjon. Összehangolt kommunikációs terv készítésére van szükség, melyben megtörténik az eddigi gyakorlat helyzetelemzése, meghatározásra kerül a kommunikáció cél- és eszközrendszere, a partnerek, a kommunikációs célok és üzenetek célcsoportonként meghatározása, konkrét kampányok kijelölése és e tevékenységek ütemezése. A környezeti tudatosság növelése mellett a környezeti ügyek nyilvánosságának garanciája is lehet a már javasolt kommunikációs terv és annak megvalósítása, melyben helyet kell adni a társadalmi részvételt biztosító tevékenységeknek. Biztosítani kell a nyilvánosság részvételét az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban. Ennek érdekében: Kiemelt cél a természet szeretetének erősítése az emberekben. Ahhoz, hogy a jövő generáció számára is élvezhetők és ismerhetők legyenek a természeti értékeink, már egészen kisgyermekkortól kezdve szükséges ezen értékek tematikus bemutatása, a gyakorlatban történő megvalósulás folyamatának megismerése. Mindezt olyan életkori sajátosságokat figyelembe vevő szakmai anyagok alapozhatják meg, amelyek az óvodák, alsó-, közép- és felsőfokú oktatási intézmények számára segítenek a helyi értékek megismerése és megismertetésére.

IV.3.1.2. Természeti és épített környezet védelme

Kiemelt cél a környezeti konfliktusok kialakulását megelőző mechanizmusok érvényesítése a városi fejlesztési, tervezési és engedélyezési folyamatokban. A településszerkezetből és területhasználatból adódó környezeti konfliktusok megelőzése. A jó lakókörnyezet és életminőség hosszú távú biztosítása a városlakók számára. A természetközeli élőhelyek óvása és megőrizni hozzájárul a biodiverzitás sokszínűségéhez. Természetközeli élőhelyeknek tekinthetők azok a területek, ahol az emberi beavatkozás, emberi tevékenységek (pl. gazdálkodás) mértéke elhanyagolható. Szükséges a helyi jelentőségű védett területek arányának növelése, a védelemre tervezett területek védetté nyilvánításának lefolytatása. A helyi jelentőséggel bíró természeti területek, zöldfelületek, kulturális szempontból kiemelkedő fontosságú különleges területek, egyedi tájértékek védettségének biztosítása jogszabályi úton (városi rendelettel) lehet hatékony, a védettség érvényesítése a helyi tervek, programok tartalmában lehetséges. Az épített örökségünk megőrzése esszenciális történelmünk megismerése és gyökereink megtalálása tekintetében. Őseink által létrehozott épületek, kastélyok, parkok, templomok és mindazon objektumok, amelyek a régmúlt társadalmak életéről tesznek tanúbizonyságot csakis hosszú távú fenntartásuk révén válhatnak a következő generációk számára is értékmegőrzővé.

IV.3.1.3. A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól

Cél az emisszió kibocsátási értékeinek csökkentésére való intézkedési program megfogalmazása. Ennek keretében részletesen fel kell térképezni a Város területén előforduló allergén növények elterjedését, tényleges és potenciális élőhelyeit és programot kell kidolgozni a növénymentesítésre. A Város útjai okozta diffúz porszennyezés csökkentésének leghatékonyabb módja a burkolatlan utak szilárd burkolattal történő ellátása, illetve szilárd burkolatú utakon a rendszeres utcaseprés elvégzése, illetve nyáron az utak locsolása. Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése az Uniós elvárásoknak és a jogszabályokban előírt határértékeknek való megfelelés garanciája. A felszíni vizekbe történő illegális szennyvízbevezetések feltárásával és visszaszorításával jelentősen mérsékelhető a

befogadók minőségi romlása. Fel kell tárni és meg kell szüntetni a Város felszíni vizeibe történő közvetlen szennyvízbevezetéseket. Szükséges azonosítani azokat a szennyezőforrásokat is, amelyek a csapadékcsatornákon keresztül terhelik ezeket a vizeket. Illegális folyékonyhulladék leürítő helyek és illegális szennyvíz és csapadékvíz bevezetések megszüntetése. A Lakóövezeti zajforrások megszüntetése elsősorban a lakóterületek közé ékelődött zajt okozó létesítmények áttelepítésével, ill. megszüntetésével oldható meg a leghatékonyabban. A zajterhelés mérséklése különösen a lakó- és a pihenő övezetében fontos, a zajterhelés csökkentése vagy passzív védelem alkalmazása a közlekedési főutak mentén és az ipari területek környékén célszerű.

IV.3.1.4. Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése

Mezőberény vízrajzi adottságai miatt a csapadékvízből és a talajvíz áramlás aktivizálódásából keletkező belterületi belvíz jelenség a város működtetésére nézve kiemelt jelentőségű, hiszen egy szélsőséges esetben városrészek élete „bénulhat le" a belvíz miatt. A város egyes részvízgyűjtőin a művek kiépítettsége elavult színvonalú, a karbantartottsága és az üzembiztonsága a város működő képességét veszélyezteti. A belvízi biztonság nagyban függ a befogadó, valamint abba szivattyús bevezetésre kerülő forgalomképtelen vagyontárgyként nyilvántartott és társulati kezelésű csatornák üzembiztonságától (belvízi időszakban kialakult vízszintjeitől, vízszállító képességétől). A város belterületi belvízi biztonságát megteremtő átemelő szivattyúk üzembiztonsága nem éri el azt a színvonalat, amely a városias kiépítettségtől jogosan elvárható. Záportározók, vízgyűjtő medencék kialakítása a lehulló csapadékmennyiség visszatartásával nagyban elősegíti a fenntartható vízhasználatot, a szárazabb időszak takarékos vízgazdálkodási gyakorlatát. A kerékpáros közlekedés alternatívát jelenthet a városon belüli gépkocsi-használattal szemben, ha a kerékpárutak egységes, sűrű hálózatot alkotnak. A településrészek közötti szakaszok, megfelelő környezetben a rekreációt is szolgálhatják. A közlekedésszerkezet átalakítását a gyalogosok, kerékpárosok, tömegközlekedés, személyautók, áruszállítás prioritási sorrendnek megfelelően célszerű végrehajtani. A városon belüli és a településrészek közötti, ill. szomszédos települések irányába kerékpárutak építése és a meglevő hálózat bővítése, a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, biztonságosabbá tétele. A nemzetközi forgalmi viszonyok változása és a gazdaság átalakulása következtében a megnövekedett forgalom a szabályozási szélességek szűk volta és a vonalvezetés hiányosságai miatt a közlekedés a kívánatosnál nagyobb környezetterhelést jelent a városban. Ezért az önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése szükséges. A kiépítetlen, ill. a nem megfelelően kialakított járdák helyett biztonságosan használható járdák építése szükséges, a lakosság bevonásával.

IV.3.1.5. Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása

Az energiatakarékosságot a növekvő energiaárak és a fosszilis energiaforrások hosszú távú csökkenésének következtében, a fenntarthatóság elveinek megfelelően kellene intézményesen és individuálisan is növelni és komolyan venni. A részcél súlypontja a városi energiaellátás gazdaságosságának, színvonalának és biztonságosságának, továbbá racionális felhasználásának növelése, az alternatív energiaforrások fokozottabb hasznosítása mellett elsősorban az intézményekben. A térség jelentős mezőgazdasági potenciálja révén, kiváló adottságokkal rendelkezik a biomasszára alapozott energiatermelés területén, amely a mezőgazdasági struktúraváltásra is választ jelenthetne. A Körösök-völgye páratlan értékű

természeti kinccsel rendelkezik (termőföld, víz). A energiaellátás megtermelésére a hatékonyság, rugalmasság és stabilitás feltétlen és gyors bevezetése adhat lehetőséget, amely elsősorban a helyi közösségi alapon szerveződő rendszerek által valósítható meg. A helyi energetikai rendszer kiépítésénél törekedni kell a környezettel való összhang megteremtésére, a táj az ember harmonikus kapcsolatára. A Körösök térségében a megújuló energiaforrások közül a biomassza rendelkezik az egyik kiemelkedő lehetőséggel. Ebben az esetben a biomassza-alapú közvetlen eltüzelés (hő energia előállítás) javasolható. A biomassza táv és hő-ellátásban való alkalmazása helyi munkahelyteremtéssel járna, ez a tevékenység nem igényel különösebb szakképzést. A biomassza termelést, összegyűjtést, előkészítést és hasznosítását a résztvevő települések lakosságának szövetkezésével érhető el. Ezzel lehetővé válna a nagyobbrészt importból származó földgáz jelentős mennyiségű kiváltása. A biomassza energetikai célú hasznosítása hatékonyan járul hozzá a légkörszennyezés csökkentéséhez, a klímavédelemhez, olcsóbb biztonságosabb energiatermeléshez. Továbbá kifejezetten jó adottságokkal rendelkezik a geotermikus és a napenergia potenciálját tekintve, illetve kiegészítő jelleggel a szélenergia-hasznosítás is szóba jöhet. Az energiaellátás terén, országos szinten, a decentralizáció, az importfüggőség, valamint az energiafelhasználás csökkentésének elérése a cél. A vidékkel kapcsolatos társadalmi felelősségvállalás és elkötelezettség megerősítéséhez a rurális rendszerek támogatottságát fokozni kell. Erre hivatkozva többen javasolják a klímaváltozással kapcsolatos speciális vidéki típusú beavatkozásokat – mint például a lokális környezettudatosság fokozása – amelyekre a legfontosabb Európai Uniós dokumentumokban is történtek utalások (Európai Klímaváltozási Programok (ECCP-k); Energia- és klímacsomag tervezet 2009; EU Fenntartható Fejlődés Stratégia; Európa 2020 Stratégia; EU 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja). Míg maga a klímaváltozás globális összefogással kezelhető, addig annak kedvezőtlen hatásaihoz történő adaptáció és a kezelésben részt vevő aktorok felkészítése minél alacsonyabb területi szinten szükséges. Az egyes klímahatások és klímakockázati tényezők jellege is indokolja ezen feltevést, hiszen az egyes hatásokhoz lokálisan kell alkalmazkodik, s bizonyos károsanyag kibocsátási tényezők helyi szinten kezelhetők. Kiemelten fontos ezért térségi és helyi szintű, települési léptékezésű klímastratégia kidolgozása, az alkalmazkodást elősegítő helyi kapacitások megerősítése.

IV.3.1.6. Zöldterületek védelme, fenntartása

Az összefüggő zöldfelületi hálózat, amely a várost átszövi és körülveszi, teljesebbé teszi a lakóövezetek és a belterületi rekreációs területek számára fontos mikroklimatikus hatást. A megfelelő zöldterületi-ellátottság levegőtisztasági, zajszűrő és esztétikai hatással bír. A beavatkozás célja a városi környezet javítása, a biológiai aktivitás és esztétikai érték növelése, a megfelelően kialakított városi zöldfelületi rendszer a lakosság jólétét szolgálja, javítja a városi klímát, jótékonyan befolyásolja a városképet. Mindezek érdekében a meglévő közparkok megújítása és új közparkok, közösségi terek kialakítása szükséges zöldterületeken, továbbá a lakosság számára rekreációs területként szolgáló rendezett közparkok kialakítása, ezáltal a Város összképének javítása, turistabaráttá tétele.

IV.3.1.7. Hulladékgazdálkodás

Bár az önkormányzat minden belterületi részen megszervezte a hulladék begyűjtését a lakosságtól, ám előfordul, hogy külterületi lakott részek nincsenek bekapcsolva a rendszeres gyűjtésbe. Ezen a területen a lakók illegálisan rakják le a hulladékot. A hatályos környezetvédelmi előírásoknak nem megfelelő, műszaki védelem nélküli, felhagyott szilárd kommunális hulladéklerakó, ameddig a rekultiváció meg nem történik potenciális veszélyt

jelentenek a környezetre. További veszélyt jelent, hogy a szelektív hulladékgyűjtés nem terjed ki a veszélyes összetevők gyűjtésére. A hulladékgazdálkodás szelektív gyűjtés és zöldhulladék-kezelés irányába történő kiterjesztésével javul a természetes környezet minősége, az épített környezet állapota, esztétikusabbá válik a településkörnyezet, javul a lakosság közérzete, ezáltal a település lakosságmegtartó képessége nő. A szelektív gyűjtési rendszer kiterjesztése a társasházakra, az önkormányzati irodákra, intézményekre jelentős költségmegtakarításokat eredményezhetne a hasznosítható alkotó elemek értékesítése után.
A városban működő szelektív gyűjtőhálózat nem terjed ki ezekre az intézményekre, mivel ezeknek a hulladékfajtáknak egy része speciális. A lakosság környezettudat-formálásának egyik terepe a munkahely lehet. A közintézményekben szerzett tapasztalatok alapján a rendszer kiterjeszthetővé válik a privát szférában dolgozó irodákra is. Célként fogalmazódik meg az országos, regionális és helyi hulladékgazdálkodási tervek prioritásainak érvényesítése, a megelőzés szempontú hulladékgazdálkodás kialakítása; környezetbarát és „a szennyező fizet" elven alapuló rendszer kialakítása; a termelési és a lakossági hulladékcsökkentés ösztönzése; a lakossági veszélyes hulladékmennyiség csökkentése és szervezett begyűjtés megvalósítása és a települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása, rekultivációja A közműves szennyvízcsatornával gazdaságosan el nem látható területeken a házi szennyvíztisztítás fejlesztése preferált.

IV.3.2. A környezetvédelmi program gazdasági célkitűzései

Fenntartható helyi gazdasági rendszer előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat, prioritásként jelenik meg a környezeti szempontok érvényesítése, a környezetet érő terhelések minimalizálása. Ezen forrásokat kizárólag olyan módon szabad felhasználni, hogy azok közvetlenül többletbevételeket termeljenek, vagy kiadáscsökkentést eredményezzenek, esetleg új munkahelyeket generáljanak. A városnak olyan gazdasági, pénzügyi döntéseket is fel kell vállalnia, melyeknek azonnali hatásuk nincs, de hosszú távon, illetve belátható időn belül a város adottságait fejlődését pozitív irányba terelik. Így nem kerülhető el az intézményrendszer működésének felülvizsgálata sem, különösen annak ismeretében, hogy az állam részéről erős központosítási törekvések tapasztalhatóak.

IV.3.2.1. Hatékony önkormányzati gazdálkodás kialakítása

Mezőberény önkormányzati vagyongazdálkodásának alapvető célja továbbra is, hogy az önkormányzati vagyon összességében növekedjen, vagyonvesztés ne következzen be. Alapelv, hogy a vagyonértékesítésből származó bevételek nem szolgálhatnak működési célokat, csak fejlesztésre, vagyongyarapításra fordíthatók. A városi kötelező és a vállalt feladatok ellátása az önkormányzat feladata, így a stratégiai szintű beavatkozás célja a városi önkormányzati feladatok ellátásához szükséges tőke előteremtése, biztosítása, biztosítva ezzel a lakosság megfelelő életminőségét és elősegítve a Város és az ott található intézmények fejlődését További célok még a bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtése, a költségvetési arányok jelenlegi helyzetének felmérése, a közpénzek gazdaságos és hatékony elosztása, a bevételek növelése pályázatok és vissza nem térítendő támogatások révén.

IV.3.2.2. Hagyományos termelési módok és termékek előállításának támogatása

A térség gazdaságfejlesztési perspektíváinak egyik sarkalatos szegmense a történelmi hagyományokon kialakult, minőségi helyi termék előállításának és értékesítésének az

ösztönzése. Az elmúlt években a gazdálkodók egyre inkább felismerték ennek piaci lehetőségeit is és megindultak azok a helyi kezdeményezések, amelyek a családi termelőket segítik portékájuk helyben történő értékesítésében. Természetesen a minőségi áruk előállításához, a vásárlókhoz való eljutás könnyítésén túl, a jövőben szükségessé válik a termelés feltételeinek javítása is. A földműveléshez részben a szántóföldi gazdálkodás és kertészeti hagyományok kapcsolódnak. E térségben a hagyományok fontos részét képezi a kézművesség. Az erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó, hatékony és fenntartható mezőgazdaság megélhetési forrást biztosít és segít fenntartani a természeti, környezeti értékeket egyaránt. A tevékenységek révén lehetővé válik a vidéki térségek gazdasági vérkeringésbe történő bekapcsolása, a térség gazdaságának diverzifikálása, jövedelemtermelő képességének növelése, az erőforrások, adottságok hosszú távú megőrzése és az egyedi gazdasági arculat megteremtése. A beavatkozások során várhatóan nő a helyben előállított termékek fogyasztása, a helyben foglalkoztatottak száma, a vállalkozások száma és az önkormányzati adóbevételek. Hosszabb távon csökkenhet az elvándorlás, a szociálisan rászorulók száma, illetve nő a GDP és a lakosság jövedelmi színvonala.

IV.3.2.3. Vállalkozói szektor fejlesztése

A stratégia részcélja az ipari termelő egységek letelepedésének elősegítése, melyek alacsony környezeti terhelés mellett nagy hozzáadott értékű termékeket állítanak elő. Az ipar fejlesztésének további célja a Városban képzett szakemberek számára helyi munkalehetőség biztosítása. A fenntartható fejlődés szellemében prioritást élvez a megújuló energiákra alapozott (környezetipar) telepítése, amelyek a megújuló energiát hasznosító berendezéseket állítanak elő (pl. napkollektor, szélturbina). A vállalkozói szektor piacra segítésének eszköze a városban található befektetési lehetőségek feltérképezése, népszerűsítése által sikeres magánberuházások generálása, elsősorban mezőberényi munkahelyek létrehozása érdekében. Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése révén a városban beruházni kívánó vállalkozások megtelepedésének elősegítése, ügyintézésének előmozdítása, ezáltal sikeres magánberuházások generálása valósulhat meg. A vállalkozások technológiai, infrastrukturális és ingatlan jellegű fejlesztéseinek támogatása, együttműködésének és piacra jutásának segítése, javítja munkahelyteremtő képességüket és jövedelmezőségüket.

IV.3.2.4. Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése

Mezőberény egyrészt a természeti értékeivel tud a hazai idegenforgalomba bekapcsolódni és szolgáltatásokat nyújtani. A Kettős-Körös és holtágai, tavak vízi adottságai, a védett természeti értékek (a KMNP területei), a növények, a nagyvadak, a napsütéses órák magas száma speciális lehetőségeket kínálnak. A természeti értékek mellett a pont-szerűen előforduló jelentősebb turisztikai célpontok esetében a művi adottságok egyházi és világi emlékei, valamint az azokra sokszor ráépülő rendezvények (kongresszusi turizmus, kulturális rendezvények, néprajzi adottságok, sportesemények stb.), bírnak kiemelt jelentőséggel. Mivel a város vonzerő-adottságainak többsége önmagában jelentős egyedi vonzást nem képvisel, ezért a versenyképes kínálat kialakításához az egyes adottság-elemek összekapcsolásával „utazási csomag" összeállítása szükséges. A térség adottságai elsődlegesen az (egyre inkább összefonódó) aktív- és ökoturizmus, első sorban a vízi, a kerékpáros, a gyalogos, a lovas és a horgász turizmus számára nyújt kiváló lehetőségeket. A Körösök Völgye Natúrpark tagtelepüléseként Mezőberény is hozzá tud járulni a Körösök Völgye brand megteremtéséhez. A szálláshely fejlesztések tekintetében egyfelől a meglévő szálláshelyek minőségi fejlesztése, másrészt, ahol a kereslet indokolja új szálláshelyek létesítése szükséges. Leginkább a zöld

turizmushoz kapcsolódó szálláshelyfejlesztések támogatandók. Ezek közül is kiemelendő a kempingek és ifjúsági szállások létrehozása, melyekre a térségbe látogató vendégek összetételét tekintve nagy szükség lenne. Nem megfelelően kiépítettek azonban a vízi túrázás és a vízi sportok infrastrukturális feltételei a folyókon, holtágakon és csatornákon, fejlesztendők a gyalogos és kerékpáros túrázás feltételei, hiányoznak a lovas túraútvonalak és egyéb aktív turisztikai fejlesztések. A Wenckheim-Fejérváry kastély látogatóbarát fejlesztése növelheti a Körösök Völgye vonzerejét és színesítheti kínálatát.

IV.3.3. A környezetvédelmi program társadalmi célkitűzései

A fogyó és öregedő népesség problémájának kezelése érdekében a hosszú távú népesedés- és migrációs politika célja a vállalt gyermekek nyugodt felnevelésének biztosítása mellett a gyermekvállalási kedv növelése, valamint a különböző generációk, valamint a hazai lakosság és migráns csoportok közötti harmonikus együttlét megteremtése. A csökkenő népesség problémáját a termékenység növelése, valamint a bevándorlás biztosítása mellett a mortalitás javítása is szolgálja. Emellett fontos fenntarthatósági célkitűzés az egészségi helyzet javulása a településen, mivel minden más gazdasági és társadalmi folyamatra is erőteljesen kihat. Cél, hogy és a lakosság minél hosszabb egészségben eltöltött életet tudjon megélni. Két fő területen van lehetőség az egészségmegőrzés és az egészséges életmód ösztönzésére: egyrészt az egészséggel kapcsolatos szemléletformálás keretében, másrészt a egészségmegőrzés konkrét lehetőségeinek területén. A társadalmi folyamatoknál fontos célkitűzés a településen élő hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének növelése.

IV.3.3.1. Társadalmi szemléletformálás és az esélyegyenlőség biztosítása

Cél a jelen és a jövő generációk számára a fenntarthatósági szempontok megismertetése, továbbá a Városban élő kisebbség és fogyatékos személyek a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt az őket megillettőjogok biztosításával. Mindezen részcélok olyan munkahelyek megteremtésével teljesíthető, ahol a csökkent munkaképességű, fogyatékkal élő mezőberényi lakosoknak is biztosítani tudnak munkalehetőséget. A jól működő alapítványok, illetve civil szervezetek sokat segíthetnek abban, hogy ők is teljes életet élhessenek.

IV.3.3.2. Intézményi működés hatékonyságának növelése

Az intézkedés célja a városban működő intézmények, közintézmények, szervezetek vizsgálata, fejlesztése, elősegítve ezzel a hatékony munkavégzést és a lakossággal való kapcsolat fejlesztését, könnyebb és gyorsabb ügyintézést. A hatékonyabb közösségi részvétel elősegítése, párbeszéd-programok, fórumok (akár interneten keresztül) révén a lakosság és a hivatalok, hatóságok közötti együttműködés hatékonyságának növelése.

IV.3.3.3. Egészségügyi helyzet fejlesztése

Az intézkedés célja: Egészséges és kulturált környezet, illetve életkörülmények biztosítása, életminőség javítása. Prioritása az önkormányzatok alapvető feladatai közé tartozik az

egészségügyi és szociális ellátás biztosítása. A primer prevenciós tevékenységek szűrésekkel, az életmód és az egészségügyi szemlélet formálásával, tanácsadással a betegségek bekövetkezésének gyakorisága csökkenthető - ez pedig jóval olcsóbb, mint az adott betegség ellátása. Szekunder prevenció során - ha már kialakult valamilyen betegség - arra kell törekedni, hogy ne alakuljon ki további szövődmény, ill. irreverzibilis folyamat - megfelelő orvosi ellátás biztosítása. Ha mégis kialakul károsodás, akkor a tercier prevenció keretén belül törekedni kell arra, hogy mindez ne okozzon zavart a társadalmi életben történő részvételkor, ill. ne alakuljon ki rokkantság. Amennyiben a rokkantság nem elkerülhető, fontos, hogy a beteg a maradék képességeinek maximális felhasználásával képes legyen minimálisan az önellátásra, és ha lehetséges, az újbóli társadalmi beilleszkedésre - ez a rehabilitáció megvalósításának esete, amikor szakképzett szociális munkások, ápolók alkalmazását kell biztosítani. Az egészségügyi alapellátáshoz szükséges feltételek biztosítása (az orvosi rendelők akadálymentesítése, rendelők korszerűsítése, gépkocsipark fejlesztése).

IV.3.3.4. Szociális helyzet fejlesztése

Az intézkedés célja: korszerű infrastrukturális keretek között működő, a lakosság igényeit kielégítő szociális ellátás biztosítása A szociális szolgáltatások körének szélesítése, a természetbeni szolgáltatások színvonalának javítása, a házi gondozás minőségének javítása, az ellátás elhelyezésére szolgáló épület felújítása. Hosszútávon önkormányzat által üzemeltetett bentlakásos intézmény kialakítása.

IV.3.3.5. Oktatás, képzés fejlesztése

A fenntarthatósági részcél elsősorban az intézményfelújításra koncentrál. Ezáltal a legfiatalabb korosztály ellátási körülményei, életminősége fog javulni. A színvonalas kisgyermekkori nevelés számos rövid és hosszú távú előnyt biztosít mind egyéni szinten, mind a társadalom szintjén. Kiegészíti a család által betöltött központi szerepet, és megteremti a nyelvelsajátítás, az egész életen át tartó eredményes tanulás, a társadalmi beilleszkedés, a személyes fejlődés és a foglalkoztathatóság szempontjából nélkülözhetetlen alapkészségeket.

IV.3.3.6. Kulturális élet fellendítése

A város különböző érdeklődésű társadalmi csoportjai számára szervezett programokkal erősíthető a helyi identitás és kötődés, ezáltal a befogadó társadalom alapjai fektethetők le. A programok fókuszterületei Mezőberény hagyományainak megismertetése, helytörténeti anyagok gyűjtése, dokumentálása és kiállítása, hagyományteremtő céllal nyári szórakoztató, szabadtéri programok szervezése, sporttevékenységek, mozgásos tevékenységek megszerettetése, közösségformálás, egészséges életmódra nevelés. A Körösök völgye sajátos épített, történelmi és kulturális tájértékeket fűz fel. A művelődési lehetőségek, a kulturális hagyományok, a népszokások és a hagyományos vidéki életmód az itt élők, illetve ide látogató vendégek számára is különleges élményeket szolgáltathatnak. Egyre inkább elengedhetetlen a térségre jellemző kulturális sajátosságok feltárása, az egyedi vonások erősítése és a kulturált életvitel feltételeinek megteremtése is.

V. A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések (különösen a folyamatban lévő, illetve az előirányzott fejlesztésekkel és a működtetéssel kapcsolatos feladatok), valamint azok megvalósításának ütemezése

A célok és célállapotok meghatározását az NKP-5 határozza meg az emberi egészség, az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése érdekében. A célok elérése és a célállapot fenntartása érdekében cselekvési irányokat és intézkedéseket fogalmaz meg a Kormányzat, az önkormányzatok, a gazdálkodó szervezetek és vállalkozások, valamint a lakosság számára. Jelen fejezetben az önkormányzatok, a lakosság és a háztartások részére megfogalmazott fő cselekvési irányok és intézkedések kerülnek bemutatásra.

V. 1. Levegő

A jó minőségű levegő az egészséges környezet alapeleme. A légszennyezettség okozta betegségteher (pl. korai halálozás következtében elvesztett életévek, kiesett munkanapok száma, gyógykezelések költsége), a fellépő terméscsökkenés, az épített környezet károsodása és az egyéb környezeti károk költségeinek fedezete komoly terhet jelent a társadalom egészének, ezért a levegőminőség javítására irányuló intézkedések társadalmi szinten valós gazdasági haszonnal járnak.

Az Európai Unió levegőminőségének javítása érdekében az egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről, a 2003/35/EK irányelv módosításáról, valamint a 2001/81/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. december 14-i 2016/2284 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: NEC irányelv) öt szennyezőanyag tekintetében 2020-tól és 2030-tól új nemzeti kibocsátás-csökkentési kötelezettségvállalásokat határozott meg. Az irányelvben a kibocsátás-csökkentés mértéke a 2005-ös bázisévhez viszonyítva került meghatározásra (lásd Célok táblázat). A SO2 és a NOX emissziójának csökkentése megfelelő ütemben folyik, így a hazai célok elérhetőek lesznek 2030-ra.

Célok:

- légszennyezettség kialakulásának megelőzése.
- a levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése.
- a Genfi Egyezmény módosított Göteborgi Jegyzőkönyvével és az egyes légköri szennyezőanyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről szóló új NEC irányelvvel összhangban a kibocsátást csökkenteni kell.
- a sérülékeny csoportok, különösen a gyermekek védelmének biztosítása a beltéri levegőminőséggel összefüggő egészségkárosító hatásokkal szemben.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- **Önkormányzatok:**
  - a lakossági (szilárd) tüzelésből eredő kibocsátások mérséklésének elősegítése.
  - szmogriadó tervek készítése, rendszeres felülvizsgálata.
  - a lakosság rendszeres tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról, szemléletformálási kampányok szervezése (pl. a helytelen fűtési technika levegőminőségre gyakorolt káros hatásairól).

- a lakosság rendszeres tájékoztatása a fűtéskorszerűsítést, energiatakarékosságot támogató lakossági pályázatokról.

➢ **Lakosság:**
- háztartási tüzelőberendezések (pl. kályhák, kazánok, konvektorok) karbantartása, szükség esetén a cseréje, kémények rendszeres ellenőrzése.
- az előírt tüzelőanyagok energiahatékony, alacsony kibocsátást eredményező használata.
- fűtéskorszerűsítést, energiatakarékosságot támogató lakossági pályázatok benyújtása és megvalósítása.

V. 2. Zajterhelés csökkentése

Az EU tagországokhoz hasonlóan Magyarországon is nőtt a zajforrások száma, valamint az általuk kibocsátott zaj zavaró hatása. A hosszú időn keresztül jelentős zajhatásnak kitett személyeknél a hallási problémákon túl akár keringési betegségek is felléphetnek. A zajos környezet továbbá nehezíti a koncentrációt, befolyásolja az alvásminőséget, így teljesítménycsökkenéshez, valamint az életminőség romlásához vezet.

Az elkészült stratégiai zajtérképek célja az aktuális zajhelyzet értékelése, a jövőbeli zajhelyzet előrejelzése, az érintett lakosok számának meghatározása, valamint az intézkedési terv megalapozása. Az intézkedési terv tartalmazza azokat a műszaki, szervezési és területrendezési intézkedéseket, amelyekkel a leginkább terhelt területeken csökkenthető a zajterhelés mértéke, valamint az önkormányzat által kijelölt csendes övezetekben és fokozottan védett területeken megakadályozható a zaj növekedése. A közlekedési eredetű zaj csökkentésében fontos szerepe van a településrendezési eszközöknek is.

Célok:
- a stratégiai küszöbértékek (egész napra számított átlagos zajterhelés (L_{den}) 63 dB, az éjjeli ($L_{éjjel}$) 55 dB) feletti zajterheléssel érintett lakosok számának csökkentése a közlekedési létesítmények mentén, melyen belül elsőbbséget kell, élvezzen az L_{den} = 73 dB, $L_{éjjel}$ = 65 dB stratégiai küszöbértékeket meghaladó zajterhelésű területek zajcsökkentése.
- a határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ **Önkormányzatok:**
- a stratégiai zajvédelmi intézkedési tervek elkészítése, felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása. Az intézkedési tervek megvalósítása.
- zajcsökkentést célzó intézkedések megtétele a 100 000 főnél kisebb népességű településeken.
- a helyi zajvédelmi szabályok megállapítása (pl. csendes övezet, zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölése, ellenőrzése).
- a helyi lakosság tájékoztatása, szemléletformálása.
- terület- és településrendezési tervek kialakítása során a zajvédelmi szempontok figyelembe vétele.

V. 3. Egészséges ivóvíz biztosítása

A lakosság ivóvízzel való ellátása a legfontosabb közszolgáltatások egyike, mely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-közegészségügyi igényt elégít ki. Magyarország Alaptörvénye is rögzíti, hogy alapvető jog az egészséges ivóvízhez való hozzáférés. Magyarország településeinek közműves ivóvízellátása mennyiségi szempontból alapvetően rendezettnek tekinthető. További fejlesztésre elsősorban ivóvízbiztonsági-ivóvízminőségi téren van szükség, emellett figyelmet kell fordítani az ellátási hiányok felszámolására, a hálózati veszteségek csökkentésére is.

A szolgáltatott ivóvíz minőségének javítását, a kiemelt paraméterek (arzén, bór, nitrit, fluorid, ammónium-ion) koncentrációjának csökkentését az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtása biztosítja. Emellett további megoldandó feladat az ólom, vas és mangán határértéknek megfelelő közüzemi ivóvízellátás megvalósítása. Utóbbi két paraméter egészségügyi veszélyt nem jelent, de esztétikai szempontból kedvezőtlen. Az ólom pedig elsősorban nem a szolgáltatott vízből, hanem a régi épületek belső ivóvízhálózatából származik, ún. másodlagos szennyező.

Határérték feletti mennyisége elsősorban a gyermekek számára jelent kockázatot. A probléma csökkentésének érdekében elsődleges fontosságú a lakosság tájékoztatása, végleges megoldást az ólomtartalmú csövek és egyéb ólomforrások teljeskörű felszámolása jelent, ami tulajdonosi felelősség. Az ólomkockázat szempontjából elsődleges intézményekben (pl. bölcsődék, óvodák, általános iskolák) az ólomkockázat felmérése, valamint a megfelelőség biztosítása. Az ólomkockázatról a Nemzeti Népegészségügyi Központ országos felmérést készített, és áttekintette a kockázatcsökkentés lehetőségeit.

Célok:

- a közüzemi ivóvízellátás szolgáltatási színvonalának és biztonságának növelése, a vízkészleteket pazarló és többletköltségekkel járó hálózati veszteségek csökkentése.
- a sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázisok védelme.
- egészséges ivóvízhez jutás biztosítása minden lakos számára, beleértve a hátrányos helyzetű csoportokat.
- a kiemelt komponensek miatt fennálló egészségi kockázatok csökkentése, az érintett területek ivóvíz-minőségének javítása.
- másodlagos ivóvízminőség romlás megelőzése, hatásainak mérséklése.
- lakossági tudatosság növelése a csapvíz minőségével, lehetséges kockázataival és a takarékos vízhasználati szokásokkal összefüggésben.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ **Önkormányzatok:**

- az ivóvízminőség-javító beruházások előkészítése és megvalósítása.
- indokolt esetekben az átmeneti ivóvízellátás biztosításához szükséges feltételek megteremtése.

➢ **Lakosság:**

- megfelelő ivóvízhasználati szokások kialakítása a közegészségügyi szempontok és a takarékos ivóvízhasználat
- elveinek figyelembe vételével, víztakarékos eszközök használata, szemléletformálás.

- másodlagos ivóvízszennyezés gyanúja esetén a csapvíz bevizsgáltatása, egészségkockázatot jelentő
- szennyezés esetén annak csökkentésére irányuló beavatkozások.

V. 4. Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás

A településeken keletkező szennyvizek elvezetése és tisztítása, a tisztított szennyvizek és a szennyvíziszap hasznosítása – ennek hiányában ártalommentes elhelyezése – a lakosság életminőségének javításához, a közegészségügyi szempontok érvényesítéséhez, a környezet védelméhez, valamint a gazdaság fejlesztéséhez, fosszilis tüzelőanyag-igényének csökkentéséhez egyaránt hozzájárul. Magyarországnak a megfelelő települési szennyvízgyűjtő és -tisztító rendszerek kiépítésére vonatkozó tagállami kötelezettségei végrehajtását szolgálja a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és - tisztítási Megvalósítási Program (a továbbiakban: Szennyvíz Program). A másodlagos közműolló arányának a Szennyvíz Program eddigi megvalósításával elért csökkenése (2020: 10,3% [BM]) mellett azonban – bizonyos sajátos műszaki adottságokkal rendelkező területeken – a keletkező szennyvizek autonóm és természetközeli, illetve egyedi kockázatmentes kezelési, hasznosítási és elhelyezési lehetőségeit kell megvalósítani.

A 2000 fő feletti települések esetében a Szennyvíz Irányelvben megfogalmazott feladatokkal összefüggésben az ún. derogációs teljesítési helyzetet folyamatosan fenn kell tartani a létesítmények megfelelő műszaki állapotban és bírságmentesen történő üzemeltetésének biztosításával. A települések fejlesztési igényei az idő előre haladásával is keletkezhetnek. A szennyvíziszap szerves anyag és tápanyag tartalma miatt a mezőgazdaság számára jól hasznosítható nyersanyag, így fontos, hogy a tápanyagokat visszaforgassák a termőtalajba. Ennek megfelelően a szennyvíziszap mezőgazdasági hasznosításának szinten tartása, növelése az elsődleges cél.

Célok:

- a szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése a vizek jó állapotának elérése érdekében.
- a szennyvíziszap környezetkímélő kezelése, illetve hasznosítása.
- a települési szennyvíz kezeléséről szóló 91/271/EGK irányelv derogációs követelményeinek teljesítése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ **Önkormányzatok:**

- Közreműködés a Szennyvíz Program végrehajtásában, a szükséges beruházások megvalósítása: újszennyvízelvezető és -tisztító rendszerek építése, meglévő szennyvízkezelő és -elvezető rendszerek fejlesztése és bővítése a 2000 LE feletti agglomerációkban.
- Települési szennyvízkezelési program településenkénti kidolgozása a települési környezetvédelmi program részeként.
- lakások csatornabekötésének ösztönzésére a talajterhelési díjon kívüli pozitív ösztönző kidolgozása.
- a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása.
- a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz ártalommentes elhelyezését biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása.

- a települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása.
- a csatornahálózatok fejlesztése, rekonstrukciója során törekedni kell az egyesített csapadék- és szennyvízelvezetés fokozatos felszámolására, az érintett zöldfelületek megőrzésére.

➢ **Lakosság:**
- bekötés a meglevő települési csatornahálózatba.
- egyedi szennyvízkezelő létesítmények/berendezések szakszerű kialakítása, megépítése és előírás szerinti használata.
- az ideiglenes tárolásra szolgáló közműpótló létesítmény ürítéséről való gondoskodás.
- a szürkevíz hasznosítása.

V. 5. Zöldfelületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztése

A települések zöldfelületi hálózata vagy rendszere (települési zöldinfrastruktúra) magában foglalja a növényzettel fedett összes földfelszíni területet (pl. zöldterület, erdőterület, parkok és magánkertek) és a vonalas jellegű zöldfolyosókat (pl. fasorok, vízfolyásokat kísérő (zöld)folyosók), valamint a földfelszínhez nem kötődő növényzettel borított felületeket is (pl. homlokzati sövények, tetőkertek). A vízfelületekkel együtt (kék infrastruktúra) a település magasabb biológiai aktivitású felületeit alkotja. A települési zöldfelület nem egy elszigetelt része a településnek, hanem kapcsolódik a környező természeti rendszerekhez, pl. az országos ökológiai hálózathoz, az európai közösségi jelentőségű természeti területhez (A Nemzeti Tájstratégia szerint minden településen a zöldfelületi rendszerre vonatkozó minőségi célkitűzéseket kell meghatározni).

Célok:
- a lakosság zöldterületekkel kapcsolatos elégedettségének növelése a zöldfelületi ellátottság kiterjesztése, a funkciók és „szolgáltatások" minőségi és mennyiségi javítása által.
- zöldfelületek fenntartható módon való kialakítása, gondozása.
- a zöldinfrastruktúra állapotának javítása.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ **Önkormányzatok:**
- zöldfelület-gazdálkodási tervezés (pl. koncepció, program kidolgozása; városi parkok stratégiai tervének elkészítése, rendelkezésre álló, hasznosítatlan területek felmérése és annak integrációja, valamint zöldfelületi fejlesztésre alkalmassá tétele a településrendezési eszközökkel összhangban).
- a települési Arculati Kézikönyvben a településarculatot meghatározó zöldfelületi elemek számbavétele és védelmük biztosítása a településképi rendeletben.
- zöldterületek és önkormányzati fenntartás alatt álló intézménykertek minőségi megújítása.
- közösségi kertek kialakításának ösztönzése, a közösségi komposztálás lehetőségének biztosítása a települése működő vállalkozások (pl. éttermek) bevonásával.
- a zöldfelületi rendszerre vonatkozó környezetegészségügyi, illetve (a Nemzeti Tájstratégiával összhangban) minőségi célkitűzések meghatározása.

- a zöldfelületi rendszer monitoringja, zöldfelületi kataszter térkép és adatbázis (nyilvántartás) létrehozása.
- új lakó-, illetve egyéb beépítésre szánt területek kijelölése esetén új zöldterület (közkert, park) kialakítása.
- új térbeli összeköttetések kialakítása a zöldfelületi rendszer elemei között, új zöldhálózati elemek létrehozása.
- fasorok állapotának javítása, védelme, fenntartása, telepítése, esetenkénti cseréje.
- a zöldfelület fenntartható gondozása, karbantartása, a zöldfelületi funkciók fejlesztése, bővítése, visszaállítása, az idegenhonos inváziós fajoktól való megóvása.
- az alulhasznosított városi területek felmérése és azok új funkcióra történő hasznosítása keretében a zöldfelületek növelése.
- zöldtető létesítések ösztönzése (pl. kedvezmények biztosításával), különös tekintettel az ipari parkok területén, a nagyméretű logisztikai és raktárcsarnokok esetében.
- a települési klímastratégiákon keresztül a zöldfelületek fejlesztése, zöldfelületi elemek tervezése, átalakítása az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében (pl. vízvisszatartás zöldfelületeken, szélsőséges időjárási körülményeket elviselő őshonos növényfajok és fajták megválasztása, lehetőleg a fenntartás során felmerülő öntözési igény minimalizálása stb.) települési átfogó rekonstrukciók esetén helytakarékos közműalagút-folyosók kialakítása.
- a zöldinfrastruktúrát károsító parkolási gyakorlat visszaszorítása.

➢ **Háztartások:**
- magántelkek beépítésénél a zöldfelületek kialakítása, a zöldfelületek rendben tartása, gondozása, lehetőség szerint zöldhomlokzatok, zöldtetők kialakítása, erősen allergén növények telepítésének elkerülése.

V.6. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.

V.6.1. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem

Magyarország természeti gazdagsága európai összehasonlításban is kiemelkedő értéket képvisel. A Kárpát-medencében kialakult gazdag élővilág többnyire kisebb kiterjedésű és mozaikos elhelyezkedésű elemekből áll, melyek megőrzése nehéz feladat. Az éghajlat változása, a társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és anyagigénye miatt a természeti környezet és az élő rendszerek egyre súlyosabb terheléseknek vannak kitéve. Az élőhelyek feldarabolódását jelentős mértékben a közlekedési infrastruktúra fejlesztése és a területek beépítése okozza. A fragmentálódott és így elszigetelődött élőhelyek közötti ökológiai kapcsolatok hiánya jelentősen hozzájárul a természetes populációk fennmaradási képességeinek csökkenéséhez, a veszélyeztetett fajok számának növekedéséhez.

Az ökoszisztéma szolgáltatások biztosítják az emberi társadalom és gazdaság fennmaradásához szükséges javakat és feltételeket (pl. tiszta víz, levegő, a talaj termékenysége, élelmiszerek, genetikai erőforrások). A leromlott ökoszisztémák sokkal kevésbé vagy egyáltalán nem képesek az emberiség számára szükséges létfontosságú szolgáltatásokat biztosítani.

Célok:

- a hazai biológiai sokféleség és az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése és helyreállítása, a zöldinfrastruktúra rendszer kialakítása
- hazánk táji örökségének és táji sokféleségének megőrzése

V.6.1.1. A Natura 2000 területek, valamint a védett természeti, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartozó területek megőrzése

A Natura 2000 az Európai Unió területén kijelölt ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhely-típusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását. A magyarországi Natura 2000 hálózat kiterjedése 1,99 millió ha, ami az EU-s átlag fölött van, 469 különleges természetmegőrzési területből (KTT), 46 különleges madárvédelmi területből (KMT) és 10 teljesen átfedő KTT és KMT területből áll. Az elfogadott Natura 2000 fenntartási tervek száma 2020 szeptemberében 377 (a jóváhagyott tervekkel rendelkező területek aránya 72%).

Magyarországon kompenzációs kifizetés erdőterületekre és gyepterületekre pályázható, és a kötelezettségvállalás egy évre szól. Az egyedi jogszabállyal létesített **országos jelentőségű védett természeti területek** kiterjedése 848 924 hektár, a **helyi jelentőségű védett természeti területeké** 42 142 hektár (2021. december 31. állapot). Továbbra is vannak olyan területek hazánkban, amelyeknek táji és/vagy természeti értékei, illetve veszélyeztetettsége indokolja a hazai jogrend szerinti védetté nyilvánításukat. Ennek előkészítése során fontos az érdekeltekkel (önkormányzatok, tulajdonosok, gazdálkodók, civil szervezetek, tudomány) való konstruktív együttműködés.

Hazánk számos nemzetközi egyezmény kapcsán jelölt ki és kezel **nemzetközi minősítésű természeti területeket** (Ramsari, Európa Diplomás területek, bioszféra-rezervátumok, világörökségi helyszínek, csillagoségbolt-parkok). A törvény erejénél fogva **(„ex lege") védelem** alatt álló lápok, szikes tavak, kunhalmok, földvárak, források és víznyelők állapotát veszélyeztető tényezők között első helyen a különböző emberi tevékenységek állnak, de egyes természeti behatások, folyamatok ellen is szükséges védekezni. Például a kunhalmok és földvárak esetében (amelyek egyben táji és kulturális örökségünk részei is) leginkább az intenzív mezőgazdasági művelés, az illegális anyagnyerés, a gyomosodás és az idegenhonos özönfajokkal való fertőzöttség veszélyezteti.

Célok:

- az ökológiai hálózat funkcionalitásának fenntartása.
- a meglévő és potenciális zöldinfrastruktúra-elemek fejlesztése az éghajlatváltozás negatív hatásainak mérséklése és az alkalmazkodás elősegítése, a természetes és természetközeli területek közötti átjárhatóság javítása érdekében.
- a Natura 2000 hálózatnak az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben lefektetett célok szerinti fenntartása, az élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve helyreállítása.
- az országos jelentőségű védett természeti területek hálózatának fenntartása, illetve bővítése annak érdekében, hogy hazánk táji és természeti értékei megőrzéséhez a területi védelem feltételei rendelkezésre álljanak.
- a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása.
- a nemzetközi jelentőségű természeti területek védelme, fenntartása, illetve bővítése

- az ex lege védett természeti területek degradációjának megállítása, természeti állapotuk javítása, természeti és kulturális örökségi értékeik integrált megőrzése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:
- a meglévő helyi védett természeti területek védettségének fenntartása, állapotuk megőrzése.
- a tervezett, illetve szükségessé váló helyi védetté nyilvánítási eljárások lefolytatása.

V.6.1.2. Földtudományi természeti értékek megőrzése

Hazánkban **a barlangok a törvény erejénél fogva védelem alatt állnak**, a többi földtani természeti érték kiemelt oltalma pedig egyedi védetté nyilvánítással biztosítható. A hazai ismert barlangok száma 4192-re növekedett (2021. december 31-i állapot szerint), amelyek ismereteink szerint összes hossza 299 km. Az ebből fokozottan védett (145), és megkülönböztetett védelmet igénylő (260) barlangok száma nem változott. A barlangok kizárólagos állami tulajdonjogát törvény biztosítja, amely alapján a barlangok vagyonkezelési joga a nemzeti parkigazgatóságokat illeti meg.

V.6.1.3. A tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme

A táj védelmének célja a táj jelentős vagy jellemző sajátosságainak megőrzése és fenntartása, amely magában foglalja a táj szerkezetének, jellegének, ökológiai, ökonómiai és tájesztétikai potenciáljának megőrzését, változásának nyomon követését. **A táji örökség** – a természeti adottságok és/vagy az emberi tevékenységek révén kialakult elemek jellemző összetétele – **megőrzése környezetkímélő területhasználattal és felelős tájhasználattal** biztosítható. A táj védelme elsősorban a terület- és településrendezési eszközök szabályozási előírásain, valamint egyes egyedi hatósági eljárásokban érvényesíthető. Ennek megalapozását szolgálhatja a kidolgozás alatt álló, a tájak tájkarakter alapú tipizálási rendszere és az az alapján készülő országos tájleltár összeállítása, és segíti a települési arculati kézikönyvek szemléletformálása, továbbá néhány szabvány is.

Célok:
- táji adottságokon (ideértve a vízkészlet adottságokat is) alapuló felelős tájhasználat elérése.
- tájidentitás megerősödése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:
- a megyei és a települési tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése.
- részvétel az egyedi tájértékek kataszterezésében és megőrzésében.
- együttműködés a helyi érintettekkel a tájvédelmi célok megvalósításában.

V.6.1.4. A védett, a védelemre szoruló, illetve közösségi jelentőségű fajok természetvédelmi helyzetének javítása

Hazánkban 2021-ben 733 védett növényfajt, illetve 1178 védett állatfajt tartanak nyilván, amelyekből 87 növényfaj, és 185 állatfaj fokozottan védett. Továbbá természetvédelmi oltalom alatt áll 17 zuzmófaj; 58 gombafaj és 6 fészeképítő hangyafaj bolyai. A **védett fajok állományainak megőrzését, növelését** konkrét fajmegőrzést célzó tevékenységek (pl. egyes növényfajok ex situ szaporítása, majd kihelyezése), valamint élőhely-rekonstrukciók és élőhelyek kezelését szolgáló intézkedések, továbbá a kutatási és a monitorozást megalapozó projektek biztosíthatják.

A **közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek hosszú távú megőrzéséhez** aktív természetvédelmi intézkedések, élőhelyrekonstrukciós beavatkozások, fajmegőrzési tevékenységek szükségesek. Az **idegenhonos inváziós fajok** megállíthatatlannak tűnő terjedése – az élőhelyvesztés mellett – napjainkban a biodiverzitásra ható **legerősebb veszélyeztető tényező**. Ezen fajok emberi tevékenység hatására kerülnek számukra különben elérhetetlen földrajzi helyszínekre, de továbbterjedésüket az éghajlatváltozás is elősegítheti. A biodiverzitás megőrzése, de a gazdasági károk mérséklése, illetve az egészségügyi kockázatok csökkentése érdekében is fontos az inváziós, özönfajok visszaszorítása, eltávolítása, illetve bekerülésének megelőzése.

Célok:

- a Pannon biogeográfiai régióra jellemző biodiverzitás megőrzése, a kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítása.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása.

V.6.1.5. Természetvédelmi oltalom alatt álló területek és természeti értékek kezelése, fenntartása, őrzése

A **Természetvédelmi Őrszolgálat** kiemelt feladata közel 850 ezer hektár országos jelentőségű védett természeti terület, több mint 1,2 millió hektár a védett természeti területen kívül levő Natura 2000 terület, az ex lege védett természeti területek, valamint mintegy 1900 védett faj őrzése, megóvása, károsításának megelőzése, továbbá 45 ezer külterületen nyilvántartott régészeti lelőhely őrzése, károsításának megelőzése. **Egy természetvédelmi őr átlagosan 8 000 hektáron lát el konkrét őrzési feladatokat**. A természetvédelmi őrzésnek szembe kell néznie olyan **kihívások**kal is, mint a védett természeti területeket érintő **illegális hulladéklerakás**, a **gyújtogatás**, a **védett állatok pusztítása** mérgezéssel, a **védett növények** engedély nélküli **gyűjtése és kereskedelme**, az illegális **terepmotorozás**, az engedély nélküli **fakitermelések,** illetve **erdei falopások**.

A **nemzeti park igazgatóságok** vagyonkezelésében lévő területek (2020-ban 304 090,91 hektár) egy részén saját maguk látják el a természetvédelmi célú területkezelési feladatokat, más területeken a helyi gazdálkodók bevonásával, haszonbérleti szerződés útján valósul meg a kezelési tevékenység. Mindkét esetben a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai végzik a

szükséges terepi feladatokat (területkezelési feladatok szakmai irányítása, haszonbérlők ellenőrzése). A haszonbérlet útján történő kezelés esetében – ami a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő földterületek mintegy felét érinti – a haszonbérleti szerződés tartalmazza azon előírásokat, szempontokat, melyek betartása biztosítja a természetvédelmi értékek megóvását. Az igazgatóságok **a természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységüket** egységes jogszabályi háttér és alapelvek alapján végzik, helyet adva az eltérő természeti adottságokhoz kapcsolódóan jelentkező igényeknek. Természetvédelmi szempontból kiemelkedő fontosságú **a leromlott élőhelyek, termőhelyek helyreállítása és az elpusztult, átalakult élőhelyek visszaállítása.**

Célok:

- a természetvédelmi őrzés biztosítása, hatékonyságának javítása.
- a természetvédelmi kezelési módok hatékonyságának biztosítása, javítása a biológiai sokféleség megőrzése és gyarapítása érdekében.
- élőhelyrekonstrukciók összehangolt megvalósítása

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

V.6.1.6. Genetikai erőforrások megőrzése

A klímaváltozás, az élelmiszerbiztonság, a környezetvédelem, valamint a magas beltartalmi értékű élelmiszerek iránt megnövekedett igény világszerte **egyre fontosabb feladattá** tette **a genetikai erőforrások felkutatását, megőrzését** és **fenntartható hasznosítását**. A tevékenységhez hozzátartozik a vadon élő fajok és változatok, illetve a termesztett és tenyésztett fajok és fajták, valamint azok rokon fajainak, változatainak begyűjtése, katalogizálása, megőrzése, különböző gyűjteményekben, illetve természetes formában és termőhelyen történő fenntartása egyaránt. A genetikai erőforrásokkal való gazdálkodás egész más megközelítését jelentik **a genetikailag módosított szervezetek** (GMO) elterjesztésére vonatkozó egyes törekvések. Az így készült termékek **elterjedése erősödő természet- és környezetvédelmi kihívást és kockázatot jelent**.

Célok:

- a genetikai erőforrások megőrzése.
- a genetikailag módosított szervezetek környezetbe bocsátásából adódó természeti, környezeti és egészségi károk megelőzése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

V.6.1.7. Természetvédelmi monitoring, nyilvántartás és információs rendszer

Az 1998. óta működő, **Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer** (továbbiakban: NBmR) hazai, uniós és nemzetközi kötelezettségeknek megfelelve, **hazánk biológiai sokféleségének állapot-változását követi nyomon**. Az Európai szinten is kuriózumnak számító, átfogó rendszer kiválasztott komponensek vizsgálatával, állandó helyszíneken, egységesített módszerekkel működik. Az NBmR részeként **az önkéntesek természetvédelmi monitorozó munkába való bevonását** segíti a 2009 óta működő **Vadonleső program**. Az országos rendszer mellet számos, nemzeti park igazgatóságok, kutató és civil szervezetek által működtetett regionális, vagy akár országos felmérés, monitorozás egészíti ki a hazai természetvédelmi jellegű adatgyűjtések körét.

A természetvédelem nyilvántartási rendszere a védett természeti területek és értékek törzskönyvén, a helyi jelentőségű védett természeti területek és a Natura 2000 területek nyilvántartásán, a vagyonkezelési adatnyilvántartáson, a forrás-, víznyelő- és barlangnyilvántartáson alapul. A **Természetvédelmi Információs Rendszer** (továbbiakban: TIR) az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) önálló részeként működik, és a nemzeti park igazgatóságok élővilág-védelmi, biodiverzitás monitorozási, földtani, tájvédelmi, természetvédelmi terület- és vagyonkezelési adatait tartalmazza, komplex térinformatikai támogatással. A rendszer működése során **komplex információkat biztosít** a természetvédelmi stratégiai tervezéshez, a hatósági tevékenységhez, hazai és nemzetközi jelentésekhez, a nyilvánosság igényeinek kiszolgálásához, valamint a természetvédelmi kezelések, beavatkozások és egyéb külső hatások következményei értékeléséhez.

Célok:

- a természetvédelmi monitorozó, nyilvántartási és információs rendszerek működtetése, pontos, megbízható és hiteles információk szolgáltatása.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

V.7. Talajok védelme és fenntartható használata

Magyarország egyik legfontosabb, **feltételesen megújuló természeti erőforrása** a talaj, melynek védelme, termékenységének **fenntartása** nem csupán a **földhasználó**, hanem a **társadalom hosszú távú érdeke** is. Ugyanakkor a társadalomnak alacsony szintű a talajokra, annak funkcióira, szerepére, a talajpusztulás következményeire vonatkozó ismerete. Magyarország nem rendelkezik átfogó talajvédelmi szabályozással, azok speciális földhasználati kategóriákhoz köthetően érvényesülnek.

A talajjavításában és az ÜHG kibocsátás, kiemelten a N2O kibocsátás csökkentésében fontos szerepe lehet a műtrágyázást kiváltó, komposztált biológiai hulladéknak és mezőgazdasági melléktermékeknek. Az infrastruktúra, az ipar és a települések terjeszkedése következtében jelentős a termőföldek mezőgazdasági művelésből való végleges kivonása és a **tartós talajfedettség növekedése**. Fontos lenne, hogy a fejlesztések a zöldmezős beruházások helyett barnamezős területeken valósuljanak meg. A talajok degradációját eredményezi a beruházások során a humusz letermelése, valamint a különböző eredetű szennyezések. A talaj

az élelmiszer-termelés alapját képezi, ugyanakkor a környezetvédelmi szolgáltatások mellett szerepe van az **éghajlatváltozás hatásainak enyhítésében** és a hozzá való alkalmazkodásban, valamint a **biodiverzitás megőrzésében** is. A klímaváltozás megfelelő intézkedések (pl. talajvédő gazdálkodás) nélkül hozzájárul a talajok degradációjához, ami viszont – a talaj szén-dioxid elnyelő és tározó kapacitásának csökkenése miatt – növeli az éghajlatváltozást.

Célok:

- talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása a különböző eredetű szennyezések megakadályozásával, a fenntartható talajhasználat ösztönzésével.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

V.8. Vizeink védelme és fenntartható használata

A víz **korlátozottan rendelkezésre álló, megújuló, sérülékeny természeti erőforrás**, mely mind az életminőség, mind a gazdaság alakulásában meghatározó tényező. A víz nemzeti vagyon, annak mennyiségi és minőségi megőrzése megköveteli a vízzel, a vízkészlettel való megfelelő gazdálkodást. Az ország hidrológiai viszonyai lehetőséget biztosítanak a társadalom és a gazdaság kiegyensúlyozott fejlődéséhez, a társadalmi és gazdasági tevékenységek ugyanakkor jelentős hatást gyakorolnak mind a hidrológiai folyamatokra, mind a készletek mennyiségére és minőségére. Mindezek mellett azonban egyre nagyobb figyelmet kell fordítani az olyan fokozódó globális, regionális és helyi kihívások megfelelő kezelésére is, mint az éghajlatváltozás, az urbanizáció, a megfelelő mennyiségben és minőségben elérhető vízkészletek csökkenése, a szennyezések növekedése, a biztonságos élelmiszertermelés, a kiszámítható gazdálkodás iránti igény (öntözés) erősödése és a vízbiztonság.

A vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (**Víz Keretirányelv**, a továbbiakban: VKI) alapvető célja a vizek ökológiai, kémiai és mennyiségi állapotának védelme, a fenntartható vízgazdálkodás feltételeinek biztosítása. A VKI végrehajtásának legfontosabb eszközei a hatévente felülvizsgálandó vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és az azokhoz tartozó intézkedési programok.

Célok:

- a VKI céljainak megfelelően a felszíni és felszíni alatti víztestek, valamint a vizekkel kapcsolatban lévő védett területek „jó állapotának" elérése, a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás biztosítása.
- a felszíni és felszín alatti vizek, mint nemzeti vagyon és stratégiai erőforrás mennyiségi és minőségi védelme.
- a vízkészletek észszerű és takarékos vízhasználatának elterjesztése.
- a vizek többletéből vagy hiányából eredő káros hatások csökkentése, megelőzése.

V.8.1. Vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés és monitoring

Magyarország teljes területe a **Duna nemzetközi vízgyűjtő kerülethez** tartozik. Magyarországon belül négy részvízgyűjtőt különítünk el: a Duna közvetlen, a Dráva, a Tisza és a Balaton részvízgyűjtőjét. A VGT szoros kapcsolatban van az ágazati, területi és települési tervekkel, hiszen a vizek állapotára vonatkozó célkitűzések elérése érdekében szükséges intézkedések a terület- és településfejlesztést, -rendezést, a földhasználatot és az ipari tevékenységeket egyaránt érintik. A vízgyűjtő-gazdálkodási problémákat egyrészt helyi szinten, másrészt az adott folyó teljes vízgyűjtőjén végzett intézkedésekkel lehet megoldani és vannak olyan speciális – főként a Dunához kapcsolódó – kérdések is, amelyek több országot érintenek.

A célkitűzések teljesítésének nyomon követéséhez, a hatékony intézkedések megtételéhez a **vizek mennyiségi és minőségi állapotának rendszeres megfigyelése** szükséges. Az új vagy többlet-feladatok (elsősorban a biológiai és speciális veszélyes anyag mérések) esetében a jövőben intézményfejlesztés szükséges.

Célok:

- a vizek jó állapotának elérése és ennek érdekében a VGT3 időarányos végrehajtása.
- a vizek terheléseinek, a terhelések hatásainak, mennyiségi és minőségi állapotának nyomon követése az intézkedési programok hatékonyságának ellenőrzése és felülvizsgálatának megalapozása, valamint a társadalom tájékoztatása céljából.

Fő cselekvési irányok és intézkedések

➢ Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

V.8.2. Komplex vízgazdálkodási feladatok

A felszíni vizek állapotának javítása érdekében az elmúlt években a **kiemelten kezelt vízvédelmi területeken jelentős beruházások** valósultak meg, illetve kezdődtek el, melyek eredményességét a vízminőségi mutatók is igazolják. Ezek folytatása az éghajlatváltozással (nagyobb párolgás, ritkább, de intenzívebb csapadék) összefüggésben jelentkező vízgazdálkodási és vízminőség-védelmi problémák megoldása miatt is indokolt.

Célok:

- természetes fürdővizek minőségét veszélyeztető kockázatok felmérése, csökkentése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- a vízpart-rehabilitációs tanulmányterveket felváltó, a Balaton vízparti területeinek közcélú területfelhasználási tervekkel összhangban a településrendezési eszközök felülvizsgálata és módosítása, a zöldfelületek, a természetes és természetközeli parti területek, a nádas partok védelme, megőrzése.

V.8.3. Területi vízgazdálkodás

A klímaváltozás hatására hazánkban egyre szélsőségesebb időjárással kell számolnunk. Az ebből adódó nagyobb árvizek és aszályok hatáscsökkentése érdekében a Tisza-völgyben 31 db, összesen 1095 millió m3 térfogatú árvízvédelmi célú tározó, vagy részben árvízvédelmi célú tározó, míg a Körösök völgyében 5 db, 386 millió m3 térfogattal rendelkező tározó üzemel. A **Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése** (a továbbiakban: VTT) program célja, hogy 1 m-rel csökkentse az árvizek magasságát a Tisza-völgyben, mely a területen élő emberek élete és a vagyon védelme szempontjából kimagaslóan fontos. A VTT program keretében 2021 végéig 7 db tározó valósult meg, 766 millió m3 tározó térfogattal. A klímaváltozás negatív hatásai szempontjából a legveszélyeztetettebb az Alföld déli része, ahol a legnagyobb hőmérsékleti és vízháztartási szélsőségek jelentkezhetnek. A területi vízgazdálkodásban alapvető célkitűzés a fölös vizek és a hiányzó vizek kockázatainak, bekövetkezett kártételeinek csökkentése, melyeknek fontos eszköze a vizek visszatartása, a sík- és dombvidéki tározókapacitások növelése, melyet a vidékfejlesztési, ökológiai, vízvédelmi és természetvédelmi elvárásokkal összhangban kell biztosítani. Fokozott szerepet kell kapnia az élő rendszerek víztározási kapacitás-növelésének, elsősorban a természetszerű erdősítésnek, vizes élőhelyek létrehozásának és a megfelelő talajművelésnek.

A kiépült védművek megerősítése mellett nagyobb hangsúlyt kell fektetni a **vízkészleteknek az aszályos időszakra történő tározására**, átmentésére: szélesebb körben szükséges alkalmazni a meder- és területi vízvisszatartás, a vízátvezetés, vízkormányzás és átöblítés, a racionális talajhasználat és agrotechnika, a felszíni lefolyás csökkentése és a csapadékvíz és egyéb (tisztított) használt vizek hasznosítása, illetve a belvizek (károkozás nélküli) visszatartása eszközeit. Kiemelt figyelmet kell fordítani a víztakarékos technológiák elterjesztésére, mind a kommunális, mind a mezőgazdasági vízfelhasználások terén (pl. az öntözéses gazdálkodás során elsősorban felszíni vízkészlet igénybe vételére, valamint mért fogyasztású és víztakarékos öntözési rendszerek kiépítésének preferálása).

A klímaváltozás és a korábbi vízrendezési munkálatok következtében azonban az árvizek mellett a **fokozódó vízhiány** is meghatározó vízgazdálkodási problémává vált. A vízhiányos helyzetekre való felkészülés és megelőzés szempontjából fontos a vízkészletekkel való gazdálkodás feltételeinek a megteremtése, az öntözési igények kielégítését szolgáló, vízkormányzást támogató vízhiány monitoring és előrejelző rendszer teljes körű kiépítése, illetve működtetése.

Célok:

- a vízvisszatartás, -tározás fejlesztése, illetve az árvízvédelmi védképesség megtartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra.
- az ár- és belvizek, illetve aszályok hatásának mérséklése a megelőzés előtérbe helyezésével, valamint a különböző célú (mezőgazdasági, ipari, kommunális) vízhasznosítás szabályozása, a vizek jó állapota, mint célkitűzés és a VGT intézkedések figyelembevételével.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- a belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek által okozott károk csökkentése és a vízhiányos időszakokban fontos vízkészletek helyben-tartása.

V.9. Környezeti kármentesítés

Magyarországon a rendszerváltozással bekövetkező környezetvédelmi szemléletváltással egy időben, a gazdasági társaságok, a gazdálkodó szervezetek átalakulása után, valamint a szovjet csapatok kivonulásával merült fel a hátrahagyott környezeti károk kezelésének problémaköre. A Kormány 1996-ban elindította **Országos Környezeti Kármentesítési Programot** (továbbiakban: OKKP), amelynek keretében történik a földtani közegben és a felszín alatti vizekben visszamaradt, akkumulálódott szennyeződések és a még rejtett potenciális szennyező források felderítése, a felszín alatti vizek, a földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése; a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése; valamint a szennyezett területeken a szennyezettség csökkentésének vagy megszüntetésének elősegítése. Ezek a szennyezett területek újrahasznosítása területfejlesztési, városrendezési, környezetvédelmi, gazdasági, és szociális okokból egyaránt kívánatos egyrészt a stratégiai fontosságú vízkészletek és az emberi egészség védelme, másrészt a földterületek használata miatt. A kármentesítés során a diagnosztizált szennyezettséget az elfogadható (tolerálható) környezeti és egészségügyi kockázatok mértékéig tisztítják meg figyelembe véve a terület további hasznosításának célját.

Az **OKIR-FAVI-KÁRINFO** működtetése és fejlesztése lehetővé teszi a szennyezett területekre vonatkozó adatok naprakész nyilvántartását, részletesebb elemzését, a fejlesztéseket megalapozó döntések előkészítését. Sok területen még nem került sor a részletes tényfeltárásra, ezért a szennyezettségből fakadó kockázat és a kármentesítési beavatkozás szükségessége és annak mértéke csak becsülhető.

Célok:

- a szennyezettség mértékének csökkentése, felszámolása, az OKKP alprogramok működésének megújítása.
- a szennyező fizet elv szigorúbb érvényesítése, a környezeti kárfelelősség hatékonyabb végrehajtása a kármentesítési eljárásokban, a jogutód nélkül felszámolt vállalkozások hátrahagyott környezeti kárainak kezelését segítő intézkedések kidolgozása.
- a szennyezett területek országos nyilvántartásának fejlesztése, kármentesítési ismeretek és adatok közzététele, társadalmi megismertetése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- településrendezés részeként a barnamezős területek lehatárolása, továbbá a településfejlesztési koncepció és integrált településfejlesztési stratégia felülvizsgálata során a barnamezős területek fejlesztési és újrahasznosítási lehetőségeinek meghatározása.

V.10. A környezettudatos termelés előmozdítása

A könnyen hozzáférhető erőforrások szűkössége, a növekvő környezeti terhelés, az átalakuló fogyasztói igények és az innovatív technológiák térnyerése egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy mind nemzetközi szinten, mind az Európai Unióban célként fogalmazódik meg a termelés körforgásos jellegének erősítése.

Célok:

- erőforrás-hatékony, környezetbarát termelés elterjesztése, a termékek és szolgáltatások környezeti lábnyomának csökkentése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

V.11. A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése

A lakosság értékrendje és életmódja alapvetően határozza meg fogyasztási szokásait, amely hatással van a környezet állapotára. Az **élelmiszerfogyasztás, a lakásfenntartás és a közlekedés** felelős a környezetet érő terhelések 70-80%-áért, valamint ezek alkotják a háztartások kiadásainak jelentős részét. Ugyanakkor az egyének saját fogyasztási szokásaikat kevésbé tudják összefüggésbe hozni olyan, átfogó problémákkal, mint az ökoszisztémák védelme vagy az éghajlatváltozás. A **fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése** terén az első lépés a **túlfogyasztás elkerülése**, a tényleges szükségleteknek megfelelő fogyasztás elérése.

Célok:

- vásárlói tudatosság szintjének emelése, a fenntartható életmód és fogyasztás iránti igény növelése, a fenntartható fogyasztói szokások térnyerésének ösztönzése.
- a fenntartható életmódra és fogyasztásra való áttérés lehetőségeinek megteremtése.
- környezetbarát termékek és szolgáltatások népszerűsítése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- a környezettudatos fogyasztói magatartás elterjesztését elősegítő szemléletformálási kampányok, akciók megvalósítása.
- helyi fogyasztói közösségek szervezésének ösztönzése (pl. az érintett felek közötti kapcsolatépítés elősegítése).
- helyi piacok létesítésének, illetve működtetésének ösztönzése.

➢ **Lakosság:**

- a valós szükségletekhez igazodó, tudatos fogyasztói szokások kialakítása, követése.
- a környezetet jobban kímélő termékek és szolgáltatások előnyben részesítése.
- víz-, anyag- és energiatakarékos megoldások, hosszú élettartamú, zöld termékek választása.
- háztartási hulladékmennyiség csökkentése, különös tekintettel a csomagolási és élelmiszerhulladékra.
- a fogyasztási szokásokban a hosszú távú, felelős gondolkodás képességének kialakítása.

V.12. Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása, a megújuló energiahasznosítás növelése

Az energiaellátás meghatározó a társadalmi jólét és a gazdaság működése szempontjából, ugyanakkor a környezet számára az energiatermelés és -fogyasztás lényeges terhelést jelent: a természeti erőforrások felhasználásával, az üvegházhatású gázok és más légszennyezőanyagok kibocsátásával, földhasználattal, hulladéktermeléssel jár. Ezek hozzájárulnak az éghajlatváltozáshoz, a természetes ökoszisztémák és az épített környezet, illetve az emberi egészség károsodásához, amik összességében kedvezőtlenül hatnak mind az életminőség alakulására, mind a gazdaság működésére. Emiatt kiemelten fontos, hogy az **ország energiaszükségletének kielégítése a fenntarthatóság környezeti szempontjait is figyelembe véve** valósuljon meg.

A **megújuló energiaforrások** területén Magyarországon jelentősebb hangsúlyt kell fektetni a decentralizált, lokális alkalmazásokra és a megújuló alapú termelés integrációjának elősegítésére. A biomassza energetikai célú előállítása és hasznosítása során a klímavédelmi, ökológiai, környezetvédelmi, vízgazdálkodási szempontokat és hatásokat, illetve a biztonságos élelmiszerellátási, talajerő-utánpótlási és takarmánytermelési igényeket egyaránt figyelembe kell venni. A szélenergia hasznosítása során is el kell kerülni, illetve minimalizálni kell a természeti és táji értékekre gyakorolt hatásokat.

Célok:

- az energiafelhasználás hatékonyságának növelése, a takarékos energiahasználat elterjesztése.
- 2030-ig a megújuló energiaforrás részarányának minimum 21%-ra történő növelése a környezeti szempontok figyelembevételével a bruttó végső energiafelhasználásban.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés).
- helyi megújuló energiaforrások lehetőség szerinti, decentralizált felhasználása a környezeti szempontok figyelembevételével.
- távhőellátó rendszerek energiahatékonyságának növelése.
- az energiatakarékosság és –hatékonyság elterjesztését szolgáló szemléletformálási programok, kampányok,
- akciók, tanácsadás megvalósítása.

➢ **Lakosság:**

- háztartások energiatakarékos működtetése.
- a lakosság életvitelében és fogyasztási szokásaiban az energiatudatos gondolkodás kialakítása, alkalmazása.
- az épületek energiaigényének csökkentése érdekében az épületek (külső) árnyékolása és megfelelő tájolása.
- az épületek energiaellátása során a megújuló energiaforrások minél nagyobb arányú alkalmazása.

V.13. Hulladékgazdálkodás

A hulladékhierarchia elve szerint a környezet és az emberi egészség védelme érdekében minden tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy az biztosítsa a hulladékképződés megelőzését, a képződő hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentését, a hulladék hasznosítását, illetve környezetkímélő ártalmatlanítását. A hulladékgazdálkodásnak fontos szerepe van a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakításában, az erőforrás-felhasználás hatékonyságának javításában, az anyagok termelési-fogyasztási körforgásban tartásában, az üvegházhatású gáz kibocsátás mérséklésében. Prioritást kell kapnia a **hulladékképződés megelőzésének**, mivel a hulladékgyűjtési, -kezelési és –feldolgozási rendszerek infrastruktúra, energia, területfoglalási és szállítási igénye által okozott kumulált környezeti, ÜHG kibocsátási problémák jelentősen rontják a hulladékgazdálkodás környezeti hatékonyságát.

A hulladékgazdálkodás átfogó keretét a **2021-2027 közötti időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Terv** biztosítja, illetve számos más szakpolitikai stratégia (Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve; Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig; Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv) is tartalmaz a hulladékgazdálkodással összefüggő feladatokat.

Célok:

- hulladékképződés megelőzése, illetve csökkentése.
- elkülönített hulladékgyűjtés fejlesztése (ideértve a gyűjtés és szállítás optimalizációját is) és a hasznosítás növelése (előnyben részesítve az újrahasználatot és az újrafeldolgozást).
- a nem hasznosítható hulladék megfelelő kezelése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok: nem került megfogalmazásra.

➢ Lakosság:

- tudatos vásárlói magatartás (pl. tartós és újrahasználható termékek választása/előnyben részesítése), környezettudatos életmód megvalósítása (pl. háztartáson belüli újrahasználat, házi komposztálás, elkülönített hulladékgyűjtés).
- az illegális hulladékelhagyás, illegális hulladékégetés kerülése, együttműködés az előbbiek felderítésében, megelőzésében.

V.14. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira

A törvényi előírásnak eleget téve, Magyarország Kormánya 2021. szeptember 3-án elfogadta a 1620/2021. sz. határozatot Magyarország hosszú távú kibocsátás-csökkentési stratégiájáról, a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégiáról, amelyben nemzeti szinten is vállalta a klímasemlegesség elérését. Hazánk az elsők közé tartozik a tekintetben is, hogy a **klímasemlegesség** elérését nemcsak, hogy önként vállalta, hanem **jogilag kötelező módon rögzítette** azt, azáltal, hogy törvénybe foglalta. Eleget téve a Párizsi Megállapodás felhívásának jelen stratégia a tiszta növekedésnek a további folytatását kívánja biztosítani.

Ezek mentén Magyarország fokozatosan, 2050-ig klímasemleges országgá válhat anélkül, hogy az átmenet a gazdasági növekedést és a társadalmi jólétet veszélyeztetné. Míg a kibocsátás csökkentési feladatok leginkább globális összefogással valósíthatók meg, a változó klímához való **alkalmazkodási** törekvések helyi és regionális szinten vezethetnek eredményre.

Célok:

- Magyarország 2050-re nettó zéró ÜHG kibocsátásra, azaz „klímasemlegességre" törekszik. Végső cél a hazai ÜHG-kibocsátás 95%-kal történő csökkentése az 1990-es kibocsátási értékhez képest. Folyamatosan, azaz 2030-ra 40%-os, 2040-re 65%-os kibocsátás csökkentés.
- az ózonkárosító anyagok felhasználásának teljes visszaszorítása; a termékekben, berendezésekben lévő ózonkárosító anyagok légkörbe jutásának megakadályozása: a fluorozott szénhidrogének (HFC-k) mennyiségének 79%-kal való csökkentése 2015-2030 között.
- a klímaváltozáshoz való sikeres alkalmazkodás megvalósítása a nemzeti (természeti, humán, társadalmi és gazdasági) erőforrások készleteinek és minőségének megóvása érdekében
- az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése, a megelőzési és alkalmazkodási intézkedésekkel kapcsolatos tájékozottság növelése.
- a klímaváltozásból fakadó valamennyi hazánkban fellépő emberi megbetegedés számba vétele, jellemzőik feltárása, valamint az érintettek teljes körének elérése a megelőző intézkedésekkel.
- a védekezésben a megelőzés szerepének fokozatos növelése a beavatkozás (mentés, betegellátás,
  rehabilitáció) súlyához képest.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok:

- térségi és helyi klímavédelmi (mitigációs és adaptációt segítő) stratégiák kidolgozása és megvalósítása, összhangban a települési fejlesztési és környezetvédelmi tervekkel, programokkal, szabályozási kerettel.
- integrált csapadékvíz-gazdálkodási terv kidolgozása.

➢ Lakosság:

- erőforrás- és energiahatékonyság szempontjainak érvényesítése a háztartások működtetése során, különös tekintettel a víz- és energiafelhasználás mérséklésére, a klímareziliens környezet kialakítására.
- csapadékvíz telken belül történő gyűjtése és hasznosítása.

V.15. Az agrárgazdaság környezeti aspektusai

Az agrárgazdaságnak fontos szerepe van az éghajlatváltozás kezelésében, a környezet védelmében, a természeti értékek fenntartásában, valamint a táj és a biodiverzitás megőrzésében. A természeti erőforrások túlzott használata, a környezeti adottságokat és a klímaváltozás hatásait figyelmen kívül hagyó, szakszerűtlen agrotechnika alkalmazása, a környezettudatos gazdálkodás mellőzése, illetve egyes esetekben a művelés felhagyása

azonban számos kedvezőtlen hatással járhat (pl. talajok degradációja, talaj és vizek terhelése, biodiverzitás csökkenése, légköri szén-dioxid koncentráció növekedése). E kedvezőtlen környezeti hatások a gazdálkodás eredményességét is rontják.

Célok:

- a mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.
- a természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- Önkormányzatok: nem került meghatározásra.
- Lakosság: nem került meghatározásra.

V.16. Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai

A társadalom környezettudatosságának erősödéséből adódóan az utóbbi években megváltoztak az erdőkkel szemben támasztott elvárások. Az **erdők gazdasági szerepének elismerése mellett előtérbe kerültek az erdő környezet- és természetvédelmi, közjóléti** (egészségügyi, szociális, turisztikai) és **esztétikai funkciói**. A hazai erdőkhöz kötődő faj- és egyedszám azt jelzi, hogy az erdőknek kiemelt szerepe van a biológiai sokféleség megőrzésében.

Célok:

- az erdőterületek kiterjedésének növelése (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal).
- az erdők ökológiai, biodiverzitási értékének növelése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- Önkormányzatok: nem került meghatározásra.
- Lakosság: nem került meghatározásra.

V.17. Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai

Az ásványkincsek hazánk természeti erőforrásainak és nemzeti vagyonának részét képezik. A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bt.) szerint **az ásványi nyersanyagok** (és a geotermikus energia) természetes előfordulási helyükön állami tulajdonban vannak. Az ásványi nyersanyagok igénybevétele számos esetben a **környezet terhelésével** jár: kiaknázásuk során a talajtakaró eltávolításával és a hasznosítható ásványi nyersanyagok felszínre hozatalával időleges beavatkozás történik a táj – különböző természetességi fokú – állapotába és funkcióiba.

Célok:

- az ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése. A korábban keletkezett környezeti igénybevételek megszüntetése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- Önkormányzatok: nem került meghatározásra.
- Lakosság: nem került meghatározásra.

V.18. Közlekedés és környezet

A közlekedés bár különböző mértékben, de a környezet minden elemére hatással van (levegő- és zajszennyezés, üvegházhatású gázok kibocsátása, az infrastruktúra kiépítésével összefüggésben az élőhelyek feldarabolása stb.), ezért különösen fontos a **környezetet kevésbé terhelő közlekedési módok és alternatívák előnyben részesítése**, ösztönzése. A városi közlekedésben mára kialakult zsúfoltság enyhítése csak a felszíni közlekedésben részt vevő személygépjárművek számának csökkentésével és a közösségi közlekedés egyidejűleg javuló kínálatával, az utazási forgalom áttereléséval valósítható meg. A közlekedési módok összekapcsolása a közlekedés hatékonyabbá tétele mellett a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez is hozzájárul.

Célok:

- a közlekedési és szállítási eredetű környezetterhelés csökkentése.
- a közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése, lehetőség szerint megállítása.
- a közlekedési-szállítási igények csökkentése.
- a nagyfolyami hajózás és kikötőfejlesztések esetén a környezet- és természetvédelmi szempontok maximális érvényesítése.
- az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

- Önkormányzatok:
  - a mobilitási igények csökkentése városterezési, forgalomszervezési és szabályozási eszközök segítségével (pl. alacsony kibocsátású zónák létesítése).
  - közlekedési igényt, személygépjármű forgalmat csökkentő kampány szervezése (pl. autómentes nap).
  - a gyalogos és a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása (járda- és kerékpárút-építés, valamint ezek karbantartása, a biztonságos használat feltételeinek javítása).
  - a kerékpártárolás, -bérlés, -kölcsönzés feltételeinek megteremtése, fejlesztése.
  - a közösségi közlekedés (infrastruktúra, járműpark) fejlesztése.
  - az éghajlatváltozás közlekedési infrastruktúrát és eszközparkot érintő hatásainak felmérése, az alapján az indokolt megelőzési intézkedések megtétele (pl. megállóhelyek árnyékolása, közösségi közlekedési eszközök légkondicionálása).
  - a települési úthálózat por-, illetve síkosság mentesítése (környezetbarát anyagok alkalmazásával).

- Lakosság:
  - az egyéni közlekedési szokások környezetbaráttá alakítása.
  - közösségi közlekedési eszközök és a nem motorizált közlekedési lehetőségek igénybevétele.
  - környezetkímélő gépjármű és üzemanyag használata.
  - a saját tulajdonú gépjárművek megfelelő műszaki állapotának fenntartása.

- környezetkímélő gépkocsi-használat (osztott autóhasználat, közös járművek).

V.19. Turizmus és környezet

A turizmus hozzájárulhat a természeti értékek ismertségéhez, az egészséges életmód elterjesztéséhez, ugyanakkor a látogatók számának bővülése és az infrastruktúrák fejlesztése jelentős környezeti igénybevétellel és terheléssel járhat, illetve a jelentős közlekedési és energiaigények miatt számottevő üvegházhatású gáz kibocsátást is eredményez.

Célok:

- magas minőségű, élményalapú, interaktív és autentikus ökoturisztikai szolgáltatás biztosítása, a turisztikai infrastruktúra fejlesztése a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül (az ökológiai sokféleség, a környezeti állapot fenntartása).
- természeti értékek bemutatása, a környezettudatos életmód iránti társadalmi felelősségvállalás, a természeti-kulturális értékek védelme, megőrzése iránti elkötelezettség tudatosítása, kialakítása, erősítése.
- a turizmus kedvezőtlen környezeti hatásainak csökkentése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, vállalkozások, társadalmi szervezetek:

- a természeti és környezeti értékek fenntartható módon történő bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása, kiemelten a natúrparkok területén.
- az erdei óvoda és iskola intézmények, valamint a természet- és környezetvédelmi oktatóközpontok szerepének erősítése ezen tevékenységekben.
- a turisztikai építési beruházásokban az erőforrás-takarékos módok alkalmazása, a turisztikai létesítmények működtetése, a programok szervezése során a környezeti szempontok fokozott figyelembevétele.
- a természet bemutatását szolgáló létesítmények fejlesztése.
- a helyi értékek megismerését, bemutatását lehetővé tevő útvonalak kialakítása, fenntartása.
- falusi és vidéki szálláshelyek ökoturisztikai igényeknek megfelelő fejlesztése, speciális ökoszálláshelyek kialakítása. Vendéglátóhelyek környezet- és egészségtudatos szempontok szerinti fejlesztése.
- környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése, elősegítése.
- hagyományos és helyi termékek előállítása, márkatermékként való terjesztése; helyi sajátosságokhoz igazodó rendezvénykínálat fejlesztése (pl. környezetbarát gazdálkodást bemutató programok); komplex szolgáltatáscsomagok kialakítása a különböző célcsoportoknak.
- közönségkapcsolatok fejlesztése (sajtócikk, tévéműsor, könyv stb.), korszerű informatikai és kommunikációs eszközökre épülő tájékoztató, látogatói információs hálózat kialakítása és működtetése.
- irányelvek és etikai kódexek kialakítása, terjesztése a helyi értékek megőrzése érdekében.
- öko-szemléletű minőségbiztosítási rendszer kiépítése.
- honlapok folyamatos fejlesztése, bővítése.

V.20. Kémiai biztonság

A **vegyi anyagok** mára mindennapjaink részévé váltak. Egyre szélesebb körben történő alkalmazásuk azonban nem csak javítja életminőségünket, hanem egyben kockázatot is jelenthet mind az emberi egészségre, mind a környezetre. A legtöbb, egészségkárosító hatással bíró kémiai anyag számos forrásból és módon kerülhet be a szervezetbe, így az egészségkockázatának felmérése és a meghozott intézkedések hatásának nyomon követése rendszeres **humán biomonitoring** felmérésekkel biztosítható. A vegyi anyagok gyártásáról és felhasználásáról hazai szinten átfogóan a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény rendelkezik. A vegyi anyagok növekvő száma, egészség- és globális környezetkárosító hatásuk miatt nemzetközi együttműködés keretében folyik a kémiai biztonság egységes és hatékony jogi eszközeinek megteremtése.

Célok:

- a vegyi anyagok egészségre, környezetre gyakorolt (együttes) hatásának megismerése.
- a vegyi anyagok által okozott káros hatások és veszélyek csökkentése a teljes életciklusukban.
- a sérülékeny lakossági csoportok (pl. gyermekek, terhes nők) magasabb szintű védelme a vegyi anyagok káros hatásaitól.
- az ipar és a lakosság vegyi anyagokkal kapcsolatos mértéktartó, tudatos magatartásának kialakítása.

Fő cselekvési irányok és intézkedések:

➢ Önkormányzatok: nem került meghatározásra.

➢ Lakosság:
- A vegyi anyagokkal kapcsolatos előírások betartása.

V.21. Nukleáris biztonság, sugárvédelem és környezet

A **sugárvédelem** egyaránt jelenti az ember és a környezet védelmét az ionizáló sugárzásból származó sugárterhelés káros hatásaival szemben, valamint az ezt szolgáló eszközrendszer együttesét. A nukleáris környezetbiztonság, ezen belül a nukleáris balesetekre való felkészülés, következményeinek elhárítása, enyhítése Magyarországon a környezetbiztonság egyik fontos területe.

Célok:
- a lakosság sugárterhelésének csökkentése.
- a radioaktív, nagy aktivitású hulladékok és a kiégett üzemanyagok megfelelő kezelése.
- a nukleáris veszélyhelyzet korai felismerése, jelzése, riasztás és az aktuális és várható sugárzási helyzet elemzése, értékelése.
- nukleáris veszélyekből eredő kockázatok csökkentése, a nukleáris veszélyhelyzetek elhárítására történő felkészülés és együttműködés.

Fő cselekvési irányok és intézkedések

- Önkormányzatok: nem került meghatározásra.
- Lakosság: nem került meghatározásra.

V.22. Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás

A környezetbiztonságot elsődlegesen a megelőzés és az elővigyázatosság elveinek érvényesítése garantálhatja, hiszen a környezeti hatások, problémák utólagos kezelése nagyságrendekkel többe kerül, mint azok megelőzése. Ugyanakkor a gyakorlati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy hasonló fontossággal kell kezelni az esetleges károk kezelésére vonatkozó felkészülést. A **természeti katasztrófák** jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, bizonyos esetben rendkívül pusztító hatásúak, a lakosság széles rétegét érintik, többirányú hatásuk miatt összetett jellegűek.

Az **emberi tevékenységből adódó környezeti veszélyhelyzetek** túlnyomórészt baleseti szennyezések következtében alakulnak ki.

Célok:

- a környezeti károk megelőzése.
- a természeti és emberi eredetű veszélyekből eredő kockázatok csökkentése.
- a veszélyes, környezetbiztonsági kockázatot jelentő emberi tevékenységek biztonságának növelése.
- a bekövetkezett környezetkárosodás felszámolása, a következmények enyhítése, csökkentése, elhárítása, az eredeti állapot helyreállítása.
- a kárelhárításban, védekezésben érintett szervezetek működtetése, együttműködésének fejlesztése.

Fő cselekvési irányok és intézkedések

- Önkormányzatok: nem került meghatározásra.
- Lakosság: nem került meghatározásra.

VI. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei

VI.1. Szabályozási eszközök

Az Alaptörvény a XXI. cikkében rögzíti, hogy Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez, és aki a környezetben kárt okoz, köteles azt - törvényben meghatározottak szerint - helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni. Mindenkinek jog van ahhoz, hogy egészséges, élhető környezeten éljen, ugyanakkor az ember az, aki fogyasztóként generálja a környezetvédelmi problémákat. Az egyensúly megtartása és a környezet védelme érdekében a szabályozás kardinális kérdés, a települési környezetvédelmi programok ezt segítik elő helyi szinten, megvalósítása összehangolt cselekvést igényel mind természetes, mind a jogi személyek részéről.

A Kvt. 40. § (1) bekezdésében kimondja, hogy a környezetvédelmi tervezés alapja a hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott Nemzeti Környezetvédelmi Program. A Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pont értelmében a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testülete hagy jóvá. A helyi önkormányzati közigazgatás feladata, hogy környezetvédelmi programot dolgozzon ki és az elfogadott programot végrehajtsa, a lakosság, az érdekeltek környezetvédelmi igényeinek és érdekeinek megfelelő módon. A települési önkormányzat biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat.

A környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz. A képviselő-testület hatáskörébe tarozik a helyi jogalkotás, mint pl. a vonatkozó rendeletek megalkotása, vagy a meglévők felülvizsgálata. Felsőbb szintű jogszabályok részben kötelező jogalkotási vagy szabályozási feladatokat írnak elő az önkormányzatok számára, vagy lehetőséget biztosítanak felhatalmazással, az önkormányzat döntheti el, hogy él-e a jogalkotási lehetőséggel vagy sem.

Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete az alábbi vonatkozó tárgyi rendeleteket fogadta el, illetve folyamatos jelleggel vizsgálja felül, aktualizálja:

- a közterület használatáról szóló 30/2022. (XI. 28.) önkormányzati rendelet
- az avar és kerti hulladékok nyílttéri égetéséről szóló 11/2022. (IV. 26.) önkormányzati rendelet
- a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól szóló 25/2017. (VIII.29.) önkormányzati rendelet
- a települési hulladékgazdálkodásról és a köztisztaság fenntartásról szóló 15/2014. (IV.1.) önkormányzati rendelet
- a közösségi együttélés alapvető szabályairól szóló 16/2013. (V.28.) önkormányzati rendelet
- a talajterhelési díjról szóló 34/2012. (VIII.28.) önkormányzati rendelet
- a helyi jelentőségű védett természeti területekről és természeti értékekről szóló 14/2012. (III.27.) önkormányzati rendelet
- a zajvédelem helyi szabályozásáról szóló 34/2008. (XI.25.) önkormányzati rendelet
- a közterület használatáról szóló 30/2022. (IX.28.) önkormányzati rendelet
- a város helyi építési szabályzatáról szóló 11/2005. (II.28.) önkormányzati rendelet

- Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének Környezetvédelmi Alapjáról szóló 23/2004. (VII.5.) önkormányzati rendelet

A hazai jogrendszer több környezetvédelmi tárgyú, vagy azt érintő terv és program elkészítését írja elő kötelező jelleggel az önkormányzatoknak (példálózó jelleggel):

- települési környezetvédelmi program
- fásítási program és fakataszter
- helyi esélyegyenlőségi program
- közlekedési koncepció
- integrált településfejlesztési stratégia
- településfejlesztési koncepció
- települési arculati kézikönyv
- járda felújítási terv
- fenntartható fejlődés helyi stratégiája (LOCAL AGENDA)

A jogszabályok által előírt tervek mellett további önkormányzati tervek is készülhetnek, így például zaj- és rezgésvédelmi terv, klímavédelmi terv, energiagazdálkodási cselekvési terv, fenntartható közlekedési terv stb., ez utóbbiak külön tervként való elkészítése azonban nem kötelező. Különálló tematikus vagy egyedi környezetvédelmi tervek helyett ezekkel a környezetvédelmi kérdésekkel a települési környezetvédelmi program is foglalkozhat.

VI.2. Ellenőrzési eszközök

Az ellenőrzés helyi szintjén az önkormányzat, illetve szerve a Mezőberényi Polgármesteri Hivatal jár el apparátusával. A vonatkozó helyi szabályok betartása, illetve betartatása területén kiemelt szerepe van a közterület-felügyelőnek. További ellenőrzési feladatok lát el a hatáskörükbe tartozó ügyekben a Békés Vármegyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály a helyi szabályozás megléte, avagy hiány, illetve a törvényesség vonatkozásában.
A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály hulladékgazdálkodási, természetvédelmi és környezetvédelmi szempontú ellenőrzést, illetve vizsgálatot folytat le a hatáskörébe tartozó ügyekben. A Népegészségügyi Főosztály pedig a vonatkozó közegészségügyi és járványügyi vonatkozású ügyekben végez ellenőrzést.

VI.3. Értékelési eszközök

Az önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

A lakosság tájékoztatása a környezetvédelmet érintő ügyekben folyamatosan biztosított:

- a város honlapján a környezetvédelemmel kapcsolatos információk, tervek folyamatosan megjelennek, elérhetők, aktualizálásuk folyamatos.
- a helyi médián keresztül, képviselő-testületi döntések adnak információt a környezetvédelem aktuális kérdéseiről.
- környezetvédelem és természetvédelem tárgyban társhatóságok hirdetményeinek közzététele Mezőberény közigazgatási területe vonatkozásában.

- lakossági tájékoztatás a környezetvédelem aktuális kérdéseivel kapcsolatban, pl. Mezőberény környezet állapotáról szóló jelentés interneten való közzététele.

VI.4. Együttműködés

A környezetvédelemmel kapcsolatos célkitűzések végrehajtásában fontos szerepe van a lakosságnak, a társadalmi részvételnek. A Kvt. 10. §-ában rögzíti, hogy az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a természetes személyek és szervezeteik, a gazdálkodást végző szervezetek és mindezek érdekvédelmi szervezetei, valamint más intézmények együttműködni kötelesek a környezet védelmében. Az együttműködési jog és kötelezettség kiterjed a környezetvédelmi feladatok megoldásának minden szakaszára.

Valamennyi NKP-nak volt egy-egy jeligéje, az NKP-5 jeligéje az „Együttműködésben a környezetünkért". A program céljainak elérése az egész társadalom részvételét igényli. Kiemelten fontos a kormányzat és a társadalmi, gazdasági szereplők közti együttműködés, illetve a környezetünk iránti felelősség érvényesítése.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) fejlesztése által a környezethasználók papíralapú adatszolgáltatását felváltotta az elektronikus, majd a központi azonosítási ügynök teljes körű azonosítási szolgáltatás segítségével működő online adatszolgáltatási rendszer. Az adatok a feldolgozást követően a központi adatbázisba, az OKIR-ba kerülnek. A környezeti információknak a nyilvánosság részére való széles körű rendelkezésre bocsátása céljából az OKIR interneten elérhető, nyilvános információs felülettel rendelkezik, amely felület, valamint az itt tárolt adat bárki számára korlátozás- és térítésmentesen hozzáférhető, megismerhető. A felmerülő igények kielégítése érdekében szükséges az OKIR folyamatos további fejlesztése, különös tekintettel a rendszerben tárolt további információk publikussá tételére irányulóan. A környezeti információ áramlását elősegítő együttműködések fejlesztése szükséges minden érintett bevonásával. Ide tartozik a környezeti állapotfelvétel, a monitoring-rendszerek szükség szerinti kiépítése/korszerűsítése, a szennyező források, valamint a védendő értékek feltérképezése, felmérése, lehetőségek szerinti kezelése. Amennyiben az információk a döntéshozók és a lakosság számára is elérhetők, erősíthető a társadalmi részvétel.

Már a tervezés folyamatában az érdekeltek bevonása elkezdődik a bemutatással, ismeretterjesztéssel, kommunikációval, az elképzelések összehangolásával. A tervezés folyamatát követő végrehajtási fázis az érdekeltek közreműködését továbbra is igényli, sőt annak hiánya veszélyezteti a program sikerét.

VII. Az intézkedések végrehajtásának, valamint a kitűzött célok megvalósítása eszközeinek alkalmazásának várható költségigénye, a tervezett források megjelölésével

	Megvalósítandó beruházás / Program / Intézkedés	Eredmény, várható hatás	Költség	Forrás	Határidő
1.	TOP-3.2.1-16-BS1-2018-00089 Luther téri iskola energetikai korszerűsítése	Épületenergetikai teljes körű fejlesztés. A projekt keretében 52,8 MW megújuló energiatermelés további kapacitás jön létre. Megvalósításra kerül a teljes épület külső határoló falainak szigetelése, nyílászárók cseréje, a hőtermelő egységek cseréje és az épület napelemekkel lesz felszerelve.	Projekt összköltsége: 314.172.216 Ft.	Pályázati forrás, vissza nem térítendő támogatás.	Projekt megvalósítási időszak: 2020.09.01.-2023.11.30.
2.	TOP-2.1.3-16-BS1-2021-00049 Csapadékvíz megtartása a Mezőberényi I. számú tározóban	Az I. sz. tározó rehabilitációja és a környező csatornák felújítása. A csapadékvíz biztonságos elvezetése, fenntartható vízgazdálkodás. A lakosság környezetvédelmi tudatosságának a növelése, bevonásuk a környezetvédelmi program megvalósításába. Szemléletformálás.	Projekt összköltsége: 390.987.270 Ft.	Pályázati forrás, ebből 987.270 Ft Mb. Önk. önerő.	Jelenleg az I. ütem kivitelezése zajlik. Műszaki átadás 2023.05.05-én kerül megtartásra.
3.	VP5- 8.1.1-16 Boldisháti erdőtelepítés	Mezőberényben a 083/75-101, illetve 083/328-346 hrsz.-ú területek erdőtelepítése. Az életminőség növelése, porszennyezés megkötése.	61.008 euró támogatás.	Pályázati forrás. A támogatás vissza nem térítendő támogatásnak minősül.	2023. március hónapban megtörtént a csemeték pótlása, valamint a gépi ápolás.

4.	KEHOP-2.2.2-15-2019-00143 „Mezőberény szennyvíztisztító telep fejlesztése"	A beruházás keretében az érintett 2000 lakos egyenérték terhelését meghaladó kibocsátású szennyvízelvezetési agglomeráció megfelelő szennyvízkezelésének feltételei teljesüljenek, annak érdekében, hogy a szennyvízközművel való lefedettség megközelítse a közműves ivóvízzel ellátott fogyasztók csaknem 100 %-át.	Konzorcium - ban 3,074 milliárd forint.	Pályázati forrás. Kohéziós Alapból és hazai költségvetési előirányzat-ból történő vissza nem térítendő támogatás formájában megvalósuló finanszírozás.	A kivitelezési munkák 2021.08.16-án megkezdődtek a munkálatok jelenleg is zajlanak, a projekt várható befejezése: 2023.12.15.
5.	TOP_PLUSZ-2.1.1-21-BS1-2022-00020 „A mezőberényi Idősek Otthona energetikai fejlesztése"	A projekt célja Mezőberény településen Idősek Otthona épületének energetikai fejlesztése. A projekt közvetett célja egyrészt az épület hatékonyabb energiahasználatának és megújuló energiafelhasználásának növelése, ezáltal pedig a széndioxid-kibocsátás csökkentése, valamint az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés.	A támogatás összege: 179.286.632 Ft (100 %-os intenzitás). A támogatás összköltsége: 179.286.632 Ft.	Pályázati forrás. A 21-27 Széchenyi Terv Plusz program keretében, európai uniós támogatás.	Megvalósítási időszak: 2022.05.01. - 2025.02.28.
6.	TOP_PLUSZ-3.3.1-21-BS1-2022-00016 A „Mezőberényi Kálvin utcai óvoda fejlesztése	A projekt célja Mezőberény településen az önkormányzat tulajdonában álló Mezőberény Város Óvodai Intézményének Magyarvégesi Tag Óvodájának fejlesztése. A projektben kapacitásbővítést nem terveznek, a meglévő férőhelyek fejlesztésével kívánják javítani az óvodai és bölcsődei feladat ellátást.	A támogatás összege: 160.000.000 Ft (100 %-os intenzitás). A támogatás összköltsége: 160.000.000 Ft.	Pályázati forrás. 21-27 Széchenyi Terv Plusz program keretében, európai uniós támogatás.	Megvalósítási időszak: 2022.10.01. - 2025.03.31.

7.	TOP_PLUSZ-1.2.1-21-BS1-2022-00064 A Hosszú-tó környezetének rendezése és a Kossuth tér fejlesztése Mezőberényben	A projekt célja a Hosszú-tónál szabadidő park létesítése; Kossuth téri út-, parkoló-, és járda felújítása, zöldterület rendezése, öntözőrendszer kiépítése.	A támogatás összege: 341.999.820 Ft	Pályázati forrás. Széchenyi Terv Plusz program keretében, európai uniós támogatás.	
8.	Zöldfelületek fejlesztése	Az életminőség növelése, porszennyezés megkötése.	Önkormányzat költségvetése	Folyamatos	Folyamatos
9.	Parlagfű irtása, terjedésének megakadályozása	Az életminőség növelése, egészséges környezet.	A parlagfűvel szennyezett terület tulajdonosa viseli az irtás költségét.	Folyamatos	Folyamatos
10.	A csatornahálózat bővítése, a csatornázatlan lakások csatornára való rákötésének elősegítése.	A felszín alatti vizek védelme, egészséges lakókörnyezet.	Folyamatos, költségvetési források, pályázatok függvényében.	Folyamatos	Folyamatos
11.	Környezetvédelmi tárgyú helyi kiadványok megjelentetése pl. csapadékvíz gazdálkodás.	A lakosság környezetvédelmi tudatosságának a növelése, bevonásuk a környezetvédelmi program megvalósításába. Szemléletformálás.	Pályázati forrás.	Pályázati forrás függvényében	A pályázat időtartama alatt.
12.	A környezetvédelmi program felülvizsgálata.	Az elért eredmények értékelése, célok, eszközök aktualizálása	Nem igényel költséget, amennyiben az önkormányzat munkatársai végzik.	Nem igényel költséget, amennyiben az önkormányzat munkatársai végzik.	Folyamatos. 2025. év
13.	Helyi környezetvédelmi vonatkozású rendeletek, koncepciók	Hatályos szabályozásnak való megfelelés.	Nincs költségvonzata	Nincs költségvonzat	Folyamatos.

	felülvizsgálata.				
14.	Illegális hulladéklerakások megszüntetése.	Az egészséges környezet megtartása.	Amennyiben önkormányzati területen van, önkormányzati költségvetésben tervezhető.	Folyamatos.	Folyamatos.

VIII. Mezőberény adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban lévő feladatok, előírások

VIII.1. A légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel, kapcsolatos feladatok és előírások

A légszennyezés legjelentősebb forrása a közlekedés és fűtési szezonban önmagában a fűtés. A város jelentős része ellátott vezetékes földgázzal, emellett vagy ezzel párhuzamosan jelentős a fatüzelés. Az energiaárak megnövekedése miatt egyre többen térnek vissza a hagyományos fatüzelésre. Az energiaárak növekedésével párhuzamosan a bérek nem növekedtek valamennyi szférában. A jövedelmi viszonyok miatt növekvő tendenciát mutat azon lakosok száma, akik hulladékkal tüzelnek, nem megfelelő tüzelőberendezéssel, szűrőbetétek nélkül. Ezáltal kivált elsősorban fűtési szezonban megnövekszik a levegőterhelés, amely a lakosság egészségi állapotának romlásához, valamint levegőszennyezéshez vezethet. Cél a légszennyezettség kialakulásának megelőzése, a lakosság rendszeres tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról, szemléletformálási kampányok szervezése (helytelen fűtési technika levegőminőségre gyakorolt káros hatásairól), a lakosság rendszeres tájékoztatása a fűtéskorszerűsítést, energiatakarékosságot támogató lakossági pályázatokról.

VIII.2. A zaj és rezgés elleni védelemmel, valamint a stratégiai zajtérképekre épülő intézkedési tervekkel kapcsolatos feladatok és előírások

A mezőberényi vállalkozások és kereskedelmi egységek egy része belterületen, a város helyi építési szabályzatáról szóló 11/2005.(II.28.) sz. rendelete (HÉSZ) szerinti lakóterületen kisvárosias, kertvárosias építési övezetben található. Ezen telephelyek tevékenysége jellegéből adódóan lehetnek bejelentés-köteles vagy telepengedély-köteles tevékenységek. A Mezőberényben székhellyel vagy fiókteleppel rendelkező vállalkozások, kereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások ellenőrzése folyamatos, amelyek részben az önkormányzat, részben a társhatóságok hatáskörébe tartozik.

Több esetben érkezett már lakossági panasz, megkeresés, amely a zavaró zajhatásra, illetve rezgésterhelésre irányult pl. kereskedelmi egységek esetében a kora reggeli szállítással járó zajok, vendéglátó egységek esetében a hangoskodás, zenés rendezvények. Ezen bejelentések egyike sem egyedi, azért különösen nehéz a megközelítése, mert a zaj és a rezgés valamennyi ember számára eltérő ingerküszöböt zavar. A jogszabályban meghatározott értékek betartása folyamatosan ellenőrzött. Mezőberény Város Önkormányzata megalkotta rendeletét a zajvédelem helyi szabályozásáról, amelynek célja az emberi környezet és az emberi egészség megóvása, valamint az emberek nyugalma érdekében megállapítsa a közterületi rendezvények által okozott zaj elleni védelem helyi alapvető szabályait.

Mezőberényben a közterületen zajkeltő tevékenységet végezni csak akkor lehet, ha az üzemeltetett zajforrás zajkibocsátása az alábbi táblázatban feltüntetett zajterhelési határértéket nem haladja meg. A határérték teljesítését szakértő által készített mérési jegyzőkönyvvel vagy – amennyiben a mérés nem lehetséges – szakvéleménnyel kell igazolni.

Az alkalmi, kulturális, szórakoztató, vendéglátó, sport-, reklámcélú, közösségi, továbbá egyéb rendezvénytől származó zajterhelésre - az üzemeltetőnek, illetve a rendezvény szervezőjének szakértői véleménnyel alátámasztott kérelmére - meghatározott időtartamra az alábbi táblázat

szerinti zajterhelési határértékekhez képest eseti túllépés engedélyezhető, amelynek mértéke legfeljebb 10 dB(A) lehet.

MEGENGEDETT ZAJTERHELÉSI HATÁRÉRTÉKEK [LAeq (dB)]

	Területi funkció	nappal (06-22 h)	éjjel (22-06 h)
1	Kp jelű pihenőpark, temető, országosan védett természeti terület	45	35
2	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű)	50	40
3	Lakóterület településközpont, vegyes terület	55	45
4	Gazdasági terület és különleges terület a temető és Kp jelű pihenőpark kivételével	60	50

VIII.3. A zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatos feladatok és előírások

Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete a város helyi építési szabályzatában rögzíti az egyes területek zöldfelületi nagyságának minimális követelményét – összhangban a magasabb szintű jogszabályokkal -, további helyi szabályokat a közterület használatáról szóló 30/2022. (XI. 28.) sz. rendeletben határozza meg. Eszerint zöldterület: az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: OTÉK) meghatározott terület. Az OTÉK 27. § (1) bekezdés értelmében a zöldterület állandóan növényzettel fedett közterület, amely a település klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszerének védelmét, a pihenést és testedzést szolgálja. A zöldterület általános használata szerint közpark vagy közkert.

VIII.4. A települési környezet és a közterületek tisztaságával kapcsolatos feladatok és előírások

A mezőberényi közterületek tisztaságára vonatkozó alapvető helyi szabályokat Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének 30/2022.(XI.28.) önkormányzati rendelete tartalmazza. A rendelet célja azoknak a helyi szabályoknak a megállapítása, amelyek településképi, településrendezési, környezetvédelmi, közlekedésbiztonsági és tulajdonosi szempontok figyelembe vételével meghatározzák a közterületek rendeltetésszerű és rendeltetéstől eltérő használatát. A közterület tulajdonosa, kezelője és fenntartója köteles a tulajdonában, kezelésében vagy fenntartásában lévő zöldterületeket a hozzá tartozó berendezési tárgyakkal, építményekkel és épületekkel együtt jó karban tartani vagy tartatni.

A városkép előnyösebb kialakítása, illetőleg megóvása érdekében
a) a közterületek, azok építményei, berendezései, felszerelései és növényzete használata során a közterületek használói,
b) az építési telkek és építési területek közterületről közvetlenül látható részén a tereprendezési és kertészeti munkák végzése tekintetében az egyes ingatlanok tulajdonosai és kezelői kötelesek a tőlük elvárható gondossággal eljárni.

Az egészséges környezet kialakítása és fenntartása mindannyiunk közös feladata. A közterülettel közvetlenül érintkező ingatlan tulajdonosának (kezelőjének, használójának) feladata:

a) közterület részét képező pázsit és gyepfelület valamint járda ingatlan előtti teljes felületének folyamatos tisztán tartása, rendbetétele az út szegélyéig vagy széléig, valamint az ott keletkezett hulladék elszállítása,
b) a járdaszakasz melletti nyílt árok és műtárgyainak folyamatos tisztán tartása, gondozása, a csapadékvíz zavartalan lefolyását akadályozó anyagok, hulladékok eltávolítása, az ott keletkezett hulladék elszállítása, a bejárók, árkok feletti átjárók tisztán tartása, karbantartása. A nyílt árok és műtárgyainak karbantartása során a vegyszeres gyomirtás kerülendő.

Ezen szabályozást egészíti ki és együtt értelmezendő Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének 16/2013.(V.28.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól. A környezetvédelem vonatkozásában a közösségi együttélés alapvető szabályait megsérti, aki:

- közhasználatra szolgáló parkot, ligetet, sétányt, játszóteret a házirendben foglaltaktól eltérően, illetve rendeltetéstől eltérő módon vagy célra használja,
- a közterülettel érintkező ingatlan tulajdonosa (kezelője, használója) a közterület részét képező pázsit és gyepfelület valamint járda ingatlan előtti teljes felületének folyamatos tisztántartását, rendbetételét az út szegélyéig vagy széléig nem biztosítja, valamint az ott keletkezett hulladékot nem szállítja el,
- építési-bontási tevékenységből megmaradt anyagot közterület-használati engedély nélkül közterületen elhelyez, tárol.
- aki közterületen rongálódott, hibás, balesetveszélyes, fedél nélküli piszkos, bűzös edényt helyez ki és tárol,
- aki a közterületre kihelyezett, valamint az ingatlanok közös használatú területeire elhelyezett hulladékgyűjtőket – ide tartoznak az utcai szemétgyűjtő edények, szelektív hulladékgyűjtő szigetek, társasházak kukái – rendeltetésétől eltérően használja, felhatalmazás nélkül elmozdítja, abból hulladékot önt ki, válogat, vagy szétszór,
- az az ingatlantulajdonos, aki ingatlanán hulladékot raktároz, a rovarok, rágcsálók elszaporodását elősegíti.

2023-ban a városközpontban több helyen kutyaürülék-gyűjtő edények került kihelyezésre.

VIII.5. Az ivóvízellátással kapcsolatos feladatok és előírások

A város lakásainak 94,1%-a rendelkezik vezetékes ivóvízzel, a vízfelhasználás közelíti a megyei átlagot (33m^3), a 2019. évi 392 ezer m^3 vízfelhasználás 82%-a volt lakossági. A összes ivóvíz gerincvezeték hossza 62.600 m.
A teljes körű ellátás ellenére is előfordul, hogy a lakossága közkifolyókat veszik igénybe. Vannak olyan kisebb külterületi részek, ahol ivóvíz-hálózat fejlesztésére lenne igény, aminek finanszírozása nem megoldott.

A város meglévő ivóvízellátó hálózata képes a fejlesztésekkel járó növekvő igények kielégítésére. A hálózat régebbi részeinek műszaki állapota azonban ma már nem megfelelő, cserére szorul. Az ásott és fúrt kutak vize, a felszínről bemosódó szennyeződés miatt, mostanra nagyon sok helyen emberi fogyasztásra alkalmatlan.

VIII.6. A települési csapadékvíz-gazdálkodással kapcsolatos feladatok és előírások

A 1995. évi LVII. vízgazdálkodásról szóló törvény szabályozza, a 4. § b) pont szerint a települési önkormányzat feladata a település belterületén a csapadékvízzel történő gazdálkodás. A csapadékvíz-elvezetés célja, hogy az összegyűlt felszíni vizek a lehető legrövidebb úton, károkozás nélkül jussanak el a befogadókba és a talaj természetes vízutánpótlása biztosított legyen. Ott, ahol a beépítés jellege nyílt árok létesítését nem teszi lehetővé, zárt rendszerű csapadékcsatornák létesítése indokolt. A meglévő felszíni vízelvezető rendszerek, árkok túlnyomórészt megfelelő állapotúak, a legtöbb utcában kiépítésre kerültek. Helyenként elhanyagoltak, eltömődtek, akadályozva ezzel a megfelelő vízelvezetést. A csapadékvíz felhasználási lehetőségeit a tárolás/tározás formája és a tisztítás mértéke határozza meg.

VIII.7. A kommunális szennyvízkezeléssel kapcsolatos feladatok és előírások

Cél, hogy elérjük a kommunális szennyvízkezelés vonatkozásában a 100 %-os rácsatlakozást a szennyvízelvezető hálózatra, és a környezetszennyező szennyvízszikkasztó műtárgyak használaton kívül, illetve felszámolásra kerüljenek. Az önkormányzati víziközművagyon, így a feladat-ellátás is 2021-ben átadásra került az államnak a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény módosítása alapján.

VIII.8. A településihulladék-gazdálkodással, valamint az elhagyott hulladék felszámolásával kapcsolatos feladatok és előírások

2023. július 1. nappal hatályát veszti a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 88.§ (4) bekezdésének a)-b) és d) pontja, amely az önkormányzatok hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátásának és igénybevételének szabályait volt hivatott rendezni. Az önkormányzatok **hulladékgazdálkodási alapfeladata** 2023. július 1. nappal megszűnt, melyet a **MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt.** vesz át, megszűnik a helyi szabályozási jogkör is, ezért a kapcsolódó, a települési hulladékgazdálkodásról és a köztisztaság fenntartásáról szóló 15/2014.(IV.01.) önkormányzati rendeletet 2023. július 1. nappal hatályon kívül kellett helyezni.

Mezőberény Város Önkormányzata esetében a hatályos szabályozás nem kizárólag a települési szilárd hulladékok tekintetében tartalmaz rendelkezéseket, hanem a vízgazdálkodásról szóló 1995.évi LVII. törvény 44/C.§ (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a települési folyékony hulladék, valamint a helyi települési köztisztaság fenntartása tárgyában is. E két utóbbi tárgykör továbbra is az önkormányzatoknál marad, azonban a köztisztaság fenntartása esetében a közterület használatáról szóló 30/2022. (XI. 28.) önkormányzati rendelet keretében részint már megtörtént az újraszabályozás (az elhagyott hulladék felszámolásához szükséges intézkedések helyi szabályozására még szükség van), míg a települési folyékony hulladék tekintetében teljes újraszabályozás szükséges.

A lakosság részéről rendszeresen érkezik bejelentés arról, hogy nem az arra kijelölt helyeken, **illegálisan lerakott hulladékot** találnak, amely az esetek többségében vegyes, állattetemet, kommunális hulladékot, műszaki cikkeket (háztartási kisgépek), illetve veszélyes hulladékot (gumi), építési törmeléket tartalmaz. Nehéz megtalálni, és egyértelműen azonosítani az

elkövetőt, szinte valamennyi esetben ismeretlen elkövetőről van szó. A hulladékról szóló törvény alapján, ha a hulladék tulajdonosa vagy korábbi birtokosa a hulladékkezelési és hulladékelszállítási kötelezettségét önként nem teljesíti, vagy nem állapítható meg a személye, a fenti kötelezettség az ingatlanhasználót terheli, akinek az ingatlanán a hulladékot elhelyezték vagy elhagyták. Ezen kötelezettség a tulajdonosra vagy birtokosra vonatkozik, és a közterületek, illetve önkormányzati tulajdonú ingatlanok tekintetében az önkormányzatot terheli, ez utóbbi esetekben a hulladék elszállításában a Mezőberény '17 Városüzemeltetési Kft. nyújt segítséget.

A 124/2021. (III.12.) Korm. rendelet rendelkezik a hulladékgazdálkodási hatóság kijelöléséről, amely szerint kijelölésre kerültek a megyei kormányhivatalok, mint területi hulladékgazdálkodási hatóságok. Ezen esetekben a jegyző, mint környezetvédelmi hatóság már nem járhat el, nem adhat ki kötelező felszólítást, határozatot, nem szabhat ki hulladékgazdálkodási bírságot. Az ezzel kapcsolatos jelzések, panaszbejelentések kapcsán a kormányhivatal hulladékgazdálkodási osztálya jár el. Új szabály azonban, hogy az illegális hulladékot elhelyező személlyel szemben helyszíni bírságot lehet kiszabni, kiszabására többek között a rendőr, a jegyző, a közterület-felügyelő is jogosult. Tettenérésre eddig nem került sor. A beérkezett jelzések vizsgálatot követően vagy áttételre kerültek a hatáskörrel rendelkező hatósághoz, vagy amennyiben önkormányzati tulajdonról volt szó, intézkedésre került sor.

VIII.9. Az energiagazdálkodással kapcsolatos feladatok és előírások

A fűtés terén, továbbá a fűtési időszakban jelentkező terhelések mérséklése érdekében mindenképpen pártolandó az áttérés a korszerű fűtési módokra (a megújuló energiák közül a nap, a geotermia lehetőségeinek kihasználása, illetve távfűtés, végső megoldásként gáztüzelés), valamint az energiatakarékos beruházások, az energiahatékonyságot növelő felújítások támogatása. Az üvegházgáz kibocsátás visszafogásának egyik legfontosabb területe az energiagazdálkodás. KEOP pályázattal 2014. év elején jelentős energiatakarékos közvilágítás korszerűsítés történt a városban, a jelenleg üzemelő közvilágítási lámpatestekből. A korszerűsítés jelenleg is folyamatban van. Az energiahatékonyság fejlesztése folyamatos cél. Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete 332/2022.(IX.26.) sz. határozatával határozatlan időre az energia költségek drasztikus növekedése miatt rendkívüli intézkedéseket vezetett be mind az önkormányzatnál, mind az intézményeknél.

VIII.10. A közlekedés- és szállításszervezéssel kapcsolatos feladatok és előírások

Parkolási problémák egyre erőteljesebben jelen vannak. Egy-egy ingatlanhoz / családhoz több napjainkban nem ritka, hogy több személyautó tartozik, amelyek parkolása, megállása ekkora számban sem a belvárosban, sem egyéb területeken nem tartható. A települést nem a jelenlegi gépjárműszámra tervezték. A gyalogos közlekedés jellemzően kétoldali járdakialakítással biztosított a településen, felújításuk, karbantartásuk ütemezetten, illetve alkalmanként eseti jelleggel történik. Kiépített járdahiányok rövidebb szakaszokon fordulnak csak elő. Mezőberény a nemzetközi törzshálózati vasúti fővonal részese, amely nemcsak a térségi, hanem a nemzetközi szállításban is rendkívüli jelentőséggel bír.

VIII.11. A feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatok és előírások

A környezeti károkat jellemzően kiváltó katasztrófahelyzetek elhárításában, megelőzésében a Helyi Védelmi Bizottság vesz részt, mely az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. A Békési Járási Veszélyelhárítás Terv hatálya Mezőberényre is kiterjed. A terv célja a természeti, civilizációs, valamint egyéb eredetű veszélyeztető hatások következményeinek elhárítása, csökkentése, de elsősorban megelőzése. Katasztrófakockázat lehet árvíz, belvíz, rendkívüli időjárás, humánjárvány, földrengés, stb. Mezőberény a település veszélyeztetettségi kategória alapján a II. fokozatba tartozik.

IX. Mezőberény környezeti szempontú SWOT analízise

A környezetvédelmi program stratégiai célkitűzésinek megalapozásához a város környezeti állapotának értékelése alapján meghatároztuk a főbb fejlődési, fejlesztési irányokat. Ennek egy jól bevált módszere az ún. SWOT analízis volt, amely a belső és külső tényezők alapján vizsgálja az adott állapotot és meghatározza a kitörési irányokat.

Az egyes betűk jelentése:
S – **erősségek** (*strengths*)
W – **gyengeségek** (*weaknesses*)
O – **lehetőségek** (*opportunities*)
T – **fenyegetések** (*threats*)

(S) Erősségek

Az erősségek közé elsősorban a szorosabban vett környezetvédelmi pozitív, belső tendenciák, az adottságként meglévő természeti erőforrások és környezeti értékek, valamint az azokat fenntartó folyamatok kerültek:

- elkészült több, a környezet és a természet hatékonyabb védelmének keretéül szolgáló stratégiai dokumentum, helyi szintű jogalkotás.
- jelentős napenergia potenciál.
- jelentős felszín alatti vízkészletek.
- nincs Országos Környezeti Kármentesítési Programban jegyzett szennyezett terület.
- környezetszennyező ipar hiánya, nincsenek tájsebek.
- Mezőberény a Zöld folyosó részese.
- erős mezőgazdasági potenciál.
- zöldmezős beruházások.

(W) Gyengeségek

A gyengeségek között a meglévő környezeti problémák, a környezetre, a természetre, tájra, illetve azok állapotára ható szorosabban vett környezetvédelmi negatív, belső tendenciák, folyamatok szerepelnek:

- a biokapacitást közel másfélszeresen meghaladó ökológiai lábnyom.
- a természetközeli élőhelyek degradációja és szétdarabolódása.
- az üvegházhatású gázkibocsátás kis mértékben növekszik.
- természetes fürdővizek minőségének korábbi javuló tendenciája megállt, helyenként megfordult.
- perifériás elhelyezkedés a Körösöktől.

(O) Lehetőségek

A lehetőségek azokat a külső és pozitív meghatározottságú tendenciákat, meglévő hatásokat mutatják be, amelyek a szorosabban vett környezetvédelem területén értelmezett erősségeken kívül esnek, de azokhoz és a környezet állapotának javulásához képesek hozzájárulni:

- a fenntarthatóságra nevelés erősödése az oktatásban.
- környezetbarát termékek iránti kereslet növekedése.
- a körforgásos gazdaság és az erőforrás-hatékonyság növelését célzó kezdeményezések.
- agrár-környezetgazdálkodási programok folytatása, továbbfejlesztése.
- az ökológiai gazdálkodásba bevont mezőgazdasági területek növekedése.
- GMO-mentesség megőrzése.
- környezetbarát energetikai megoldások kiterjedtebb alkalmazása.
- épületállomány energetikai korszerűsítése.
- az ország vízkészletének felértékelődése.
- ökoturizmus fejlesztése.
- terjedőben vannak az okos város megoldások.
- innovációs ökoszisztéma szereplők együttműködésének erősítéséből fakadó előnyök, hazai innovációs teljesítmény javulása.
- a határmenti és nemzetközi környezetvédelmi kapcsolatok erősödnek.
- termáladottságok fejlesztése.
- külterületi erdősítés növelése.

(T) Veszélyek

A külső értelemben vett veszélyekben bemutatott negatív állapotok, trendek a lehetőségekkel ellentétesen hatva csökkentik vagy károsan befolyásolják a környezeti eredményeket és összességében a környezeti állapotot:

- az éghajlatváltozás kedvezőtlen környezeti, egészségügyi és élelmezésügyi hatásai.
- a háztartások növekvő száma és az emelkedő fogyasztási igények nagyobb erőforrás-felhasználást és kibocsátásokat indukálnak.
- a gazdasági növekedés nem jár együtt az erőforrás-termelékenység növekedésével és a környezet fokozott terhelését eredményezi.
- növekednek a művelés alól kivett, beépített területek, csökken a termőtalajok mennyisége
- a nem megfelelő mezőgazdasági termelési módszerek alkalmazása.
- hazánk árvízzel és belvízzel egyaránt veszélyeztetett.
- növekvő tendenciát mutat az aszálygyakoriság.
- egyre növekvő vízigény.
- növekszik az egyszer használatos, rövid élettartamú termékek fogyasztása, illetve a csomagolóanyagok használata.
- a lakossági villamosenergia- és vízfogyasztás növekszik.
- a közlekedési, szállítási teljesítmények növekedéséből eredő negatív környezeti hatások.
- a személyautós utazások aránya növekvő-, a közösségi közlekedés csökkenő tendenciát mutat.
- a tömegturizmus jelentős környezeti igénybevétellel jár.
- veszélyes ipari üzemek általi kockázatok.
- jelentős a pandémia kialakulásának kockázata.
- konfliktusok az erőforrások birtoklásáért.
- kommunális szennyvízre kötések jövőbeni megoldatlansága a központi belterületen kívüli lakott területeken is fenntartja a talaj-, a felszíni és felszín alatti vízszennyezés kockázatát.

X. Települési szennyvízkezelési program

A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet 20. § (1) bekezdés alapján a települési környezetvédelmi program részeként dolgozza ki az önkormányzat a települési szennyvízkezelési programot.

X.1. 2021. év - víziközművagyon átadása a Magyar Államnak

A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény módosítása alapján 2021. június 13-tól lehetővé vált, hogy az ellátásért felelős önkormányzat a víziközművagyon, illetve a tulajdonában álló víziközmű működtető eszköz tulajdonjogát térítésmentesen, nyilvántartási értéken történő átvezetéssel átruházza az államra, ha a víziközmű-rendszeren kizárólagos vagy az állammal közös tulajdonnal rendelkezik. Fentiekre Mezőberény Város Önkormányzata és a Magyar Állam képviseletében eljáró Nemzeti Vízművek Zrt. megállapodást kötöttek, amely keretében a víziközmű vagyonelemek részben átkerültek az önkormányzat tulajdonából a Magyar Állam tulajdonába, folyamatban van a még önkormányzatnál lévő elemek átadása is. Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testülete a 7/2022.(I.13.) sz. határozatával döntött amellett, hogy a víziközmű-szolgáltatás biztosítása vonatkozásában fennálló ellátási kötelezettségét a Magyar Államra átruházza. 2021-ben a fenti felsőbb jogszabályi előírás alapján a Mezőberény, külterület, 0296 hrsz. alatt nyilvántartott szennvíztisztító telep Mezőberény Város Önkormányzatának tulajdonából a Magyar Állam tulajdonába került, a telep üzemeltetője az Alföldvíz Zrt.

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén 2020-ig 27 településen épült ki közüzemi szennyvízgyűjtő csatornahálózat, amelyhez 25 szennyvíztisztító telep tartozik. Valamennyi szennyvízcsatorna mű által összegyűjtött szennyvíz a III. fokozatú (a nitrogén, foszfor eltávolítást biztosító) tisztítást nyújtó szennyvíztisztító telepre kerül. A KÖVIZIG működési területén 15 000 LE-nél nagyobb szennyvízterheléssel, normál területen üzemelő szennyvíztisztító telepek közé tartozik Mezőberény is. A mezőberényi szennyvíztisztítótelep korszerűsítése, fejlesztése pályázat keretében valósult meg a békésszentandrási és a dévaványai szennyvíztelepekkel együtt, a **KEHOP-2.2.2-15-2019-00143 Mezőberény szennyvíztisztító telep fejlesztése címmel.**

X.2. KEHOP-2.2.2-15-2019-00143 Mezőberény szennyvíztisztító telep fejlesztése

A projekt

Az NFP Nemzeti Fejlesztési Programiroda Nonprofit Kft. - Mezőberény Város Önkormányzata konzorcium által 2019 májusában benyújtott támogatás igény a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program „A fejlesztési kötelezettséggel rendelkező települések számára szennyvízelvezetéssel és -kezeléssel kapcsolatos fejlesztések megvalósítására" elnevezésű, KEHOP-2.2.2-15 kódszámú felhívása keretén belül támogatást nyert a város szennyvíztisztító telepének korszerűsítésére, kapacitásának növelésére és hálózati rekonstrukciójára. A projekt előkészítését és megvalósítását a Kohéziós Alapból és hazai költségvetési előirányzatból történő vissza nem térítendő támogatás formájában megvalósuló finanszírozás teszi lehetővé.

Az elnyert támogatás összege: 3,074 milliárd forint

A támogatott projekt azonosítószáma: KEHOP-2.2.2-15-2019-00143

A projekt indokai
A szennyvíztisztító telep a jelenlegi kialakítás mellett nem képes a megfelelő tisztítási kapacitásra. Csapadékos időben a telep túlterheltté válik, a szerves anyag lebontó képessége nem elégséges, nem megfelelő a tisztítási hatásfoka. A telep korszerűtlensége, a tisztított szennyvízre vonatkozó előírások szigorodása következtében a tisztított szennyvízre vonatkozó határértékek betartására nem képes. A létesítmény célja a Mezőberény város területén keletkező kommunális és ipari szennyvizek gyűjtése, szennyvíztisztító telepre juttatása, majd tisztítás után a befogadóba történő bevezetése.

A projekt célja
A beruházás keretében az érintett 2000 lakos egyenérték terhelését meghaladó kibocsátású szennyvízelvezetési agglomeráció megfelelő szennyvízkezelésének feltételei teljesüljenek, annak érdekében, hogy a szennyvízközművel való lefedettség megközelítse a közműves ivóvízzel ellátott fogyasztók csaknem 100 %-át.

Dátum	Lakónépesség Mezőberényben (fő)	Lakóingatlanok száma[54]
2022.01.01.	9577	4512
2021.01.01.	9672	4512
2020.01.01.	9800	4511
2012.01.01.	10689	4514
2011.01.01.	10781	4519
2010.01.01.	11128	4621
2002.01.01.	11551	4478
2001.01.01.	11620	4454
2000.01.01.	11356	4531

A Mezőberény, települési szennyvíztisztító telep fejlesztése kapcsán a nyers- és tisztított szennyvizek elvezetésének biztosítása, a Kölcsey utcai átemelőből induló nyomóvezeték felújítása és a tisztított szennyvíz elvezetését biztosító új nyomóvezeték kialakítása.

Tervezési terület:
Mezőberény, Kölcsey utcai átemelőtől a szennyvíztisztító telepig a nyers szennyvízvezeték nyomvonala, a szennyvíztisztító teleptől a befogadóig a tisztított szennyvíz nyomvonala.

Tervezett műszaki tartalom:
A biológiai tisztítási vonal jelenlegi anaerob és anoxikus térrészeit felújítják, valamint a meglévő utóülepítő felújításra kerül. A telepen új 2 soros mechanikai tisztítási vonal létesül, ezen kívül megépítésre kerül egy új 2 soros aerob műtárgy és egy új DORR utóülepítő. A jelenlegi víztelenítési vonal cserére kerül, illetve létesül egy új, a meglévő víztelenített iszaptárolóval azonos méretű műtárgy. A tisztított szennyvíz elvezetésére egy új átemelő

[54] https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=19628

létesül, új nyomóvezetékkel, így bármilyen karbantartási, javítási munka elvégezhető a tisztítási hatásfok megtartása mellett.

Tervezett szennyvíztisztító telep adatai:
Hidraulikus kapacitása: 1400 m3/nap (140 m3/h), ebből szippantott szennyvíz: 50 m3/nap
Biológiai kapacitása: 12 450 LE

Tervezett főbb létesítmények:
- új mechanikai előtisztítás gépi ráccsal és homokfogóval, új kiegyenlítő medence
- új biológiai fokozat fázisszétválasztással, meglévő biológiai vonal felújítása
- új utószűrő, tisztított szennyvíz tározása és meglévő fertőtlenítő, új tisztított szennyvíz átemelő
- iszapkezelés létesítményei: sűrítés, víztelenítés, tárolás
- meglévő szippantott szennyvíz fogadó felújítása, új csurgalékvíz átemelő
- meglévő kezelő épület felújítása, új technológiai gépházak, raktár, műhely létesítése

Szennyvíztisztító telephez kapcsolódó hálózatfejlesztés:
A szennyvíztisztító telep fejlesztésén túl szükséges egy új, 1000 méter hosszú szennyvíznyomó vezeték építése, mely közvetlenül a szennyvíztisztító telepre köt be. Továbbá hálózati rekonstrukció tervezett 2002 folyóméteren gravitációs vezeték kiváltás formájában.

A projekt indikátorai:
- A fejlesztés eredményeként létrejött tisztítási kapacitás: 12 460 m3/d
- Javított szennyvíz-kezelésben részesülő további lakosság: 9 800 fő

Megvalósítás:
A projektet Mezőberény Város Önkormányzata és az Építési és Közlekedési Minisztérium konzorciuma valósítja meg. A projekt tervezési és kivitelezési munkálatait a Békési Vakond Kft. végzi.

A projekt megvalósításának kezdete: 2019.03.19.
A kivitelezés jelenlegi fizikai készültségi foka: 83,32%.
A projekt fizikai befejezésének határideje: 2023.12.15.

A vízilétesítmény főbb műszaki jellemzői, adatai:

Nyers szennyvíz nyomóvezeték:

Jele	Hossza (fm)	Kialakítása
NY-1	907,1	NA 250 KPE

A szennyvízvezeték a meglévő hálózat szakaszához csatlakozik, a Kölcsey utcai átemelőtől a szennyvíztisztító telepig tart.

Tisztított szennyvíz nyomóvezeték:

Jele	Hossza (fm)	Kialakítása
-	206,4	NA 280 KPE

A tisztított szennyvíz befogadója: A Mezőberény, külterület 0298/10 hrsz-ú csatorna 0+115 fm szelvénye, majd a Tehénnyomási csatorna 0+215 fm szelvénye. Innen a Szettyényesi csatornába bp. 3+718 fm2+738 fm (sic!) végszelvényébe kerül a tisztított szennyvíz, amely a Mezőberényi főcsatorna 3+446 fm szelvényébe csatlakozik. A végbefogadó a Nagyzugi holtágon keresztül a Kettős-Körös, ahová szivattyús átemeléssel lehet a többletvizeket átemelni. Mindegyik csatorna KÖVIZIG kezelésében van.

A Kettős-Körös az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet alapján része a Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös (HUKM 20012) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek, mint Natura 2000 terület.

A tervezett vezeték vízszintes és magassági vonalvezetése a részletes helyszínrajzok, valamint a hozzátartozó hossz-szelvények szerint kivitelezhetők, a szerelvényezés a kapcsolódó tervek alapján végezhető.

Megszüntetés:
A Kölcsey utcai A jelű végátemelő meglévő 872 m AC nyomóvezetéke – az új nyomóvezeték üzembe helyezése után – injektálással üzemen kívülre kerül.

Vízügyi objektum azonosító (VOR):

VOR	Objektum név	Objektum típus
ALE936	Mezőberényi szennyvízszállító mű	szennyvízszállító mű
AIA981	Mezőberény - szennyvíztisztító telep	szennyvíztisztító telep
ASK938	Tehénnyomasi csatorna {0+215 kfm} Kibocsátási pont	kibocsátási pont

Szennyvíztisztítási technológia:
A szennyvíztisztítási technológia egy egylépcsős eleveniszapos biológiai tisztítás, kémiai foszformentesítéssel. A keletkező kommunális és szociális szennyvíz a technológiai sorra kerül és a tisztító telepre érkező városi szennyvízzel együtt tisztítják. A tisztítótelep kapacitása 1.845 m3/d, 18.910 LE. Mechanikai előtisztítás, biológiai tisztítás (kémiai foszformentesítés lehetőségével), fázis szétválasztás, szükség eseten fertőtlenítés, iszapkezelés.

A telep területén keletkező csapadékvíz összegyűjtésére és elvezetésére csatornahálózat nincs kiépítve. A szennyvíztisztító telep területére hulló csapadék természetes úton szikkad el a talajba. A telep területén 3 talajvízfigyelő kút van elhelyezve, melyek rendelkeznek vízjogi üzemeltetési engedéllyel.

Tisztítási technológia új létesítményei, meglévő átalakításai

I. Mechanikai tisztítás: meglévő szippantott szennyvíz fogadó elbontása

Szippantott szennyvíz fogadó akna:
- anyaga: előre gyártott vasbeton akna
- mérete: 17,7 m3
- kapcsolódó berendezések, műveletek:
- kézi rács
- mágnes kártyás azonosítás
- pH mérés, mennyiségmérés

Gépi tisztítású finom rács:
- típus: AP 500 Akvi-patent
- pálcaköz: 5 mm
- megkerülési lehetősége: 10 mm-es kézi rács

Iker kialakítású homokfogó:
- anyaga: beton
- mérete: 2x7,8 m3

Kiegyenlítő medence: (meglevő +) 1 db új
- típus: Coanda ROSF3 Huber
- mérete: 408 m3 hasznos térfogat

II. Biológiai tisztítás:

Meglévő anaerob, anoxikus terek funkciójukat tekintve változatlanul kerülnek felhasználásra. A meglévő aerob műtárgyak átalakíthatóak fakultatív terekké, amelyekben kiépítésre kerül a keverés es levegőztetés lehetősége is, ennek megfelelően szükség szerint üzemeltethető anoxikus vagy aerob térkent is.

Aerob műtárgy.
- mennyiség: 2 db
- anyaga: monolit vasbeton
- térfogat: 880 m3/db
- feladat: szerves anyag eltávolítás, nitrifikáció
- oxigén ellátás: Sanitaire 9" típusú levegőztető rendszerrel
- kiegészítő művelet: vegyszeres foszformentesítés lehetősége
- belső iszap recirkuláció

Utótisztítás:

Meglevő Dorr ülepítő felhagyása
1. Osztómű:
- mennyiség: 2 db
- méret: 2x30 m3

2. Utóülepítő műtárgy
   - mennyiség: 2 db
   - méret: 2x517,1 m3

Iszapkezelés:
1. Meglevő 2 db Dortmundi ülepítő műtárgy kerül iszapsűrítőként hasznosításra.

Iszapvíztelenítő berendezés:
- típus: SP-HF 08+MB850 IEA csigás prés
- kapcsolódó berendezés: folyamatos átfolyású, háromcellás, automata PE-oldó
- berendezés
- víztelenített iszap szárazanyag tartalma: 18%

2. Iszaptároló: 1 db meglevő +
- 1 db új 354 m2 iszaptároló csarnok
- biofilterrel ellátott

X.3. Helyzetértékelés

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján egy adott terület a felszín alatti víz állapotának érzékenysége szempontjából lehet fokozottan érzékeny, érzékeny és kevésbé érzékeny terület. Mezőberény területe az **érzékeny kategóriába** tartozik.

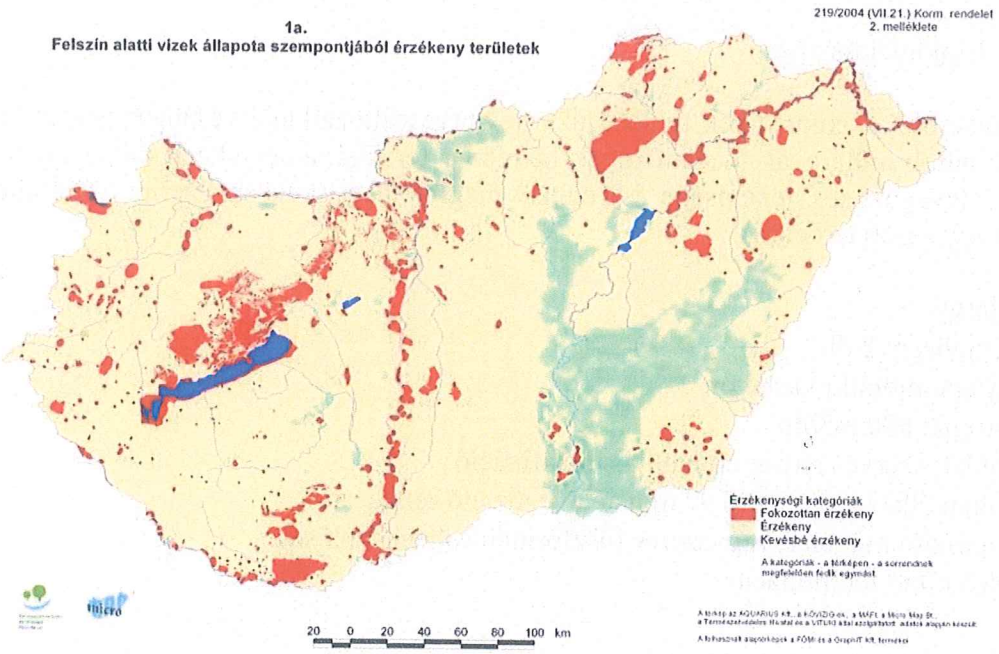

A szennyvíztisztító telep kútjai a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet alapján határozatban kijelölt üzemelő- és távlati vízbázis-védelmi területeket **nem érintenek**.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, legutóbb a 171/2013. (V.29.) Korm. rendelettel módosított 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet alapján az érintett terület **nem nitrátérzékeny besorolású**.

Az 1155/2016. (III. 31.) kormányhatározattal elfogadott vízgyűjtő gazdálkodási terv (VGT) felülvizsgálatra került, jelenleg az 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal elfogadott Magyarország felülvizsgált, 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve (VGT3) a hatályos. Ez alapján Mezőberény a Kettős-Körös vízgyűjtő alegység (AEP228) területén helyezkedik el. A település kútjai a „*gyenge*" mennyiségi, és „*jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata*" minőségi állapotú Körös-vidék, Sárrét porózus (AIQ595) víztest vizét használják. A Körös-vidék, Sárrét sekély porózus víztest (AIQ596) „*gyenge*" mennyiségi és minőségi állapotú. A B-95 kat. számú termálvíz kút a „*jó*" mennyiségi és minőségi állapotú Délkelet-Alföld porózus és hasadékos termál víztest (AIQ516) vizét veszi igénybe.

A szennyvíztisztító telep vízellátása a városi ivóvízhálózatról biztosított, a keletkező szennyvizeket a tisztítási technológiára vezetik. A szennyvíziszapot mezőgazdasági területen helyezik el.

Szennyezett csapadékvíz nem keletkezik, a tiszta csapadékvíz a telep területén elszikkad.

Üzemszerű működés esetén, a telepen veszélyes hulladék nem keletkezik.

Természet- és tájvédelmi szempontból megállapítottam, hogy az érintett ingatlan (Mezőberény, külterület 0296 hrsz.) nem képezi részét országos jelentőségű védett természeti területnek, Natura 2000 területnek, egyedi tájértéknek.

A rendelkezésre álló nyilvántartások alapján megállapítottam, hogy a Mezőberény, külterület 0296 hrsz. alatti ingatlan szennyezett területet nem érint, aktív kármentesítés nincs folyamatban.

Talajvíz:

Magyarország talajvíz térképe alapján Mezőberény az alábbiak szerint került besorolásra:

- talajvízszint mélysége a felszín alatt: 2-5 m,
- talajvíztükör nyugalmi szintje a felszín alatt: 2-4 méter.

Az *alábbi táblázat* a 2002-2015. közötti időszakban szemlélteti a Mezőberény területén található 12/FK. állomás talajvízszintjének havi vízállás átlagainak az alakulását, amely a fenti besorolástól eltérő számokat mutat, feltehetően az aszályos időszakok megnövekedése miatt. Az állomás törzsszáma: 002790, peremmagasság: 87.10 m.B.f., terepmagasság: 86.59 m.B.f., mélység: 794 cm. A táblázat tartalmazza az adott évi minimum és maximum talajvízszint értékeket is. A táblázat adatai alapján látható, hogy a talajvízszint maximális magassága egyik évben sem érte el az 1,50 métert, így a terület a **147/2010.(IV.29.) Korm. rendelet** 2. § 19. pontja szerint nem minősül magas talajvízállásúnak. A csapadékosabb időjárású években (2006, 2010, 2011) azonban megfigyelhető a talajvízszint markáns emelkedése, amely már meg is közelíti a Kormány rendeletben meghatározott határértéke is.

1.2.2-1 sz. táblázat: Talajvízszint állások 2002-2015.

Év/hó	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Átlag	Min	Max
2002										436	431	430		441	428
2003	430	416	362	353	346	375	419	438	461	466	463	450	415	469	332
2004	444	435	422	399	390	389	411	419	415	419	411	393	412	448	381
2005	382	369	304	282	263	286	302	274	248	268	284	283	294	385	230
2006	249	238	195	188	193	183	221	265	289	318	331	338	251	340	176
2007	336	331	320	318	302	311	331	356	365	371	355	341	336	375	298
2008	330	322	309	281	273	247	265	298	326	345	363	358	309	366	242
2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	199	238	264	256	245	226	169	228	278	158
2011	165	176	175	187	219	262	302	308	339	363	374	376	271	379	160
2012	373	366	343	339	347	367	389	407	429	442	434	428	389	446	338
2013	414	385	358	251	270	282	314	361	389	396	393	393	351	422	242
2014	394	387	381	374	359	366	382	383	375	361	347	311	368	397	289
2015	276	243	246	257	278	305	342	375	393	382	370	-	315	399	241

Adatszolgáltatás: Körös- vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

Csapadékvíz elvezetése:

Mezőberényben a belterületi csapadékvíz összegyűjtése és elvezetése elválasztó rendszerben, nyílt földmedrű árkokkal és zárt csatornával történik. A településen az 1973-as éveket követően kezdődtek meg a belterületi vízrendezési munkák. Az ekkor megvalósult művek jelentős részére jellemző, hogy az árokhálózat teljes körűen nem épült ki, közterületeken árkok, vízelvezetők létesültek, általában meghatározott esés irány nélkül. Hiányzik a határozott elvezetési irányokkal rendelkező fő vízgyűjtő vonalak kialakítása is. Erről tanúskodik a jelenleg is hatályban levő belvízkár elhárítási terv is, amely négy öblözetet különböztet meg. Ennek részletezésétől eltekintünk, mert a város 2007-ben elkészíttette belterület csapadékvíz elvezetésének tervét, amely figyelembe veszi a domborzati adottságokat, de egységes szemlélet alapján tervezi megoldani a bel- és csapadékvíz elhelyezését és elvezetését.

A város teljes területe 8 vízgyűjtő területre osztható. A város csapadékvíz elvezetésének biztonságát több záportározó is biztosítja:

- I.-II. számú tározók:
  Az Ady – Zöldfa utcák és a vasút között található 11,7 ha kiterjedésű I.-II. számú anyaggödör.
- Hosszú-tó:
  A Thököly utcáról nyugatra 4,54 ha kiterjedésben található.
  A város belterületi csapadékvízelvezető-rendszerének (3-0-0 csatorna) része, tárolókapacitására tekintettel záportározóként funkcionál.
- Medvefejes-tó: a 6. öblözet területén található.

Szennyvíz elvezetése:

A város belterülete szennyvíz-elvezetés szempontjából 13 öblözetre van osztva. Az elmúlt években lezajlott fejlesztések eredményeképpen a város területének mintegy 85%-a van ellátva szennyvízcsatorna hálózattal. A település szennyvízhálózatának kiépítése 1969-ben kezdődött el. 1984-ig 7,6 km hosszban épült ki, a rákötések száma 87 db, a tisztítótelep kapacitása 580 m3/nap volt. 1989-ben 15,5 km csatornája volt a városnak. A telep 1.150 m3/nap kapacitással bírt. A város belterületén a 7., 8., 9. sz. szennyvíz öblözet szennyvízcsatornázása 2001. június 20 – 2002. október 16. között valósult meg. A gerinccsatorna 15.917 fm, a bekötőcsatorna 13.415 fm, a nyomóvezeték 946 fm, és 2 db

átemelő. 2004. november 25-én befejeződtek a 3. sz., 4. sz., 5.a sz., 6. sz. és a 10.a sz. szennyvíz öblözetekben a szennyvízcsatorna hálózat építési munkái. A beruházás kapcsán 1.258 bekötés készült el, 18 km hosszú gerincvezeték épült meg. A városi szennyvíztisztító telep bővítése is lezárult, kapacitása 1.845 m3/nap. A szennyvízátemelők száma 10 db.

Többletvizek elvezetése:
Összességében elmondható, hogy Mezőberény belterülete viszonylag sík területen, több mélypont, illetve vonulat tagozódásával jellemezhető. A város területének magas százaléka gravitációs árkokkal kiépített. Ám a távoli múltban a csapadékvíz elvezető hálózat vagy koncepció nélkül épült, vagy azóta hibásnak bizonyult koncepció szerint létesült. Továbbá a csapadékelvezető árkokban, műtárgyakban, kapubejárókban felhalmozódott az iszap, ezáltal a csatornák, műtárgyak vízszállító képessége nem megfelelő. Az átereszek, kapubejárók jelentős része sem megfelelő küszöbszinten és nem megfelelő mértékben épült meg. Mindezek következtében a városban az elmúlt 10 évben számtalan alkalommal alakult ki elöntés.

X.4. Vonatkozó helyi szabályozás:

Mezőberény Város Önkormányzati Képviselő-testületének **a város helyi építési szabályzatáról szóló** 11/2005. (II.28.) önkormányzati rendelete az alábbi előírásokat tartalmazza:

„Építési övezetek
6. §

(3) Az övezetekben, illetve területeken szennyvizet csak szennyvízcsatornába, annak kiépítéséig vízzáró szennyvízgyűjtő aknába szabad elvezetni.

Talaj- és vízvédelem
25. §

(1) A szabályozási területről szennyvizet elvezetni, illetve a területen elhelyezni csak a hatályos előírások betartásával lehet.
(2) Külterületen szociális jellegű szennyvíz elhelyezésére – a vonatkozó előírások betartásával közműpótló – zárt tározó is létesíthető, mely esetben az ide vonatkozó rendelet előírásait is figyelembe kell venni.
(3) A szennyvíz szükség szerinti előtisztításáról az ingatlan tulajdonosa vagy használója köteles gondoskodni. Szennyvízcsatornába csapadékvizet, csapadékvíz csatornába, illetve árokba szennyvizet, állattartási hulladékot tartalmazó vizet még előtisztítás után sem szabad bevezetni.
(4) Szennyvízcsatorna rendszerbe csapadékvíz nem vezethető be.
(5) [42]
(6) Talajt és a felszín alatti vizet veszélyeztető tevékenységet csak megfelelő műszaki védelmet biztosító vízzáró burkolattal ellátott aljzaton lehet végezni.
(7) A közműves ivóvízellátás és közműves szenyvízelvezetés létesítményeinél az ide vonatkozórendelet előírásait figyelembe kell venni.
(8) A csapadékvíz a szennyezett területről csak megfelelő előtisztítás után bocsátható a befogadóba.
(9) A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének elkerülése érdekében a hatályos jogszabály előírásait kell figyelembe venni.

(10) A szennyvízelvezetésnél és –tisztításnál a felszín alatti vizek védelméről szóló rendelet értelmében figyelembe kell venni a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló és a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló kormányrendeleteket. Mezőberény – ha egyedi lokális érzékenységi vizsgálat nem készül – a „C" kevésbé érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területek közé van sorolva és e szerinti intézkedési szennyezettségi határértékeket kell irányadónak tekinteni.
(11) A településen keletkező szennyvizek és szennyvíziszapok esetleges mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének kapcsán a vonatkozó rendelet előírásait kell figyelembe venni."

X.5. Tisztított szennyvíz újrahasznosítás [55]

Az éghajlatváltozás következtében előtérbe került Magyarország édesvízkészleteinek megóvása. Több régióban is az igények és a készletek nagyfokú aszimmetriája figyelhető meg. A víz újrahasznosítás hozzájárul a klímaváltozás hatására egyre gyakoribb és szélsőségesebb viszonyokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz. Magyarországon a „Tisztított szennyvíz újrahasznosítása Magyarországon" című projekt fő célkitűzése a költségmegtérülés elvén alapuló víz újrahasznosítási projektek feltételrendszerének megalapozása volt három mintaprojekt előkészítésével. A projekt a víz újrahasznosítás ösztönzését – az egészségügyi és környezetvédelmi szempontok maradéktalan érvényesítésének biztosítása mellett – hivatott elősegíteni.

X.6. Energiahatékonyság[56]

A települési szennyvíztisztító telepek az önkormányzatok legnagyobb villamosenergia-fogyasztói. A szennyvíztisztító telepek üzemeltetése során az energiahatékonyság egyre nagyobb szerepet kap, számos szennyvíztisztító telepen áramtermelésre gázmotort használnak.

A jövőben feladat lesz az energiahatékonyságot szolgáló intézkedések szélesebb körű elterjesztésén túl a belső energiaigény csökkentése is, melyhez új beruházásokra van szükség. Az energiahatékonyságot célzó intézkedések kiterjeszthetőek a szennyvízcsatorna hálózatokra és az ivóvízellátásra is. Szintén nagy szerephez juthat a megújuló energiaforrások alkalmazása és a körforgásos gazdálkodás során is. Célszerű ezeket az intézkedéseket a Szennyvíziszap Kezelési és Hasznosítási Stratégiában foglalt célkitűzések megvalósításával egyidejűleg, illetve annak részeként tervezni és megvalósítani.

X.7. A szennyvíziszapok kezelése és elhelyezése[57]

A szennyvizek megfelelő tisztításának természetes melléktermék a szennyvíziszap. Amennyiben a csatornába vezetett szennyvizek jogszabályoknak megfelelő minőségűek és a mai kor követelményeinek megfelelő tisztítás-technológiákat alkalmaznak, a keletkező iszap mezőgazdasági szempontból értékes szerves tápanyag, amelyet célszerűen vissza kell forgatni a termőtalajba. Az EU vonatkozó irányelvével harmonizáló hazai szabályozásnak

[55] Magyarország településeinek szennyvízelvezetési és –tisztítási helyzetéről, a települési szennyvíz kezeléséről szóló 91/271/EGK irányelv Nemzeti Megvalósítási Programjáról, 2022. június hó
[56] Uo.
[57] Uo.

megfelelően továbbra is fokozatosan csökkenteni kell a biológiailag lebomló szerves anyag tartalmú hulladékok lerakókon történő elhelyezését.

A szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének előírásait a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet tartalmazza. A rendeletnek megfelelően a mezőgazdaságban csak megfelelően kezelt, a határértéknek megfelelő szennyvíziszap helyezhető el. A mezőgazdasági hasznosítás engedélyhez kötött tevékenység. Az engedély megszerzéséhez talajvédelmi tervet kell készíteni, amelynek alapján az engedélyt talajvédelmi hatósági jogkörben a megyei kormányhivatal növény és talajvédelmi igazgatósága adja ki.

X.8. Célok meghatározása

- hasznosítás:
  A hasznosítási módok prioritási sorrendje a következő:
  - mezőgazdasági hasznosítás,
  - rekultivációs hasznosítás,
  - égetési célú hasznosítás.
- minden lakás rákötött legyen a hálózatra
- a környezet terhelésének megszűntetése, legalábbis minimálisra csökkentése
- a felszín alatti vizek és a földtani közeg védelmének kiemelt figyelme
- a fejlesztés társadalmi hasznosságának biztosítása

Az NKP-5 által meghatározott önkormányzatok számára kitűzött célok a következők:[58]

- közreműködés a Szennyvíz Program végrehajtásában, a szükséges beruházások megvalósítása: új szennyvízelvezető és -tisztító rendszerek építése, meglévő szennyvízkezelő és -elvezető rendszerek fejlesztése és bővítése a 2000 LE feletti agglomerációkban.
- települési szennyvízkezelési program településenkénti kidolgozása a települési környezetvédelmi program részeként.
- a lakások csatornabekötésének ösztönzésére a talajterhelési díjon kívüli pozitív ösztönző kidolgozása.
- a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása.
- a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz ártalommentes elhelyezését biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása.
- települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása.
- a csatornahálózatok fejlesztése, rekonstrukciója során törekedni kell az egyesített csapadék- és szennyvízelvezetés fokozatos felszámolására, az érintett zöldfelületek megőrzésére.

[58] NKP-5. 2026-ig szóló szakpolitika stratégia

XI. Ökológiai lábnyom

Az ember a környezet használatában túlterjeszkedik, túllépi a Föld eltartó képességeinek korlátait. Sok természeti erőforrást fogyaszt és mindezt gyorsan, nagy ütemben. A hagyományos közgazdasági mutatók, például a GDP nem adnak képet arról, hogy az emberi tevékenységek milyen hatást gyakorolnak a világra. Ennek érdekében evezettek egy új mutatót, az ökológiai lábnyomot (ecological foodprint)..[59]

Az ökológiai lábnyom az a föld - és vízterület, ami károsodás nélkül meg tudja termelni az aktuális életvitelünkhöz szükséges javakat (élelem, energia stb.). Az ökológiai lábnyom egy erőforrás menedzselésben és társadalomtervezésben használt érték, ami kifejezi, hogy adott technológiai fejlettség mellett egy emberi társadalomnak milyen mennyiségű földre és vízre van szüksége önmaga fenntartásához és a megtermelt hulladék elnyeléséhez.

Az ökológiai lábnyom kiszámítása a Föld bolygón 1 fő vonatkozásában az alábbi életvitelszerű adatok alapján:

- átlagos méretű lakás további 3 fővel,
- átlagos fűtési költséggel,
- elektromos hálózattal, amelyet szolgáltató biztosít, és nincs napelem,
- energiatakarékos eszközökkel,
- a napi átlagos mértékű utazással,
- átlagos mennyiségű húsfogyasztással,
- friss és előkészített élelmiszerfogyasztással,
- a háztartásban termelődő átlagos mennyiségű hulladékkal, melyet újrahasznosítanak a háztartásban
- a képződő szerves hulladék gyakori mértékű komposztálásával

1 fő becsült ökológiai lábnyoma: 2.63 ha/fő, ez alapján, ha mindenki a fenti adatok szerint élne, akkor minden ember ellátásához körülbelül 1.46 földgolyóra lenne szükség.

Magyarországi átlagos ökológia lábnyommértéke: 3,7 ha/fő, ami azt jelenti, hogy 2,05 db földgolyó kellene az emberiség ellátásához, ha mindenki a magyar átlag szerint élne.[60]

---

[59] Dr. Farkas-Csamangó Erika: Környezetjogi szabályozások, 2020.
[60] https://zoldboconad.hu/okologiai-labnyom-kalkulator/

BÉKÉS VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATÁNAK ELNÖKE

Cím: 5600 Békéscsaba, Árpád sor 18. Telefon: +36-66-441-156

Iktatószám: TTO/250-2...../2023.
Ügyintéző: Földesi István

Hivatkozási sz.: 1053-19/2023.
Ügyintézőjük: dr. Fábián Judit

Tárgy: Mezőberény város környezetvédelmi programja –vármegyei önkormányzati vélemény.

Dr. Kállai-Csarnai Judit
jegyző

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal

5650 Mezőberény, Kossuth Lajos tér 1.

Tisztelt Jegyző Asszony!

A 2023. július 26-án érkezett, 1053-19/2023. iktatószámú levelével véleményt kérő megkereséssel fordult Békés Vármegye Önkormányzatához Mezőberény város elfogadás előtt álló települési környezetvédelmi programjával kapcsolatban.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (2) bekezdés b) pontja értelmében a vármegyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról

Békés Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének a Békés Megyei Önkormányzat és szervei szervezeti és működési szabályzatáról szóló 10/2014. (XII. 2.) önkormányzati rendelete 1. melléklet 35. pontjában meghatározott átruházott hatáskörben eljárva tájékoztatom, hogy a megkeresése mellékleteként megküldött tervezettel kapcsolatos véleményünk szerint az összességében kellő részletességgel, alapossággal tárgyalja és értékeli a település környezeti állapotát. Megállapítjuk, hogy a dokumentumban foglaltak nem ellentétesek a megyei környezetvédelmi programmal.

A tervezetre egyéb észrevételt nem teszünk.

Békéscsaba, 2023. augusztus 15.

Békés Vármegye Önkormányzata Békéscsaba

Üdvözlettel:

.....
Zalai Mihály

Értesül:
- Címzett, KRID azonosító: 202087167, e-mail: fabian.judit@mezobereny.hu
- Irattár

BÉKÉS VÁRMEGYEI KORMÁNYHIVATAL

Digitálisan aláírta: Dr. Sóvári Tibor
Dátum: 2023.08.16 10:19:25 +02'00'

Ügyiratszám:	10.052-2/2023.	Tárgy:	Környezetvédelmi program véleményezése
Ügyintéző:	Burda Béla	Hiv. sz.:	1053-20/2023.
Telefon:	(66) 528-130	Melléklet:	-

Dr. Kállai-Csarnai Judit
jegyző

Mezőberény Város Polgármesteri Hivatala

Mezőberény
Kossuth Lajos tér 1.
5650

Tisztelt Jegyző Asszony!

Metőberény Város Környezetvédelmi Programjának véleményezésével kapcsolatban a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvényen (továbbiakban: Tfvt.) alapuló alábbi véleményt fogalmazom meg:

Az ingatlanügyi hatósági véleményezésének kereteit a Tfvt. 6/B. § (1) bekezdése határozza meg: „*Ha az ingatlanügyi hatóság a településrendezési eszközök, a településfejlesztési koncepció, illetve az integrált településfejlesztési stratégia elkészítése vagy azok módosítása tekintetében az egyeztetési eljárásban véleményező hatóságként működik közre, a termőföld védelmének érvényesítése érdekében érvényre kell juttatnia, hogy a beépítésre szánt területek kijelölése lehetőség szerint a gyengébb minőségű termőföldeken, a lehető legkisebb mértékű termőföld igénybevételével történjen. A vélemény kialakítása során figyelemmel kell lenni továbbá arra, hogy az egyeztetési eljárás tárgyát képező földrészletekkel szomszédos termőföldek megfelelő mezőgazdasági hasznosítását az övezeti átsorolás szerinti területfelhasználás ne akadályozza.*"

A Tfvt. 11. § (1)-(2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a termőföldet más célra csak kivételesen- elsősorban a gyengébb minőségű termőföld igénybevételével- lehet felhasználni. Az átlagosnál jobb

minőségű termőföldet más célra hasznosítani csak időlegesen, illetőleg helyhez kötött igénybevétel céljából lehet.

A megküldött Program megállapítja, hogy a vármegye és azon belül Mezőberény jó minőségű termőföldekkel rendelkezik. Erre tekintettel is hangsúlyozni szükséges, hogy a hivatkozott rendelkezések alapján a termőföldek takarékos és csak az indokolt szükségletnek megfelelő felhasználását kell előtérbe helyezni. Termőföld igénybevételét csak végső esetben javasolt tervezni a termőföld mennyiségi védelme miatt. Ebbe az irányba mutat a Program azon megjegyzése, hogy a zöldmezős beruházások helyett a meglévő barnamezős ingatlanok használatát kell célul kitűzni. Az olyan beruházásoknak, melyek megvalósítása nem feltétlenül indokolja a termőföld felhasználását (pl nagy területigényű naperőművek) mindenképpen a már művelésből kivett területeket kell felhasználni. Külön ki kell emelni, hogy a naperőművek elhelyezését elsődleges nem a termőföldeken kell tervezni, hanem a fent leírtak szerint kell a már művelés alól kivett, barnamezős területeket előnyben részesíteni.

A fenti észrevételek mellett megállapítottam, hogy a megküldött dokumentáció nem ellentétes a Tfvt. rendelkezéseivel, ezért annak jóváhagyását javaslom.

Az ingatlanügyi hatóság hatáskörét a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 37. § (1) bekezdésén, illetékességem ugyanezen Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés b) pontján, továbbá a fővárosi és vármegyei kormányhivatalokról, és a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 568/2022. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésén alapul.

Békéscsaba, időbélyegző szerint

Tisztelettel:

Dr. Takács Árpád
főispán nevében és megbízásából

Dr. Sóvári Tibor
főosztályvezető

Kapják:
1. Fenti címzett (elektronikusan hivatali kapu útján: MZBPMH)
2. Irattár

A DOKUMENTUM ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁSSAL HITELESÍTETT
NOVA
Kiadmányozta 2023.08.04 11:08
Gombkötő Zoltán tű. alez [SK]
Iktatószám: 35400/2596-1/2023.ált.

35400/2596-1/2023.ált.

BÉKÉS VÁRMEGYEI
KATASZTRÓFAVÉDELMI IGAZGATÓSÁG
KATASZTRÓFAVÉDELMI HATÓSÁGI OSZTÁLY

Tárgy:	Vélemény
Hiv. szám:	1053-18/2023.
Hiv. ügyintéző:	dr. Fábián Judit
Ügyintéző:	Gálné Kövesdi Emília
Telefonszám:	06/66/549-476
Hivatali kapu:	BEKESMKI

dr. Kállai-Csarnai Judit
jegyző

Mezőberény
Kossuth tér 1.
5650

Tisztelt Jegyző Asszony!

Mezőberény Város Önkormányzata 2023. július 25. napján érkezett 1053-18/2023. ikt. számú levelében *a környezet védelmének általános szabályairól* szóló 1995. évi LIII. törvény 48/F. § (1) bekezdés e) és f) pontjai alapján Mezőberény Város Önkormányzata Környezetvédelmi Program tervezetének véleményezését kérte.

A környezetvédelmi programmal kapcsolatban a vízügyi és vízvédelmi hatóság az alábbi észrevételt teszi:

Az 1155/2016. (III. 31.) kormányhatározattal elfogadott vízgyűjtő gazdálkodási terv (VGT) felülvizsgálatra került, jelenleg az 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal elfogadott Magyarország felülvizsgált, 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve (VGT3) a hatályos. Ez alapján Mezőberény a Kettős-Körös vízgyűjtő alegység (AEP228) területén helyezkedik el. A település kútjai a „*gyenge*" mennyiségi, és „*jó, de fennáll a gyenge állapot kockázata*" minőségi állapotú Körös-vidék, Sárrét porózus (AIQ595) víztest vizét használják. A Körös-vidék, Sárrét sekély porózus víztest (AIQ596) „*gyenge*" mennyiségi és minőségi állapotú. A B-95 kat. számú termálvíz kút a „*jó*" mennyiségi és minőségi állapotú Délkelet-Alföld porózus és hasadékos termál víztest (AIQ516) vizét veszi igénybe.

Felhívom a figyelmét az alábbiakra:

1. A területen folytatni kívánt bármilyen tevékenység során úgy kell eljárni, hogy a felszíni, felszín alatti vizek, illetve víztestek állapota ne romoljon.
2. A felszíni, felszín alatti vizek jó állapotának megőrzése érdekében a megelőző intézkedéseket már a tervezés során vegyék figyelembe.
3. A felszíni vizekre vonatkozó vízszennyezettségi határértékeket *a felszíni víz vízszennyezettségi határértékeiről és azok alkalmazásának szabályairól* szóló 10/2010. (VIII. 18.) VM rendelet tartalmazza.

4. A felszín alatti vizekre vonatkozó szennyezettségi határértékeket *a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről* szóló 6/2009. (IV. 14.) KvVM–EüM–FVM együttes rendelet rögzíti.
5. Meglévő vízilétesítmények bontása, átépítése, új vízilétesítmény építése csak az I. fokú vízügyi és vízvédelmi hatóság által kiadott vízjogi megszüntetési, illetve létesítési engedély alapján történhet.
6. A program, az abban foglalt célok, és azokhoz kapcsolódó feladatok tervezése, végrehajtása során figyelemmel kell lenni az alábbi jogszabályok előírásaira:
   - a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény;
   - a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet;
   - a közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról szóló 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet;
   - a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet;
   - a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet;
   - a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet;
   - a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet;
   - az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet;
   - a felszíni vizek megfigyelésének és állapotértékelésének egyes szabályairól szóló 31/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet.
   - az 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal elfogadott Magyarország felülvizsgált, 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve (VGT3)
7. Mezőberény közigazgatási területén a Mezőberényi Kálmán fürdő B-95 kat. számú kútjára – a 35400/2740-11/2018.ált. számú határozattal módosított – **35400/2740-10/2018.ált.** számú, 2029. február 28. napjáig hatályos felszín alatti védőidom, védőterület került kijelölésre.
8. . Mezőberény közigazgatási területe *a felszín alatti vizek szempontjából érzékeny területen levő települések besorolásáról* szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint **érzékeny** területen helyezkedik el.

Kérem tájékoztatásom szíves tudomásul vételét.

Tájékoztatom továbbá, hogy az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) 26. § (1) bekezdése alapján a területi vízügyi / vízvédelmi hatósággal ***írásban*** és ***szóban*** tarthatja a kapcsolatot.

A hatóság írásban, az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvényben meghatározott elektronikus úton *(a továbbiakban együtt: írásban)*, vagy személyesen, írásbelinek nem minősülő elektronikus úton *(a továbbiakban együtt: szóban)* tart kapcsolatot az ügyféllel és az eljárásban résztvevőkkel.

Írásbeli kapcsolattartási mód alkalmazásának a VIZEK keretrendszeren (https://vizek.gov.hu) keresztül megküldött kérelem felel meg.

Adatszolgáltatás gazdálkodó szervezet esetében a hatóság hivatali kapuján keresztül (hivatali kapu: BEKESMKI) vagy az elektronikus ügyintézést biztosító információs rendszeren (https://epapír.gov.hu) keresztül teljesíthető.

Az elektronikus levélcímről (e-mail) érkező kérelem a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében nem felel meg az írásbeli kapcsolattartás követelményeinek.

Békéscsaba, *elektronikus bélyegző szerint*

Kiss András Zoltán tűzoltó dandártábornok
tűzoltósági főtanácsos
igazgató

nevében és megbízásából:

Gombkötő Zoltán tűzoltó alezredes
tűzoltósági tanácsos
szolgálatvezető

Terjedelem: 2lap / 3 old.

Kapja:

	Címzett:	Cím:	Kézbesítés módja:
1.	Mezőberény Város Önkormányzata	MEZOBERONK	hivatali kapu

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített

35400/2596-1/2023.ált.

LETÖLTVE
2023 AUG 03.

ÉRKEZETT 2023 AUG 04./9801

ALÁÍRÓ:
DR. SÁROSI TAMÁS VÁRMEGYEI TISZTIFŐORVOS HELYETT
KISS-HANDRA JUDIT
NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZAKÜGYINTÉZŐ
(2023.08.03. 14:01:31)

BÉKÉS VÁRMEGYEI KORMÁNYHIVATAL

Ügyiratszám	BE/NEF/899-2/2023.	Tárgy:	Mezőberény Város Önkormányzata Környezetvédelmi Programjának véleményezése
Ügyintéző:	Hamza János	Hiv. sz.:	1053-17/2023
		Ügyintéző:	dr. Fábián Judit
Telefon:	(66) 795-037	Melléklet:	-

dr. Kállai-Csarnai Judit részére
jegyző

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal

Mezőberény
Kossuth L. tér 1.
5650

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal
Iktatószám: 1053-23 Melléklet: db
Érkezett: 2023 AUG 04.
Előszám: Utószám: Előadó: Dr F.J.

Tisztelt Jegyző Asszony!

Mezőberény Város Önkormányzata Környezetvédelmi Programjával kapcsolatban

<u>település- és környezet-egészségügyi szempontból</u> észrevételt, javaslatot nem teszek.

Az ügyben hatáskörömet az egészségügyi hatósági és igazgatási tevékenységről szóló 1991. évi XI. törvény, valamint a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 48/F. § (1) bekezdés d) pontja állapítja meg.

Illetékességem a fővárosi és megyei kormányhivatal, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatal népegészségügyi feladatai ellátásáról, továbbá az egészségügyi államigazgatási szerv kijelöléséről szóló 385/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 2. § (1) és 13. § (1) bekezdésén alapul.

Békéscsaba, *időbélyegző szerint*

Tisztelettel:

Dr. Takács Árpád
főispán
nevében és megbízásából

Dr. Sárosi Tamás
vármegyei tisztifőorvos

Népegészségügyi Főosztály
5600 Békéscsaba, Derkovits sor 2. Telefon: (+36 66) 540-690 Fax: (+36 66) 322-622
E-mail: titkarsag.nepeu@bekes.gov.hu Honlap: www.kormanyhivatalok.hu
KÉR – azonosító: KHIV BEK NÉF; Hivatali kapu: ANTSZDAR, KRID: 506231901

Erről értesül:

- Mezőberényi Polgármesteri Hivatal 5650 Mezőberény, Kossuth L. tér 1. kézbesítés módja: hivatali kapun: KRID: 202087167
- Irattár

ALÁÍRÓ:
DR. BÁRÁNY KATALIN ÉMESE
OSZTÁLYVEZETŐ
(2023.08.18. 08:53:30)

BÉKÉS VÁRMEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

Ügyiratszám: BE/38/02334-2/2023.
Ügyintéző: Kozmáné dr. Czirle Marianna
Telefon: (66) 362-944

Tárgy: Mezőberény Város Környezetvédelmi Programjának véleményezése
Ügyfél: Mezőberény Város Önkormányzata
5650 Mezőberény, Kossuth tér 1.
KÜJ: 103460486
Hiv. sz.: 1053-16/2023
Hiv. ü.i.: dr. Fábián Judit

Dr. Kállai-Csarnai Judit részére
jegyző

Mezőberény
Kossuth tér 1.
5650

Tisztelt Jegyző Asszony!

Mezőberény Város Önkormányzata a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) 46. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján elkészítette Mezőberény Város Környezetvédelmi Programját, melyet a Kvt. 48. § (3) bekezdése alapján véleményezésre megküldött Hatóságunk részére.

A rendelkezésemre álló tervanyagokat áttanulmányoztam és az alábbi megállapításokat teszem:

1.) Zaj és rezgés elleni védelem szempontjából a helyzetelemzéssel és a javasolt programmal egyetértek. A benyújtott dokumentáció áttanulmányozását követően a tervezett környezetvédelmi programmal kapcsolatban kifogást nem emelek. A környezetvédelmi programhoz a hozzájárulást javaslom.

2.) **Földtani közeg védelme szempontjából** a benyújtott helyzetelemzést és a javasolt programot elfogadom az alábbi kiegészítésekkel:

- *Mezőberény Környezetvédelmi Programja Helyzetelemzés* dokumentáció 28. oldalának lap alján az alábbi szövegrész olvasható:

  „A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén jelenleg 7 helyszín tartozik az OKKP-ba, ezek között Mezőberény nem szerepel."

  Javaslom a fenti szövegrészt az alábbiak szerint módosítani és kiegészíteni:

  Békés Vármegye illetékességi területén jelenleg 6 helyszín tartozik az OKKP-ba. A kármentesítésre kötelezett szervezet a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság.

  Ezen felül 2023-ban Békés Vármegye illetékességi területén további 27 helyszínen van folyamatban kármentesítés. Mezőberény város illetékességi területét egyik sem érinti.

  Fentieken túl a dokumentációban leírtak földtani közeg védelmi szempontból megfelelőek, egyéb észrevételt nem teszek.

3.) Hulladékgazdálkodási szempontból a dokumentációban foglaltakkal kapcsolatosan az alábbi véleményt adom:

A program VIII. 8. pontjában az olvasható, hogy Mezőberény Város Önkormányzata a közterületeken, illetve önkormányzati tulajdonú ingatlanokon elhagyott hulladékok elszállításáról a Mezőberény '17 Városgazdálkodási Kft. segítségével gondoskodik.

A rendelkezésemre álló hatósági nyilvántartásból megállapítottam, hogy a Mezőberény '17 Városgazdálkodási Kft. nem rendelkezik a hulladékok szállítására és szállításhoz kapcsolódó

gyűjtésére feljogosító hulladékgazdálkodási engedéllyel. A közterületeken jogellenesen elhelyezett hulladékok összegyűjtésére és elszállítására érvényes hulladékgazdálkodási engedéllyel rendelkező szervezetet lehet igénybe venni.

Fentieken túl a dokumentációban leírtak hulladékgazdálkodási szempontból megfelelőek, egyéb észrevételt nem teszek.

4.) Levegővédelmi szempontból a dokumentációban foglaltakkal kapcsolatosan az alábbi véleményt adom:

A dokumentáció 12. oldal alsó soraiban – tekintettel arra, hogy a településen 50 MW hőteljesítményt meghaladó tüzelőberendezés nem üzemel – javaslom a jogszabályi hivatkozást javítani az alábbiakra:

2017. december 19-étől hatályos a 140 kW_{th} és az ennél nagyobb, de 50 MW_{th}-nál kisebb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről szóló 53/2017. (X. 18.) FM rendelet.

- A 14. oldal 4 bekezdésében a manuális hálózat (RIV) pontosítása:
- ezeken a pontokon már csak nitrogén-oxid és szálló por mintavételezésére kerül sor.
- Az utolsó bekezdés pontosítása, a vármegye területén ,automata mérőállomás: Békéscsabán, RIV mérőpont: Békéscsabán, Gyulán és Orosházán található. (Szarvason ilyen mérőhely nincs)

Fentieken túl a dokumentációban leírtak levegővédelmi szempontból megfelelőek, egyéb észrevételt nem teszek.

5.) Természetvédelmi szempontból a dokumentációban foglaltak helytállóak, természetvédelmi szempontú kifogás, észrevétel nem merült fel.

6.) A megküldött programban foglaltakat **komplex környezetvédelmi szempontból** elfogadom, környezeti vizsgálatot a megküldött önkormányzati környezetvédelmi program kapcsán – az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 1. számú melléklete alapján – nem szükséges végezni.

A dokumentációban több helyen a Berényi Téglaipari Kft.-re utal, hogy a gyár káros anyagokat bocsát ki. A rendelkezésemre álló hatósági nyilvántartásból megállapítottam, hogy a Mezőberény, Gyár u. 1. szám alatti téglagyár nem üzemel, ott minimális gyártási tevékenységet legutóbb 2022. júliusában folytattak, jelenleg téglagyártási tevékenységet nem folytatnak, a Kft. egységes környezethasználati engedélye visszavonásra került a területi környezetvédelmi hatóság által a 2022. november 18. napján kelt, BE/38/00125-33/2022. ügyiratszámú határozatban. Egyelőre nincs olyan információ, hogy a téglagyártás itt újból beindulna, tehát annak káros környezeti kibocsátásaival nem kell számolni.

A program III.2.1. és III.2.2. levegőtisztaság-védelmi fejezetéhez kapcsolatos észrevételem, hogy – amennyiben a településen olyan tevékenységet folytatnak, melyhez kapcsolódóan védelmi övezet kialakítása szükséges levegőtisztaság-védelmi szempontból – a települési önkormányzatnak ezt figyelembe kell vennie a város helyi építési szabályozására vonatkozó rendeletének felülvizsgálatakor, illetve a HÉSZ-be javasolt belefoglalnia – általános jelleggel előírva – az állattartó telepek védőterületeit. Ez előnyös lehet a turizmussal kapcsolatos cselekvési irányok és intézkedések meghatározásánál például, hogy állattartó telepek környezetében ne településjön turizmussal kapcsolatos létesítmény.

Kérem, tájékoztatásomban foglaltak szíves tudomásulvételét.

Gyula, időbélyegző szerint

Dr. Takács Árpád
főispán
nevében és megbízásából:

Dr. Bárány Katalin Emese
osztályvezető

Kapják: Ügyintézői utasítás szerint.